

ФАКУЛЬТЕТ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ЕКОНОМІКИ
ПВНЗ «БУКОВИНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

ЗБІРНИК
«Науковий простір»
за підсумками I – го туру
Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт

Круглий стіл проведено за підтримки
наукового гуртка студентів, аспірантів та молодих вчених
ПВНЗ «Буковинський університет»

ЧЕРНІВЦІ 2021

Розглянуто та схвалено на засіданні науково-методичної ради факультету інформаційних технологій та економіки, протокол № 5 від «26» грудня 2021 р.

Рекомендовано до друку Вченою радою ПВНЗ «Буковинський університет», протокол №3 від «26» грудня 2021

Редакційна колегія:

Пелипчук Світлана Михайлівна, к.п.н., доцент, проректор ПВНЗ «Буковинський університет»

Штерма Тетяна Василівна, к.е.н., доцент, декан факультету інформаційних технологій та економіки ПВНЗ «Буковинський університет»

Кельбя Стелла Георгіївна, к.ю.н., доцент, декан юридичного факультету ПВНЗ «Буковинський університет»

Гончарук Яна Миколаївна, к.е.н., доцент, завідувач кафедри фінансів ПВНЗ «Буковинський університет»

Артеменко Ольга Іванівна, к.т.н., доцент, завідувач кафедри КСІТ ПВНЗ «Буковинський університет»

Рошко Наталія Борисівна, к.е.н., доцент кафедри обліку і оподаткування, ПВНЗ «Буковинський університет»

Морараш Галина Володимирівна к.ф.н., доцент кафедри професійних та спеціальних правових дисциплін ПВНЗ «Буковинський університет»

Руснак Леся Михайлівна, к.ю.н., доцент кафедри професійних та спеціальних правових дисциплін ПВНЗ «Буковинський університет»

Організаційний комітет:

Лавренюк Христина - сфера науки

Мирна Дарія - голова студкому університету

Кожокар Діана - голова студкому факультету ІТЕ

Ротар Валерія – заступник голови студкому

Герега Ангеліна - секретар студкому факультету

Педурару Олександр - сфера культури

Семчук Іван - сфера спорту

Велущак Ігор - сфера інформаційного забезпечення

Морараш Г. В., студентка групи Амз-501;
Нікора М. В., студентка групи Амз-501;
Кіронда Р. Д., студент групи К-11,
ПВНЗ «Буковинський університет», м. Чернівці

ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ І ТЕХНОЛОГІЇ В ЕКОНОМІЦІ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ І ТЕНДЕНЦІЇ

*Саме те, як ви збираєте, організовуєте й
використовуєте інформацію, визначає,
переможете ви або програєте.
Білл Гейтс*

Останніми десятиліттями однією з головних тенденцій розвитку економіки і суспільства загалом є проникнення інформаційних технологій у різні сфери діяльності людини. Інформатизація стає настільки важливим фактором зростання продуктивності праці і підвищення якості життя, що зміни, які відбуваються, розглядаються дослідниками як настання нової ери економічного розвитку, який в літературі характеризується терміном «цифрова, або інформаційна економіка» [3: 9].

У сучасному світі інформаційні системи і технології відіграють надзвичайно важливу роль у бізнес-середовищі, дозволяючи не тільки постійно підтримувати контакти із співробітниками, клієнтами або постачальниками, а також сприяють проведенню ефективної рекламної кампанії, що у свою чергу позитивно впливає на розвиток економіки.

Інформаційна система (ІС) – організований набір елементів, що збирає, обробляє, передає, зберігає та надає дані. Інформаційна система складається із людей, обладнання, процесів, процедур, даних та операцій. Інформаційна система не тільки відображає функціонування об'єкта управління, а й впливає на нього через органи управління. Вона є сукупністю інформаційних процесів для задоволення потреби в інформації різних рівнів прийняття рішень. Призначення ІС полягає в описі економічного об'єкта, його станів, взаємодії, що виражається через економічні показники. Вона покликана своєчасно подавати органам управління необхідну і достатню інформацію для прийняття рішень, якість яких забезпечує високоефективну діяльність об'єкта управління та його підрозділів.

Інформаційні технології (ІТ) – широкий клас дисциплін і областей діяльності, що відносяться до технологій формування та управління процесами роботи з даними й інформацією із застосуванням комп'ютерної та комунікаційної техніки. ІТ мають справу із використанням комп'ютерів, програмного забезпечення, засобів електронних телекомунікацій для збору, реєстрації, передачі, перетворення, обробки, зберігання, захисту, доставки інформації зацікавленому користувачеві. Сфери застосування ІТ у сучасному суспільстві надзвичайно різноманітні. ІТ застосовуються в рамках відповідних інформаційних систем у сферах економіки, бізнесу, політики, культури, науки [1: 21].

Впровадження нових інформаційних технологій в управлінську діяльність має на меті не тільки автоматизацію рутинних методів опрацювання інформації, але і організацію інформаційно-комунікативного процесу на якісно новому рівні. Комп'ютерна інформаційна система включає взаємопов'язану сукупність комплексу апаратно-програмних засобів для збирання, передавання і опрацювання інформації, відповідної інформаційної бази [2: 19].

Інформаційні системи і технології є безумовними драйверами розвитку сучасного суспільства, усіх його складових. Цифровізація дає багато переваг для ринку праці й зростання економіки. Розглядається як аксіома, що інвестиції в цифровий актив значно прибутковіші, ніж у нецифровий, а сектори, пов'язані з цифровими технологіями, показують більший приріст робочої сили, ніж світова економіка в цілому. При цьому зміни, що відбуваються, – це завжди певний «стрес», але водночас і створення додаткових можливостей. Тому і вплив цифровізації, і ставлення до неї є неоднозначними, як і під час появи будь-якої нової комплексної технологічної хвилі: з одного боку, спостерігається розвиток економіки на новому рівні взаємодії всіх її елементів, з іншого – руйнується стара система виробництва і розподілу благ [3: 81].

Активний розвиток інформаційних комп'ютерних технологій, удосконалення технічної платформи і поява принципово нових класів програмних продуктів привів до зміни підходів й автоматизації управління виробництвом. Сучасні компанії та установи використовують інформацію й комунікаційні технології для оптимізації ефективності своєї діяльності та збільшення власного прибутку.

Завдяки наявним багатьом інноваційно-технологічним розробкам, ведення бізнесу стало набагато зручнішим і ефективнішим. Досить часто успіх реалізації запланованих проєктів залежить від оперативності управління ними, а інформаційно-комунікаційні технології значно полегшують процеси управління організаціями та підприємствами в оптимальні терміни. Завдяки відповідним комунікаторам менеджери можуть швидко віддавати накази і контролювати їх виконання (наприклад, сучасні платформи та хмарні обчислення дозволяють розміщувати великі об'єми інформації та здійснювати швидкий доступ до необхідних даних).

Таким чином, запровадження інформаційних систем і технологій призводить до зміни форм і методів управління підприємством, забезпечуючи більш об'ємну й оперативну організаційну структуру управління та набуваючи все більшої значущості як найважливіший інструмент науково-технічного та соціально-економічного розвитку суспільства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Інформаційні системи в економіці : навчальний посібник / Пономаренко В. С. та ін. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2011. – 176 с.
2. Сучасні інформаційні технології та системи в управлінні [Електронний ресурс] : зб. матеріалів I Всеукр. наук.-практ. конф. молодих вчених, аспірантів і студентів; 6–7 квітня 2017 р. – Київ : КНЕУ, 2017. – 213 с.
3. https://razumkov.org.ua/uploads/article/2020_digitalization.pdf

**Дудник Тетяна Олександрівна
Декуш Наталія Олександрівна
ПВНЗ «Буковинський університет»
м. Чернівці**

СИСТЕМА ЕЛЕКТРОННОГО АНКЕТУВАННЯ «ВИКЛАДАЧ ОЧИМА СТУДЕНТА»

Протягом останніх років переваги нових інформаційних технологій почали враховуватися при організації та проведенні соціологічних досліджень. З'явилися широкі можливості інформатизації більшості етапів дослідження, використання комп'ютера у якості персонального робочого місця на всіх етапах, починаючи від формування програми дослідження і закінчуючи формуванням вихідного документу. Тобто виникла потреба у створенні таких спеціалізованих засобів, які б враховували особливості процедур проходження етапів та проведення соціологічного дослідження.

У зв'язку з таким стрімким розвитком сучасних технологій система електронного анкетування стала актуальним та універсальним інструментом для проведення будь-яких опитувань. У нашому випадку, це є відмінним способом проведення анкетування, яке сприяє підвищенню якості підготовки фахівців в університеті та надає змогу об'єктивно оцінити роботу викладачів зі студентами.

Розглянемо декілька основних термінів для кращого розуміння мети та цілі створення системи електронного анкетування «Викладач очима студента». Опитування – це метод збору соціальної інформації про досліджуваний об'єкт під час безпосереднього або опосередкованого спілкування з респондентом. За його допомогою можна одержати інформацію не завжди відображену в документальних джерелах чи доступну прямому спостереженню. Опитування проводять, коли необхідним, а часто і єдиним джерелом інформації є людина – прямий учасник, представник, носій досліджуваних явища чи процесу [1].

Опитування бувають соціологічні, політологічні, маркетингові, психологічні – в залежності від предмету дослідження. В залежності від кількості опитуваних вони також можуть бути масовими, вибірковими, індивідуальними. Опитування класифікують за різними критеріями. За характером взаємозв'язків соціолога і респондента опитування поділяють на заочні (анкетні) і очні (інтерв'ю), кожен з яких має свої різновиди. За ступенем формалізації – на стандартизовані і нестандартні (вільні). За частотою проведення – на одноразові й багаторазові. Специфічними видами є опитування експертів, соціометрія, яка використовується для вимірювання «громадської думки» з різних питань [2].

Наразі - опитування є однією з основних форм організації зворотного зв'язку у соціальній системі будь-якого масштабу, починаючи з окремого трудового колективу і закінчуючи державою в цілому [3].

Одним з найпоширеніших видів опитування є анкетування. Анкета заповнюється респондентом самостійно. Анкета – тиражований документ, який

містить певну сукупність запитань, сформульованих і пов'язаних між собою за встановленими правилами.

Із великим зростанням популярності Інтернету все більш затребуваним способом збору даних стає онлайн анкетування. Дизайн онлайн опитувальників безпосередньо впливає на результати опитування. До таких факторів дизайну відносять якість керівництва опитувальників, доступні формати представлення даних (питань), способи управління і етичні складові опитувальника.

При розробці архітектури програмного забезпечення враховувались як загальноприйняті принципи (модульність, простота підтримки протягом життєвого циклу і т.д.), так і специфічні вимоги стосовно умов його експлуатації, зокрема можливість адаптивного відображення в мережах інтернету на різних пристроях. У розроблених підсистемах збору та зберігання інформації означені принципи реалізовані за рахунок використання Web-інтерфейсу користувача, зберігання інформації в розподіленій базі даних, роздільного зберігання структур анкет і даних, що містяться в них, та використання http-протоколу для обміну даними в мережі [4].

Для реалізації даного проекту було використано: мови програмування PHP та HTML, систему управління базами даних MySQL, портативну програмну платформу Open Server, а також й інші допоміжні засоби розробки. Головна область застосування PHP – це написання скриптів, що працюють на стороні сервера; таким чином, PHP здатний виконувати все те, що виконує будь-яка інша програма CGI, наприклад, обробляти дані форм, генерувати динамічні сторінки або відсилати й приймати cookies [4].

HTML (з англ. HyperText Markup Language – мова розмітки гіпертекстових документів) – стандартна мова розмітки веб-сторінок в Інтернеті. Більшість веб-сторінок створюються за допомогою цієї мови. Браузери отримують HTML-документи з веб-сервера або з локальної пам'яті й передають документи в мультимедійні веб-сторінки, що дозволяє користувачеві бачити ту чи іншу інформацію у структурованому вигляді, який задумав виконавець проекту [5].

MySQL - це система управління базами даних, яка використовується для підтримки реляційних баз даних. Це програмне забезпечення з відкритим кодом, що підтримується корпорацією Oracle. MySQL забезпечує відмінну масштабованість для управління та координації роботи з глибоко вбудованими додатками, використовуючи менший слід навіть у масивних складах, що містять велику кількість даних, пропонує підвищену продуктивність, надаючи унікальні кеші пам'яті та повнотекстові покажчики, а також є однією із найзахищеніших систем управління базами даних у всьому світі [6].

Open Server – це портативна програмна платформа, створена спеціально для веб-розробників із урахуванням їх рекомендацій і побажань. Програмний комплекс має багатий набір серверного програмного забезпечення, зручний, багатофункціональний продуманий інтерфейс, володіє потужними можливостями по адмініструванню і налаштуванню компонентів [7].

Завдяки правильному використанню CCS (Cascading Style Sheets або каскадні таблиці стилів) було створено зручний та функціональний дизайн даної

веб-сторінки анкетування [8].

Отже, можемо підсумувати, що завдання створити систему електронного анкетування «Викладач очима студента» було виконано успішно. Наразі система ефективно працює та практикується в університеті.

Література

1. Девятко И.Ф. Методы социологического исследования: Учеб. Пособие / Девятко И.Ф. – М.: Университет, 2012. – 295 с.
2. Отрут В.А. Соціологічне дослідження. Методологія, програма, методи / Отрут В.А. – М.: Наука, 1987. – 176 с.
3. Андреенков В. Г. Структура та інформаційний процес соціологічного дослідження / Кабища А.В. – К.: Видавнича група ВНУ, 2006. – 230 с.
4. Зандстра М. PHP: объекты, шаблоны и методики программирования / М. Зандстра – М.: Диалектика-Вильямс, 2014. – 560 с.
5. Никсон Р. Создаем динамические веб-сайты с помощью PHP, MySQL, JavaScript, CSS и HTML5. / Никсон Р. – СПб.: Питер, 2016. – 688 с.
6. Колисниченко Д. PHP и MySQL. Разработка веб-приложений / Д. Колисниченко – СПб.: БХВ-Петербург, 2017. – 640 с
7. Open Server [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://ospanel.io/docs/>, вільний.
8. Макфарланд Д. Новая большая книга CSS / Макфарланд Д. – СПб.: Питер, 2016. – 720 с.

Лавренюк Христина

студентка групи А-101

факультету інформаційних технологій та економіки

ПВНЗ «Буковинський університет»

Науковий керівник – к.е.н, доцент Штерма Т.В.

УПРАВЛІННЯ КАР'ЄРОЮ

Актуальність обраної теми полягає у прагненні особи виразити, реалізувати себе через професійні досягнення, формальним підтвердженням яких є кар'єрне просування, стає невичерпним джерелом активності в професійній діяльності. Діяльність людини в обраній професії є частиною життєвої стратегії, тобто індивідуальної організації і регулювання ходу життя згідно з цінностями особи. Розвиваючи свою професійну діяльність на основі життєвої стратегії, досягаючи визнання через кар'єру, людина відчуває задоволення, що підіймає її професійну діяльність на новий рівень, поглиблює трудову мотивацію, впливає на інші сфери життя особи. Соціальна оцінка професійної діяльності

людини у вигляді кар'єрного просування, окрім визнання вже досягнутих успіхів, дозволяє особі розкрити в собі нові якості та здібності, пізнати і реалізувати себе на новому рівні

Діяльність людини в обраній професії є частиною життєвої стратегії, тобто індивідуальної організації і регулювання ходу життя згідно з цінностями особи. Розвиваючи свою професійну діяльність на основі життєвої стратегії, досягаючи визнання через кар'єру, людина відчуває задоволення, що підіймає її професійну діяльність на новий рівень, поглиблює трудову мотивацію, впливає на інші сфери життя особи. Соціальна оцінка професійної діяльності

людини у вигляді кар'єрного просування, окрім визнання вже досягнутих успіхів, дозволяє особі розкрити в собі нові якості та здібності, пізнати і реалізувати себе на новому рівні.

Головним фактором посилення ефективності трудової діяльності як особистої, так і з боку керівництва є зацікавленість працівників.

Відомими авторами базових теорій мотивації стали А. Маслоу, Ф. Герцберг, Л. Портер і ін. Суттєвий внесок у створення й розвиток теорій мотивації зробили такі українські вчені, як М. Вольський, Г. Цехановецький, М. Туган-Барановський. [1, с 47]

Кар'єра — це не тільки просування по службі. Можна говорити про кар'єру, як про рід занять, діяльності. Наприклад, кар'єра менеджера, спортивна кар'єра, військова кар'єра, артистична тощо. Кар'єра може бути динамічною, пов'язаною зі зміною робочих місць, і статичною, яка здійснюється на одному місці та на одній посаді шляхом професійного зростання.

Існуючих психологічних визначень кар'єри настільки багато, що їх можна систематизувати, знаходячи в них принципові відмінності. В цілому визначення кар'єри, дані різними авторами, можна звести до семи груп. Також можуть бути присутніми і змішані визначення кар'єри, які належать до окремих груп відразу. Крім наукових до цих же групах можна звести «життєві» визначення кар'єри.

- *Кар'єра як вид діяльності* (Е. А. Климов).
- *Кар'єра як послідовність посад* (О. А. Гаврилиця, Е. Г. Молл).
- *Кар'єра як спосіб життя* (Я. А. Чернишов).
- *Кар'єра як реалізація покликання* (А. Маслоу, В. Франкл).
- *Кар'єра як професійний досвід даної людини*, який не може бути зведений тільки до професії або професійної ролі (Д. А. Джемсен), але включає рівень майстерності (Є. А. Климов)
- *Кар'єра як професійний шлях*, в процесі якого розвивається людина (К. А. Абульханова-Славська, Є. Г. Молл, И. Б. Стамбулова).
- *Кар'єра як досягнення, матеріальний достаток і соціальне визнання* (Л. М. Мітіна, Н. С. Пряжников, Е. Ю. Пряжнікова Е. Ю.). [2]

Отже, з урахуванням існуючих в психології поглядів на кар'єру можна запропонувати наступне визначення кар'єри:

Кар'єра - індивідуальний шлях людини в певних видах професійної діяльності, потенційно пов'язаний з проходженням послідовності посад, зі способом життя, які реалізують покликання людини, що передбачає збагачення досвідом і розвиток суб'єкта, і ведучий до досягнень і соціальному визнанню.

Можна зробити висновок, що в сучасних умовах успішна кар'єра є невід'ємною складовою самореалізації людини, засобом і чинником, які

сприяють її самоствердженню у цьому світі, процесом, в якому максимально реалізується особистий і соціальний потенціал особистості. Успішно спланований і вдало реалізований план сходження по соціальних сходинках є запорукою добробуту.

Література

1. Назарова Г.В. «Економіка праці»,--- К: ХНЕУ, 2019 --- 331с.
2. Управління кар'єрою:
https://stud.com.ua/161244/menedzhment/upravlinnya_karyerouu.

Стринадко Олена

студентка групи Аз-300

факультету інформаційних технологій та економіки

ПВНЗ «Буковинський університет»

Науковий керівник – к.е.н., доцент Звірід Н.В.

ВПЛИВ COVID-19 НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ

Світова економіка – це сукупність національних господарств, пов'язаних один з одним системою міжнародного поділу праці, економічними і політичними відносинами. Світова економіка як система не може розвиватися без визначеного порядку, заснованого на нормах права, що регулюють економічні відносини між державами, економічними об'єднаннями, юридичними і фізичними особами.

У середині грудня 2019 Covid-19 почав набирати величезних обертів на територіях багатьох країн, спричинивши масштабні зміни у всіх сферах життя. Розглянемо основні зони впливу пандемії на світову економіку. Перше, що мало величезний вплив на економіку світу це запровадження жорстоких заходів карантину, а саме закриття торгово-розважальних центрів, заборона відвідування усіх масових заходів, обмеження у пересуванні як у межах країни, так і при перетині її кордонів, скорочення виробництва в таких сферах як туризм, торгівля, ресторанний бізнес та багато інших. В той же час багато компаній зі світовими брендами припинили продажі та авіарейси до Китаю. Закриті на карантин міста і фабрики, а також обмеженість переміщення вплинули на китайську промисловість. Пізніше як відомо було повідомлено, що у 2008 році під час кризи Китай зазнав менших збитків, ніж за час Covid-19.

COVID-19 спричинив суттєве зниження цін на нафту, значне сповільнення розвитку ринку металів, зменшення доходу авіакомпаній та морського транспорту. З часом стало відомо, що падіння цін на нафту та поширення коронавірусу обвалили фондові біржі такої країни як США, країн Азії та Європи. Авіакомпанії змушені відправляти "літаки-привиди" з мінімальною кількістю пасажирів, щоб не втратити слоти в аеропортах. Кредитори і спекулянти станули більш вимогливими до позичальників. Проте фармацевтичні підприємства, виробники медичного обладнання та онлайн ресурсів значно збільшили обсяги виготовлення і продажу товарів, отримуючи великий дохід.

Попри негативні наслідки через зміну соціальних шаблонів поведінки індивідумів, пандемію можна розглядати як «чорний лебідь», який очистив економіку від неплатоспроможних підприємств, які завдяки низьким відсотковим ставкам кредитували власну діяльність. Позитивними наслідками впливу на економічну систему через поширення пандемії можна вважати розвиток новітніх секторів економіки: нових сервісів, зокрема сервісів доставки, побудованих на цифрових бізнес-моделях та додатках.

Отже, з даної інформації можна зробити висновок, що поширення хвороби

Література

- HYPERLINK "<https://www.slovoidilo.ua/2020/03/18/pogljad/ekonomika/virus-recesiyi-chym-obernetsya-e>
- HYPERLINK "<https://suspilne.media/18912-koronavirus-moze-prizvesti-do-masstabnogo-ekonomichnogo>

Дем'ян Анна
студентка групи А-101
факультету інформаційних технологій та економіки
ПВНЗ «Буковинський університет»
Науковий керівник – к.е.н., доцент Гончарук Я.М.

СУТНІСТЬ, ВИДИ ТА ЗАКОНОМІРНОСТІ РОЗВИТКУ ІНФЛЯЦІЇ

Інфляція - це тривале і швидке знецінення грошей внаслідок зростання їх масив обігу. Інфляція - це процес знецінення грошей, котрий проявляється, як постійне підвищення загального рівня цін у результаті перевантаження сфери обігу грошовою масою, незабезпечену матеріальними цінностями. Інфляція – процес утворення відносного надлишку грошової маси в обігу, що супроводжується некерованою зміною масштабу цін, який призводить до розладу економіки в країні.

Останнє з наведених визначень трактує виникнення інфляції в результаті стихійної зміни масштабу цін, що впливає на розбалансованість економіки. Воно дає можливість сформулювати методологічний підхід до вирішення практичних завдань держави з подоланням розбалансованості економіки шляхом застосування відповідних економічних і адміністративних методів впливу з метою досягнення стабілізації цін і наступного постійного контролю за його змінами. Інфляція являє собою складне соціально-економічне явище. Вона можлива і без зростання цін. Останнє відбувається, якщо знецінення грошей набуває форми хронічного товарного дефіциту за умови встановлення державою фіксованих цін на товари й послуги. Кількість грошей в обігу залежить далі від

швидкості обігу кожної грошової одиниці. Це пов'язане із тим, що одна і та ж сума грошей може обслуговувати більше чи менше число актів купівлі–продажу.

Перевищення кількості грошових одиниць, що знаходяться в обігу, над сумою товарних цін і поява внаслідок цього грошей, не забезпечених товарами, означає інфляцію. Вона призводить до зростання цін на товари. Тому індекс цін - це один із головних і найбільш наочних показників наявності чи відсутності інфляції, її глибини. Інфляція може бути викликана різними чинниками. Це і випуск зайвої кількості грошових одиниць, і відставання виробництва товарів і відзростання платоспроможного попиту, і надходження на ринок товарів, що не користуються попитом.

Розглядаючи темпи зростання цін, можна виділити на ступні види інфляції.

1. Помірна. Ціни зростають на 10% на рік, вартість грошей зберігається, відсутній ризик підписання контрактів і в номінальних цінах. Багато сучасних економістів, в тому числі сучасні послідовники економічного вчення Кейнса вважають таку інфляцію необхідною для ефективного економічного розвитку. Така інфляція дозволяє ефективно корегувати ціни стосовно до умов виробництва і попиту, що постійно змінюються.

2. Галопуюча. Ціни зростають на 20-200% на рік, гроші прискорено матеріалізуються в товари, контракти прив'язуються до зростання цін.

3. Гіперінфляція. Ціни зростають астрономічне, розходження цін і зарплати, руйнується добробут навіть забезпечених верств товариства.

Деякі економісти побоюються, що помірно повзуча інфляція, що може спочатку сприяти пожвавленню економіки, потім, наростаючи як сніговий ком, перетвориться в більш жорстоку гіперінфляцію. Цей темп зростання інфляції виявляє руйнівний вплив на обсяг національного виробництва і зайнятість.

Справа в тому, що коли ціни поволі, але постійно зростають, населення і підприємства прилаштовуються до їх подальшого підвищення. Тому, щоб їх невикористанні заощадження і поточні прибутки не знецінились, тобто щоб випередити передбачені підвищення цін, люди повинні витратити гроші зараз. Підприємства поводяться так само, купуючи інвестиційні товари. Дії, диктовані інфляційним психозом, підсилюють тиснення на ціни, і інфляція починає годувати сама себе. Більше того, оскільки вартість життя збільшується, робочі вимагають і одержують більш високу номінальну заробітну плату.

Література

1. https://studopedia.su/2_43318_sut-vidi-ta-zakonomirnosti-rozvitku-inflyatsii.html

2. https://ru.osvita.ua/vnz/reports/econom_theory/22463/

Вирнов Олександр
студент групи Ф-101
факультету інформаційних технологій та економіки
ПВНЗ «Буковинський університет»
Науковий керівник – к.е.н., доцент Гончарук Я.М.

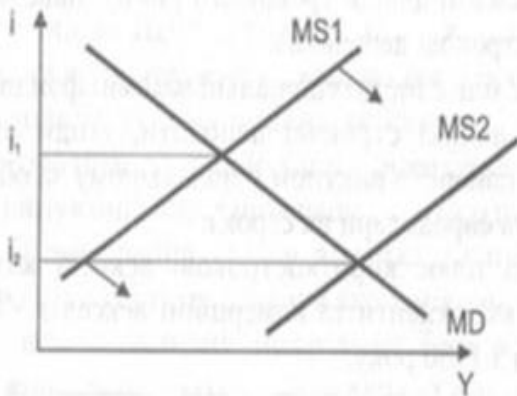
ГРОШОВИЙ РИНОК

Грошовий ринок є складовою частиною, сегментом фінансового ринку, де здійснюються короткострокові депозитно-позикові операції. Грошовий ринок і ринок банківських позичок є сферами фінансового ринку, що пов'язані між собою. Існують певні особливості грошового ринку як ринку короткострокових цінних паперів, високоліквідних фінансових активів і ринку банківських позичок у наданні коротко- або середньо-строкових банківських позичок для фінансування оборотного капіталу. Суб'єкти грошового ринку та ринку банківських позичок: держава (міністерство фінансів та центральний банк), комерційні банки та депозитарні небанківські інститути, господарські одиниці всіх форм власності, фінансові посередники — дилери по державних цінних паперах, дисконтні дома (Великобританія). Грошовий ринок — частина ринку позикових капіталів, де здійснюються переважно короткострокові (від одного дня до одного року) депозитно-позикові операції, що обслуговують головним чином рух оборотного капіталу фірм, короткострокових ресурсів банків, установ, держави і приватних осіб [2]. Функції грошового ринку: Забезпечення руху короткострокових ліквідних фінансових потоків, купівлі-продажу грошей як засобів платежу. Забезпечення касового виконання державного бюджету. Інструментами грошового ринку є векселі, депозитні сертифікати, банківські акцепти. Його основні інститути — банки, облікові установи, брокерські й дилерські фірми. Об'єктами купівлі-продажу на грошовому ринку є тимчасово вільні грошові кошти банків, установ, держави, населення. Основними позичальниками є фірми, кредитно-фінансові інститути, держава, населення. Грошовий ринок відображає попит на гроші та їх пропозицію. Під пропозицією грошей (MS) мається на увазі загальна кількість грошей, що перебувають в обігу і об'єднані в грошові агрегати (грошовий агрегат — будь-яке сполучення із кількох ліквідних активів, що є альтернативними вимірниками грошової маси). Кожна країна має свої особливості щодо формування грошових агрегатів. Національний банк України в своїй практичній роботі розраховує три грошові агрегати:

M1 - готівка та кошти на розрахункових і поточних рахунках у національній валюті;

M2 - це M1 плюс строкові кошти в національній валюті та валютні кошти;— M3 – це M2 плюс кошти клієнтів за трастовими операціями банків та цінні папери власного боргу банків.— Розраховується також показник „грошова база", який включає готівку в обігу і касах комерційних банків, обов'язкові резерви та кошти на кореспондентських рахунках банків. Попит на гроші (MD)— платоспроможна потреба або сума грошей, яку покупці можуть і мають намір заплатити за

необхідні для них товари та послуги. Виділяють наступні складові формування попиту на гроші: попит на гроші як засоби обігу (діловий, операційний або попит на гроші для здійснення угод);— попит на гроші як засоби збереження вартості (попит на гроші як активи, попит на запасну вартість або спекулятивний попит). Проста модель ринку грошей [1]

Функції ринку банківських позичок: кредитування оборотних фондів (працюючого капіталу). Операції центральних банків на відкритому ринку. Роль казначейських векселів та інших видів короткострокових урядових цінних паперів. Управління грошовим обігом як мета операцій на відкритому ринку, поставлена перед центральним банком. Регулювання портфеля цінних паперів емісійного банку. Управління

державним боргом як мета операцій на відкритому ринку, поставлена перед Міністерством фінансів. Взаємодія і взаємозв'язок кредитно-грошової та фінансової політики, значення її для грошового ринку. Види операцій на відкритому ринку. Національний банк України майже завжди виступає на грошовому ринку в ролі позикодавця. Його завдання - це надавати банківській системі позики, щоб комерційні банки у свою чергу позичали гроші іншим економічним агентам. Діяльність Національного банку передбачає кредитування комерційних банків через викуп цінних паперів та дисконтні операції з векселями. Недостатність грошової маси може негативно позначитись на платіжній дисципліні, внаслідок чого з'являється платіжна криза та недостатньою виявляється ліквідність банків та фінансово-господарських суб'єктів. Таким чином, грошовий ринок дає змогу здійснювати накопичення, оборот, розподіл і перерозподіл грошового капіталу між сферами національної економіки [3].

Література

3. Шацька З. Я. Грошовий ринок і ринок банківських позик / З. Я. Шацька // Інвестування в Україні в умовах глобалізації : монографія / за ред. В. Г. Федоренка, І. М. Грищенка, Т. Є. Воронкової. — К.: ДКС центр, 2016. — С. 105-109.

Лисак Владислав
студент групи Ф-101
факультету інформаційних технологій та економіки
ПВНЗ «Буковинський університет»
Науковий керівник – к.е.н., доцент Гончарук Я.М.

ЕВОЛЮЦІЯ ГРОШОВИХ СИСТЕМ

Грошові системи сформувались в XVI – XVII століттях з появою та затвердженням капіталістичного способу виробництва, хоча окремі елементи з'явилися в більш ранній період. З розвитком товарно-грошових відносин та капіталістичного способу виробництва відбуваються суттєві зміни в грошовій системі. Тип грошової системи визначається змістом її елементів та їх взаємодією, які обумовлюють тенденції розвитку та закономірності функціонування грошової системи.

Як елемент господарського механізму країни грошова система відображає властиву їй сукупність економічних відносин, в зв'язку з чим набуває характеру системи ринкового чи неринкового типу. Неринкову грошову систему відрізняє наявність значних обмежень щодо функціонування грошей (талони, карткові системи розподілу тощо), використання адміністративних методів регулювання грошового обігу (раціонування видачі грошей, лімітування кредитів тощо), розмежування сфер готівкового та безготівкового обігу, заборони певних грошових операцій, здійснення контролю за грошовими операціями юридичних осіб та громадян тощо. В такій грошовій системі фактично порушуються її межі як форми організації обігу грошей, а регулювання безпосередньо поширюється на зміст грошових операцій. Такий тип грошової системи властивий адміністративно-командній економіці, якою була система управління економікою колишнього СРСР. Він обумовлює підрив самої природи грошей.

Відповідно до механізму регулювання валютних відносин виділяють грошові системи відкритого та закритого типу. У відкритій грошовій системі відсутні обмеження на проведення валютних операцій юридичними та фізичними особами. Режим регулювання валютних відносин та визначення валютного курсу забезпечують органічне включення національної економіки в світову. Грошова система закритого типу передбачає використання валютних обмежень, які зумовлюють ізоляцію національної економіки від світової. За таких умов валютний курс не відображає реальної інвалютної ціни грошової одиниці країни, і фактично виступає як формальний елемент грошової системи.

Відповідно до загальних законів функціонування грошей виділяють саморегулюючі та регульовані грошові системи. Саморегулюючими були системи обігу металевих грошових знаків (монет). Основою саморегулювання виступала рівність вартості, яку виражали монети в обігу, і вартості металу, що містився в них. В зв'язку з цим у конкретний період часу безпосередньо в обігу (функція грошей як засобу обігу) знаходилася кількість монет, необхідна для реалізації товарів згідно з законом грошового обігу. Якщо через зміну обсягу

виробництва і реалізації товарів потреба обігу в грошових знаках скорочувалась, то відповідна кількість монет вилучалась з обігу, перетворюючись на скарб. При розширенні виробництва і товарного обігу монети, що становили скарб, надходили в обіг. Так через функцію грошей як засобу утворення скарбу здійснювалось стихійне регулювання грошової маси, завдяки якому кількість грошових знаків в обігу підтримувалась на рівні потреби обігу в грошах.

Суть грошової системи, її призначення та місце в економічній системі країни. Елементи грошової системи.

Грошова система — це запроваджена державою форма організації грошового обігу в країні. Основними елементами грошової системи є:

— грошова одиниця (встановлений у законодавчому порядку грошовий знак; призначений для вимірювання цін товарів і послуг);

— масштаб цін (законодавча фіксація вагової кількості монетарного металу (золота чи срібла), що закріплюється державою за певною грошовою одиницею);

— емісійна система (установи, які здійснюють випуск грошей і цінних паперів та визначають порядок емісії);

— форми грошей (матеріалізована в певному типі загального еквівалента вартість, яка забезпечує стабільність обігу товарів і є стабільним платіжним засобом у готівковому обігу. До основних форм грошей належать банківські білети, казначейські білети та розмінні монети. Суттєвою відмінністю видів грошових знаків є механізм їх емісії);

— валютний курс (співвідношення між грошовими одиницями різних країн, що використовується для обміну валют під час здійснення валютних та інших економічних операцій. Виступає як ціна валюти однієї країни, виражена у валюті іншої країни);

— регламентація готівкового та безготівкового обігу (охоплює визначення сфер готівкових та безготівкових розрахунків і режиму використання грошей на рахунках, форми розрахунків, порядок платежів тощо).

Становлення й розвиток грошової системи України

У період становлення державної незалежності Україна першою в умовах економічної та фінансової кризи почала будувати власну грошову систему, набувати досвід емісійної справи, опанувати складний механізм грошово-кредитної політики. На початку 1992 р. у республіці панувала криза платіжних засобів. Тому з 10 січня 1992 р. в Україні було запроваджено в обіг купони багаторазового користування як доповнення до рублевої готівкової маси. Необхідність цього була викликана тим, що:

- з вересня 1992 р. Україна практично не отримувала від ЦБРФ нових рублевих надходжень; напередодні 1992 р. Україна була вимушена слідом за Росією піти на підвищення цін (майже в 10 разів).

Впровадження купоно-карбованця у структуру грошового обігу мало на меті;

- поетапно запровадити в обіг купоно-карбованець для того щоб забезпечити йому не лише достатню купівельну спроможність, а й певні

переваги порівняно з російським рублем;

- використати систему паралельного обігу рубля та купонокарбованця, за якою частка виплати всіх видів доходів населення у новій грошовій одиниці мала розширяться поступово відповідно до наповнення товарного ринку;

- ввести в обіг купоно-карбованець як перехідну тимчасову грошову одиницю;

- впровадити в обіг національну повноцінну банкноту - гривню. Проте очікуваного результату вказані заходи не дали і намітилося різке знецінення купоно-карбованця. Причинами цього були;

- глибокий спад виробництва;

- різка нестача рублевої маси. Весь готівковий обіг було переведено на купонне обслуговування;

- повна купонізація сфери готівкового обігу, що зумовила її відрив від обігу безготівкового, який продовжував обслуговуватися російським рублем. Виникла ситуація, за якої валютний курс купона у процесі його використання в готівковому та безготівковому обігу роздвоївся. А це сприяло здійсненню масових фінансових спекуляцій, пов'язаних з переведенням грошей з однієї форми обігу в іншу, переведення грошових капіталів з України в Росію.

І лише 12 листопада 1992 р. відповідно до Указу Президента України "Про реформу грошової системи України" купоно-карбованець було впроваджено у сферу безготівкового обігу. Купоно-карбованець мав статус тимчасової національної валюти і став єдиним на території України офіційним засобом платежу. Так завершився перший етап грошової реформи. Але тимчасова грошова одиниця не може виконувати функцію нагромадження, без реалізації якої не можна подолати економічну кризу, зупинити інфляцію, вирішити питання приватизації, проблеми платіжного балансу. Тому постало питання про різке прискорення другого етапу грошової реформи - запровадження в обіг гривні. 25 серпня 1996 р. Президент України підписав Указ "Про грошову реформу в Україні" за яким: 2 по 16 вересня 1996 р. в обіг введена національна валюта України - гривня - і її сота частина - копійка;

були випущені банкноти номінальною вартістю 1, 2, 5, 10, 20, 50, 100 гривень і розмінна монета національною вартістю 1, 2, 5, 10, 25, 50 копійок. Емісія українських карбованців була припинена:

українські карбованці підлягали обміну на гривні за курсом 100 тис. карбованців на 1 гривню: суми до 100 млн. крб. зараховувалися на вклади в банках з правом їх вільного використання в гривнях;

Отже, на п'ятому році незалежності Україна отримала стабільну грошову одиницю - гривню. Банкноти випускаються в обіг НБУ. Офіційний курс гривні встановлюється НБУ на підставі торгів валютними цінностями на Українській міжбанківській валютній біржі за валютами, за якими здійснюються торги. НБУ є установою, що здійснює грошово-кредитне і валютне регулювання.

Література

1) https://pidru4niki.com/12980108/finansi/groshovi_sistemi

2) http://shatohina-v-i.at.ua/lekciigrohi/tema_4_groshovi_sistemi.pdf

Гергега Ангеліна
студентка групи А-101
факультету інформаційних технологій та економіки
ПВНЗ «Буковинський університет»
Науковий керівник – к.е.н, доцент Штерма Т.В.

СУТНІСТЬ ТА ФУНКЦІЯ ГРОШЕЙ

Гроші — найдавніше явище у житті людей. Вони відіграють важливу роль, як в економічному, так і у соціальному житті суспільства. Навіть у працях Платона і Аристотеля є цікаві висловлення про гроші. Незважаючи на багатотомні дослідження, до сьогодні не має точного визначення, що таке гроші.

Розглянемо визначення, що ж таке гроші? Отже, одне з визначень сучасної західної грошової теорії є визначення сутності грошей як усього того, що використовується як гроші. Наступне визначення можна скоректувати так: гроші є специфічним товаром, що має властивість обмінюватись на інший будь-який товар. Тобто, можна сказати, що гроші— загальний еквівалент.

Ще з X століття і до XVIII століття у теорії грошей була поширена думка, що гроші виникли внаслідок угоди між людьми. Таке трактування походження грошей дістало назву раціоналістичної концепції.

Ось із сутності грошей як загального еквіваленту випливає необхідність виконання ними певних функцій в економіці. Різноманітність і складність економічних відносин, які втілюються в грошах, визначають множинність форм прояву самих грошей. Кожна з таких форм дістала назву функції грошей. Функція грошей — це конкретні спроби використання грошей, що визначають їх роль як суспільного явища.[2, 28] Особливістю цих функцій є те, що вони у більшості випадків можуть виконуватись тільки грошима. Існує 5 основних функцій грошей: [2, 28-29]

1. Міра вартості;
2. Засіб обігу;
3. Засіб платежу;
4. Засіб нагромадження;
5. Світові гроші.

Кожна з цих функцій характеризує певний аспект соціально-економічних відносин, в який беруть участь гроші. Таким чином, через функцій розкривається соціально-економічний зміст грошей у різних практичних проявах.

Міра вартості — це функція, в якій гроші забезпечують вираження і вимірювання цінності товарів, надаючи їй форму цін.[1,36]

Оскільки на виробництво різних товарів витрачається неоднакова кількість абстрактної праці, то гроші реалізують свою функцію міри вартості через взаємодію з масштабом цін. Масштаб цін — це розрахункова функція грошей, що відображає вартість товарної маси в грошових одиницях.[3,26]

Засіб обігу — це функція, де гроші виконують роль посередника в обміні товарів і забезпечують їхній обіг.[3, 27]

Засіб платежу — це функція, в якій гроші обслуговують погашення

різноманітних боргових зобов'язань між суб'єктами економічних відносин[1, 41]

Засіб нагромадження — це функція, в якій гроші обслуговують нагромадження цінності в її загальній абстрактній формі в процесі розширеного відтворення.[1, 43]

Світові гроші — це функція, в якій гроші обслуговують рух цінності в міжнародному економічному обороті і забезпечують реалізацію взаємовідносин між країнами..[1, 45]

Питання про сутність і функції грошей залишаються предметом гострих дискусій, де проявляються багато різних думок до їх розв'язання. Це пов'язано із складністю і багатогранністю грошей як предмета вивчення.

Тому для з'ясування сутності грошей необхідне послідовне, всебічне та детальне дослідження цього економічного явища, шляхом вивчення історії походження та розвитку грошей, їх форм та функцій. Необхідно також враховувати різноманітні підходи до вирішення цих питань, проте, незважаючи на їх велику кількість, на мою думку, можна зробити висновок стосовно сутності і функцій грошей.

Гроші за своєю сутністю є особливим товаром, що має властивості загального еквівалента — здатність обмінюватися на будь-який інший товар, загальну споживну вартість замість специфічної, властивої звичайним товарам, є безпосереднім носієм абстрактної цінності і суспільного багатства.

Виникнення грошей тісно пов'язане з історичним процесом обміну товарів і зміни форм власності.

Отже, після всього вищесказаного доцільним буде сказати, що в економічній теорії гроші є однією з найбільш цікавих тем. Справді, величезна кількість людей у світі щоденно розраховуються грошима за придбані товари чи послуги. Проте не кожна людина задумується про те, яке важливе значення мають гроші. А саме знання історії створення й еволюційного розвитку грошей. Для побудови ефективної грошової системи необхідне правильне розуміння сутності грошей і створення сприятливих умов для виконання грошима своїх функцій.

Література

- 1.Савлук М.І. Гроші та кредит. — К.:КНЕУ, 2006
- 2.Дзюблюк О.В. Гроші та кредит. — Т.:ТНЕУ, 2018
- 3.Коваленко Д.І. Гроші та кредит теорія і практика. — К.: «Центр учбової літератури», 2011

Лавренюк Христина
студентка групи А-101
факультету інформаційних технологій та економіки
ПВНЗ «Буковинський університет»
Науковий керівник – к.е.н, доцент Штерма Т.В.

ВАЛЮТА ТА ВАЛЮТНІ ВІДНОСИНИ

Як бачимо, в наш час наука має достатньо розвинений потенціал для висвітлення проблем становлення та стабілізації національної валюти. До поняття «валюта» включається не тільки кошти у вигляді законних платіжних засобів (готівки) чи депозитів у грошах тієї чи іншої країни, а й інші валютні цінності:

- платіжні документи (чеки, векселі, сертифікати, акредитиви тощо);
- фондові цінності (акції, облигації) та інші фінансові інструменти іноземного походження;
- платіжні документи та фондові цінності національного походження, якщо вони перетинають митний кордон чи переходять у власність нерезидентів всередині країни [1,150].

Валюта класифікується за кількома критеріями. Основним з них є емітентська належність валюти. За цим критерієм виділяють:

- національну валюту;
- іноземну валюту;

Для України це будуть кошти, номінованих в усіх національних грошових одиницях, крім гривні;

- колективну валюту;

За режимом використання валюти поділяються на:

- неконвертовані
- конвертовані.

Неконвертованими є валюти, які неможливо вільно обміняти на іноземні валюти за ринковим курсом, їх ввіз та вивіз жорстко обмежується. Конвертованими є валюти, які вільно обмінюються на валюти інших країн за курсом, що формується в установленому порядку, і вільно вивозяться і ввозяться через кордон [2,187].

Отже можна зробити висновок, що валюта - одна із найважливіших сегментів фінансового ринку. Ступінь її розвитку безпосередньо впливає на стан та розвиток економіки. Операції, які проводяться на валютному ринку, тісно пов'язані з комплексом операцій і станом грошового ринку в країні, з ринком капіталів.

Література

- 1) Л. Шевчук, Т.О. Ставерська, О.П. Близнюк. – Харків: ХДУХТ, 2016. – 380с.

Вирнов Олександр
студент групи Ф-101
факультету інформаційних технологій та економіки
ПВНЗ «Буковинський університет»
Науковий керівник – к.е.н, доцент Штерма Т.В.

ФІНАНСОВИЙ КАПІТАЛ

Фінансовий капітал втілюється в акціях і облігаціях. Існування цих цінних паперів підтверджує наявність фінансового капіталу. Основна лінія взаємодії цих двох класів суспільних капіталів проходить по точках найвищої ефективності вкладень, зумовленої прибутковістю, збільшенням капіталу, найменшим ризиком тощо. Отже, закономірним стає вплив руху фінансового капіталу на прискорення НТП.

Закономірності кругообігу фінансового капіталу визначаються характеристиками цінних паперів, зокрема акцій. Акція, як зазначалося, яка є водночас свідченням інвестицій (форма інвестування) і індикатором прибутковості інвестиційних товарів, об'єднує найефективніші інвестиційні ознаки позичкового та дійсного капіталу.

На вторинних ринках обсяги і швидкості обігу дійсного і фінансового капіталу можуть істотно різнитись. Звичайно внаслідок більшої швидкості обігу капіталу, втіленого в акціях та інших цінних паперах, його обсяг перевищує обсяг дійсного капіталу, який послідовно проходить всі стадії відтворювального процесу.

Позичковий капітал, який користується інвестиційним попитом, на фінансових ринках протистоїть цінним паперам як інвестиційній пропозиції, тобто позичковий капітал трансформується у фінансовий. Таким чином, фінансовий капітал є формою вкладення позичкового капіталу.

Через специфіку первинних і вторинних ринків позичковий капітал вкладається двічі: уперше — у новомітовані папери, залишаючи фінансові ринки і трансформуючись у дійсний капітал, вдруге — в операції з купівлі-продажу цінних паперів, постійно циркулюючи на фінансових ринках як резерв ліквідності.

З аналізу тенденцій формування і зміни фінансового капіталу випливає, що обсяг фінансового капіталу визначається нормами капіталізації потоків доходів. Збільшення норм капіталізації доходів у конкретних галузях економіки впливає на фінансовий капітал у зростаючому напрямі. І навпаки, збільшення ставок позичкового відсотка як граничної оцінки ефективності народного господарства в цілому знижує тиск на обсяг фінансового капіталу.

Облігації, як і акції, є представниками фінансового капіталу і як такі, з одного

боку, є формою вкладення позичкового капіталу, а з іншого — втіленням дійсного капіталу. На інвестиційних ринках облігації мають форму інвестиційного товару, тобто є представниками наявного або майбутнього дійсного капіталу, в який він має трансформуватись як протилежний облігаціям

на ринку позичкового капіталу. Продана облігація означає, що відбулась акумуляція позичкового капіталу на підприємницькі або державні потреби.

Перепродана облігація або, точніше, облігація, що обертається на вторинних ринках, непрямо свідчить про трансформацію позичкового капіталу у фізичний і про одержання доходу. Основна відмінність облігацій від акцій полягає в тому, що перша забезпечує дохід непрямо, а друга — прямо.

Дивіденд за акцією є результатом розподілу прибутку. Щоб одержати дивіденд, треба мати прибуток, не нижчий за ставку позичкового відсотка. За відсутності прибутку підприємство не зобов'язане виплачувати дивіденди акціонерам, оскільки вони як співвласники цього підприємства однаковою мірою відповідають за результати його діяльності, тобто дивіденди юридично не гарантовані.

Інша річ — корпоративні облігації, що так само є формою зовнішнього фінансування підприємства. У цьому разі власник позичкового капіталу вже не хоче бути підприємцем, не хоче ризикувати, тим більше, що в нього є вибір: він може помістити власні заощадження в банк і одержувати прибуток у вигляді гарантованого відсотка, а може прямо, без посередництва банку, мати зв'язок з якимось конкретним підприємством і так само одержувати гарантований відсоток. Таке вкладення капіталу і засвідчується корпоративною облігацією. Прибуток або відсоток за облігацією буде вищий, ніж у банку, оскільки враховує компенсацію за ризик.

Ризик тут полягає в тому, що вибір зроблено на користь конкретного підприємця, а не на користь банку, який може вкласти кошти інвестора-вкладника в будь-яку галузь підприємницької діяльності або вилучити ці кошти і спрямувати їх в іншу сферу, якщо прибуток від початкового розміщення з якихось причин зменшиться. Отже, диверсифікуючи активи, банк надійніше від нефінансових корпорацій захищає вкладників від втрат коштів. Проте обидва вибори інвестора — вкласти у фінансову сферу чи в нефінансову — мають одну основу: гроші тут віддаються в борг, набирають форми позички або позики, а інвестор в обох випадках стає кредитором.

Кредитор не вкляде грошей, якщо не буде впевнений, що вони повернуться йому з приростом — відсотком. За відсутності прибутку в підприємства в поточному фінансовому році відсотки виплачуються з резервних фондів.

Література

1. Федоренко В. Г. і К°. Інвестування. Зайнятість. Освіта. — К.: Науковий Світ, 2002.

2. Федоренко В. Г. і К°. Шляхи підвищення ефективності інвестицій в Україні.: — К.: Науковий Світ, 2003.

3. Федоренко В. Г. Інвестиції і капітальне будівництво в ринкових умовах. — К.: Міжнар. фінанс. агенція, 1998.

4. Федоренко В. Г. Перспективи розвитку капітального будівництва за ринкових умов // Про приватизацію: Держ. інформ. бюл. — 1997. — № 2.

5. Федоренко С. В. Проблеми залучення іноземних інвестицій і розвиток

економіки України // Про приватизацію: Держ. інформ. бюл. — 1999. — № 2.

б. Федотова М. А. Доходи підприємця. — М.: Финансы и статистика, 1993.—96 с.

Браїлко Валерія
студентка групи А-101
факультету інформаційних технологій та економіки
ПВНЗ «Буковинський університет»
Науковий керівник – к.е.н, доцент Штерма Т.В.

ЧИ ПОТРІБНА ОСВІТА СЬОГОДНІ

Усі ми мріємо стати освіченими людьми, прагнемо закінчити вищий навчальний заклад, влаштуватися на гарну роботу, щоб застосувати отримані знання на практиці. У наше століття ІТ - технологій знання необхідні кожному.

Ще в сімнадцятому столітті англійський філософ Ф. Бекон стверджував: “Знання—сила” [1].

Навіщо ж нам ті знання? Щоб отримати професію і займатися улюбленою справою, але знання повинні обов’язково бути застосовані, інакше вони ніякої користі не принесуть. Знати необхідно не для того, щоб тільки знати, а для того, щоб вміти їх використовувати коли знадобляться.

Зі знаннями повинні бути обов’язково пов’язані вміння. Адже найчастіше буває так, що людина володіє певними знаннями, але цих знань вона ніде не застосовувала, бо не навчилася їх застосовувати. Про таку людину можна сказати, що вона щось знає, але нічого не вміє. Ми, наприклад, можемо вивчити правила правопису, але бути безграмотними людьми, бо не вміємо їх використовувати.

Кого ж можна вважати освіченою людиною? Буває так, що людина закінчила ВУЗ, але освіченою її назвати важко. Такий юнак або дівчина отримали поверхневі, “задовільні” знання, та й вищий навчальний заклад їм потрібний був лише для отримання диплома.

А іноді зустрічаються люди, які з якоїсь причини не отримали вищої освіти, але набагато більш ерудовані, розумніші фахівця з дипломом.

На мою думку, мають рацію ті, хто вважає, що справжня освіта досягається шляхом самоосвіти. Якщо людина захоче, то вона самостійно зможе отримати багато знань, вона зможе за короткий час вивчити те, на що іншому знадобляться роки проведені в навчальному закладі. Людина може бути всебічно розвинутою, а може бути хорошим фахівцем тільки в якій-небудь області.

Начитаність – одна з прикмет освіченої людини. Цікаво спілкуватися з людьми, які багато читають, їм завжди є про що розповісти. Якщо людина не любить читати, вона не може досягти висот духовної досконалості.

Адже читати – це не тільки дізнаватися про якісь факти, відомості. Читати – це виробляти свій смак, осягати прекрасне, розвивати уяву та мислення. В історії людства були люди, що показали нам, яких висот можна досягти завдяки

звичайному читанню.

Згадайте епоху Відродження, яка дала світу енциклопедичність знань яких ніхто й досі не перевершив. Хто не чув про вченого, художника, музиканта, скульптора, архітектора Мікеланджело Буонарроті, який увійшов в історію ще й як поет, який високо цінував Данте?

А найвідоміший живописець, скульптор, поет Леонардо да Вінчі був ще й геніальним інженером, вченим, який передбачив багато винаходів нашого часу. Перед талантом таких геніїв буде схилитися ще не одне покоління людей. Життя не стоїть на місці.

Я впевнена, вже завтра кожна з галузей науки і техніки відкриються ще більш великі перспективи. Головне, щоб великі наукові досягнення ХХІ століття служили на благо людини. І якщо життя людини не вічне, то знання будуть накопичуватися вічно. Всього знати ніхто не може. Але людина влаштована так, що вона все життя прагне щось дізнатися, розширити свої пізнання. Я гадаю, що наші знання обов'язково принесуть користь країні, та й не тільки.

Література

1.Ф.Бекон [<https://uk.wikiquote.org/wiki>].

Мирна Дарина

студентка групи П-303

юридичного факультету

ПВНЗ "Буковинський університет"

Науковий керівник - проф, к.ю.н. Молдован В.В.

ДОМАШНЄ НАСИЛЛЯ

Розпочнемо з того, що дамо чітке визначення задля розуміння що ж таке домашнє насильство – це дії або бездіяльність фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, що вчиняються в сім'ї чи в межах місця проживання або між родичами, або між колишнім чи теперішнім подружжям, або між іншими особами, які спільно проживають (проживали) однією сім'єю, але не перебувають (не перебували) у родинних відносинах чи у шлюбі між собою, незалежно від того, чи проживає (проживала) особа, яка вчинила домашнє насильство, у тому самому місці, що й постраждала особа, а також погрози вчинення таких діянь.[8.]

Якщо раніше домашнім насильством вважались інциденти суто у подружжі, то тепер розширюється коло осіб. До нього тепер відносять колишнього чоловіка/дружину, громадянські шлюби (спільне проживання без реєстрації). Розширене коло осіб, яких визнають кривдниками: прийомні батьки, особи, які спільно проживають чи проживали в одній родині, рідні брати, сестри, опікуни й інші родичі – дядько, тітка, племінниці, двоюрідні брати, сестри, двоюрідні дідусі та бабусі.

Насильство завжди пов'язано з нерівними можливостями. Перший захист — знати свої права і знати до кого звернутися. Домашнє насильство не є приватною чи сімейною справою, але є проблемою, що зачіпає суспільні інтереси, і тому вимагає ефективних дій з боку держави.

Якщо раніше за домашнє насильство була виключно адміністративна відповідальність, то тепер введена кримінальна відповідальність окремим законом. [2, с.69]

11 січня 2019 року набув чинності Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», за кожен з видів насильства передбачена різна відповідальність.[8]

Законом було внесено зміни до Кримінального кодексу України, зокрема, його доповнення статтею 126-1 «Домашнє насильство». Відповідно до ст.126-1 Кримінального кодексу України: домашнє насильство - умисне систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства щодо подружжя чи колишнього подружжя або іншої особи, з якою винний перебуває (перебував) у сімейних або близьких відносинах, що призводить до фізичних або психологічних страждань, розладів здоров'я, втрати працездатності, емоційної залежності або погіршення якості життя потерпілої особи.[2, с.69]

Крім того, особі, яка має право на відшкодування матеріальних збитків і моральної шкоди, завданих внаслідок домашнього насильства, моральна шкода відшкодовується незалежно від матеріальних збитків, які підлягають відшкодуванню, та не пов'язана з їх розміром.

Якщо узагальнити, покарання можуть бути такі: громадські роботи на строк від 150 до 240 годин, арешт на термін до шести місяців, обмеження волі на термін до п'яти років або позбавлення волі на термін до двох років.

Позбавлення волі присуджується за систематичне вчинення насильства, за насильство щодо дітей, особливо малолітніх. [2, с.69]

Закон передбачає можливість відокремити кривдника від жертви. Для цього є: терміновий заборонний припис і обмежувальний припис.

Терміновий припис — захід протидії домашньому насильству, спрямований на негайне припинення домашнього насильства, усунення небезпеки для життя і здоров'я постраждалих осіб та недопущення продовження чи повторного вчинення такого насильства. Застосовується до кривдника не більше, ніж на 10 днів. Ідеться про негайне припинення домашнього фізичного насильства. Він полягає в обмеженні кривдника, що вчиняє домашнє насильство, доступу до житлового приміщення, де проживає жертва. Терміновий припис виноситься за заявою постраждалої людини, а також за власною ініціативою працівників Національної поліції України за результатами оцінки ризиків. Забороняється вхід та перебування в місці проживання (перебування) постраждалої особи та контакт з нею. Кривдник повинен залишити місце проживання (перебування) постраждалої особи.[8]

Обмежувальний припис — захід тимчасового обмеження прав чи покладення обов'язків на особу, яка вчинила домашнє насильство, спрямоване на забезпечення безпеки постраждалої особи. Обмежувальний припис видається

судом на строк від 1 до 6 місяців за заявою постраждалої особи або її представника. Якщо домашнє насильство застосоване до дитини — за заявою батьків або інших родичів дитини (баби, діда, повнолітніх брата, сестри), мачухи або вітчима дитини, а також органів опіки й піклування. Під час обмежувального припису діють такі обмеження та заборони:

- забороняється перебувати в місці спільного проживання (перебування) з постраждалою особою;

- усунення перешкод у користуванні майном, що є об'єктом права спільної сумісної власності або особистою приватною власністю постраждалої особи;

- обмеження в спілкуванні з постраждалою дитиною;

- заборона наближатися на визначену відстань до місця проживання (перебування), навчання, роботи, інших місць частого відвідування постраждалої особи;

- заборона особисто і через інших людей розшукувати постраждалу особу, якщо вона за власним бажанням перебуває у місці, невідомому кривднику, переслідувати її та в будь-який спосіб спілкуватися з нею;

- забороняється вести листування, телефонні переговори з постраждалою особою або контактувати з нею через інші засоби зв'язку особисто і через третіх осіб.[8]

Намагаючись вирішити проблему домашнього насильства, у грудні 2017 року Верховна Рада України ухвалила Закон "Про запобігання та протидію домашньому насильству", в якому запропоновано новий підхід (із використанням європейських стандартів) до боротьби з цим негативним явищем у суспільстві.

Діяння визнається насильством лише тоді, коли воно порушує вимоги чинного законодавства і призводить чи може призводити до порушення конституційних прав і свобод члена сім'ї. Домашнє насильство може мати форму, як активних дій (нанесення побоїв, знищення майна тощо), так і бездіяльності, тобто пасивної поведінки особи, коли вона не вчиняє дій, які могла та повинна була вчинити, щоб запобігти настанню шкідливих наслідків (наприклад, ненадання допомоги члену сім'ї, який перебуває у небезпечному для життя становищі).[8]

Типи насильства в сім'ї:

- між подружжям (чоловік - жінка, у більшості випадків насильство здійснює чоловік, але зустрічаються протилежні випадки); між батьками і неповнолітніми дітьми (насильство можуть здійснювати як батько, так і мати); між дорослими дітьми та батьками (насильство можуть чинити як дорослі діти стосовно батьків, так і навпаки, хоча перший випадок є більш розповсюдженим). Досить типовою є ситуація, коли діти, які виростили в атмосфері насильства, встановлюють свої стосунки з батьками на тих же засадах насильства. Насильницьке ставлення до батьків може виникнути і в сім'ях, де діти виростили в атмосфері уседозволеності; між дітьми в одній родині (така поведінка, як правило, виникає на фоні насильницьких стосунків між дорослими членами родини і можуть мати різноманітний характер - старші діти можуть скоювати

насильство над молодшими, брати над сестрами, діти можуть об'єднуватися для насильства над кимось одним із дітей); насильство між іншими членами сім'ї: між тещею або тестем і зятем, свекром або свекрухою і невісткою, онуками та дідусем або бабусею тощо.[16]

Основні ознаки домашнього насильства:

- насильство завжди здійснюється за попереднього наміру, тобто умисно.

Це означає, що особа, яка вчинила насильство, усвідомлювала або повинна була усвідомлювати характер вчинюваних нею дій або бездіяльності, передбачала або могла передбачити (виходячи з її фізичного і психічного стану) можливість настання таких шкідливих наслідків, як заподіяння моральної шкоди, шкоди фізичному або психічному здоров'ю іншого члена сім'ї. Необхідно відзначити, що вчинення насильства у стані алкогольного сп'яніння не виключає можливості особи усвідомлювати і передбачати настання шкідливих наслідків. Згідно з Кримінальним кодексом України особа, яка скоїла злочини в стані сп'яніння внаслідок вживання алкоголю, наркотичних засобів або інших одурманюючих засобів, підлягає кримінальній відповідальності; дії унеможливають ефективний самозахист. Найчастіше люди, які вчиняють насильство, мають певні переваги - це може бути вік, фізична сила, економічно вигідніше положення тощо. Наприклад, вчитель знущується над учнем, змушуючи його робити ганебні вчинки перед всім класом, маючи перевагу у віці, посаді, статусі; дії порушують права і свободи особи. Кривдник завжди намагається контролювати свою жертву, тим самим обмежуючи права та свободи. Наприклад, якщо жінка не хоче, не може саме зараз мати інтимні стосунки зі своїм партнером, а він наполягає, ображає, погрожує і врешті-решт отримує бажане - це насильницька дія; насильницькі дії спричиняють шкоду (фізичну, морально-психологічну, матеріальну) іншій особі. Наслідком від насильницької дії завжди є шкода - це можуть бути і матеріальна втрата (вкрадені гроші, відібрана частина спільно заробленого майна), і ушкодження (синці, переломи), і погіршення емоційного стану (сором, страх, пригнічення). Наприклад, шкодою від шантажу може стати депресія, спроба самогубства.[12]

Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. [1]

Ніхто не повинен зазнати тортур, жорстокого, нелюдського або такого, що принижує його гідність, поводження і покарання. [7]

Зараз у вільний демократичний час – ХХІ століття, коли задекларовано рівні права та можливості жінок і чоловіків, жорстоке поводження, гендерне та домашнє насилля, приниження гідності залишаються світовою соціальною проблемою людства. Як правило, найчастіше жертвами домашнього насильства стають жінки та діти.

Законодавство України у сфері протидії домашньому насильству закріплює чотири форми такого насильства: фізичне, сексуальне, психологічне, економічне.[8]

Психологічне насильство – форма домашнього насильства, де вас словесно ображають, погрожують, принижують, переслідують, залякують та роблять інші

дії спрямовані на обмеження волевиявлення людини. До цього виду насилля також відносять переслідування, постійний контроль з боку кривдника, погрози. Якщо вас ігнорують чи дискримінують через ваші переконання, віросповідання, національну, расову належність чи походження, шантажують – все це є одним із проявів психологічного насильства.[8]

Прояви психологічного насильства:

- ігнорування почуттів особи;
- образа переконань, що мають цінність для особи, її віросповідання, національної, расової приналежності або походження; соціального статусу;
- переслідування, залякування;
- погрози вбити чи скалічити (у тому числі дітей);
- підбурювання до самогубства;
- примус до протизаконних дій;
- погрози відібрати дітей;
- приниження особистості;
- постійна критика та насмішки;
- безпідставні звинувачення та формування почуття провини;
- обмеження у самореалізації, навчанні, роботі;
- обмеження у контактах із близькими та друзями, у виборі кола спілкування;
- примушування спостерігати за насильством над іншими людьми чи тваринами, тощо. [14]

Економічне насильство – форма домашнього насильства, де вас обмежують у доступі до ваших грошей чи забороняють використовувати кошти так, як ви бажаєте. До нього також слід віднести пошкодження вашого майна, перешкоджання в доступі до їжі, житла, майна, обмеження в можливості працевлаштування чи навчання, змушення до жебрацтва та шантажування.[8]

Прояви економічного насильства:

- позбавлення матеріальних ресурсів для належного фізичного та психологічного добробуту;
- повна звітність за витрачені гроші ("все до копійки"), відбирання всіх зароблених грошей;
- заборона працювати члену сім'ї всупереч його бажанню та працездатності;
- примушування члена сім'ї виконувати тяжку, непосильну роботу;
- пошкодження, псування особистого майна;
- примушування до жебрацтва, тощо.[15]

Одним із найбільш поширених проявів економічного насильства в Україні є вигнання з дому (квартири), що в переважній більшості випадків застосовується до жінок та дітей.

Сексуальне насильство – форма домашнього насильства, де присутні дії сексуального характеру, вчинені стосовно дорослої людини без її згоди або стосовно дитини незалежно від її згоди, або в присутності дитини. До цього також відноситься примушування до статевого акту з третьою особою, а також

інші правопорушення проти статевої свободи чи статевої недоторканості людини.[8]

Прояви сексуального насильства:

- зґвалтування, у тому числі "зґвалтування у шлюбі";
- примушування до небажаних статевих стосунків;
- торкання до інтимних частин тіла без згоди особи;
- примушування спостерігати за статевим актом між іншими людьми (у тому числі дивитися порнопродукцію);
- примушування до статевого акту з третьою особою;
- примушування до заняття проституцією.[12]

Окрім цього, до сексуального насильства в сім'ї належить інцест - сексуальні відносини між близькими родичами: батьком і донькою, матір'ю і сином, братом і сестрою тощо.

Надзвичайно небезпечним проявом сексуального насильства в сім'ї є дії сексуального характеру стосовно дитини: розбещення дитини; демонстрація дитині (підлітку) статевих органів (ексгібіціонізм); демонстрація акту онанізму; втягування дитини у заняття дитячою проституцією або дитячою порнографією тощо.

Фізичне насильство – форма домашнього насильства, що включає ляпаси, стусани, штовхання, щипання, шмагання, кусання, а також незаконне позбавлення волі, нанесення побоїв, мордування, заподіяння тілесних ушкоджень різного ступеня тяжкості, залишення в небезпеці, ненадання допомоги особі, яка перебуває в небезпечному для життя стані, заподіяння смерті, вчинення інших правопорушень насильницького характеру.[8]

Прояви фізичного насильства:

- синці, забиті місця, наявність частково залікованих попередніх травм, сліди укусів тощо;
- перешкоджання вільному пересуванню;
- примус вживати алкогольні або наркотичні речовини чи речовини, що погіршують здоров'я або можуть призвести до смерті людини;
- створення ситуацій, що несуть ризик чи загрозу життю та здоров'ю;
- погрожування зброєю чи іншими речами, що можуть завдати фізичної шкоди.[12]

Людину, яка тривалий час потерпає від насильства, можна виявити за низкою ознак фізичного, економічного, сексуального та психологічного характеру, зокрема:

Фізичні

- Погіршення фізичного й психічного здоров'я, емоційні та неврологічні розлади.
- Головний біль, біль у м'язах, синці, забиті місця відсутність зубів, ушкодження кісток та м'яких тканин, наявність частково залікованих попередніх травм, сліди укусів, опіки незвичайної форми та в різних частинах тіла.
- Поганий догляд за ротовою порожниною, недотримання правил особистої гігієни, відсутність догляду за волоссям, нігтями.

- Втрата ваги, зневоднення.
- Наявність інфекцій, що передаються статевим шляхом; викиди плоду, мертвонароджені діти, передчасні пологи, недостатня вага у немовлят.

Економічні

- Неможливість розпоряджатися сімейним бюджетом та власними коштами.
- Відмова від праці або навчання під тиском; праця на посаді/робочому місці, обраному під тиском.
- Робота, зумовлена необхідністю утримувати того, хто водночас контролює (відбирає) всі гроші.
- Одяг, взуття, що не відповідають сезону та погоді; старе вбрання; наочні ознаки існування в злиднях (незважаючи на реальні прибутки).

Недоїдання.

- Наявність житлових проблем (негараздів)

Сексуальні

- Порушення сексуальності, зокрема зниження або втрата сексуального потягу.
- Інфекції, що передаються статевим шляхом.
- Травми та пошкодження статевих органів.
- Наявність викидів, мертвонароджених дітей та небажаних вагітностей.
- Примусове залучення до комерційного сексу

Психологічні

- Страхи, тривожність, постійне почуття небезпеки (завжди перебуває напготові), нерішучість, повна безініціативність та відчуття безпорадності.
- Труднощі з концентрацією.
- Наявність скарг психосоматичного характеру.
- Депресія; нав'язливі рухи та думки, схильність до одноманітних рухів та дій на кшталт розгойдування в кріслі, різання паперу, розчісування одного й того ж пасма волосся тощо.

- Надмірне збудження, безсоння або, навпаки, підвищена сонливість та уповільнення рухів (останні вважаються проявом "лінощів", "нездатності добре виконувати свої домашні обов'язки" та підсилюють почуття провини).

- Втрата соціальних контактів з родичами, друзями, гостре відчуття/прагнення самотності та ізольованості.

- Уникання погляду в очі.
- Суїцидальні наміри, погрози позбавити себе життя.
- Почуття провини, сорому за отримані фізичні ушкодження.
- Звуження свідомості, нездатність адекватно оцінювати ситуацію, власне майбутнє, свої вчинки та вчинки інших людей, поєднання підозрілості з безмежною довірливістю.

- Відкладання часу звернення за допомогою або відмова від неї чи будь-якого зовнішнього втручання, спрямованого на виявлення та зміну ситуації.

- Зневіра в можливості змін у власному житті на краще, відсутність ініціативи, страх перед життям, втрата сенсу і інтересу до життя.[12]

Насильство в сім'ї відбувається у всіх секторах суспільства, незалежно від релігії, раси, сексуальних вподобань, професійного та освітнього рівня. Особи, які чинять насильство, намагаються одержати владу та контроль над їхніми близькими партнерами. Влада набирає вигляду стратегічної образливої тактики (фізична, сексуальна, вербальна, емоційна), що забезпечує посилення контролю.

Практика по боротьбі з домашнім насильством в Україні та інших країнах світу носить доволі глобальний характер. Згідно зі статистичними даними Ю.Саєнко, заступника директора Інституту соціологічних досліджень НАН України, 68 % жінок у країні систематично потерпають від насильства в сім'ї, в тому числі 20 % — лише «інколи», а 32 % опитуваних вказали, що насильство в сім'ї їх не торкнулося. Згідно зі статистикою Міністерства внутрішніх справ України протягом останніх років серед домінуючих видів насильства і протиправних дій щодо жінок були наступні: навмисні вбивства та вбивства з обтяжуючими обставинами, навмисні тяжкі тілесні ушкодження, зґвалтування, задоволення статевої пристрасті неприродним способом .[19]

Сполучені Штати протягом тривалого часу практикують у боротьбі із домашнім насильством використання нової посади у відділеннях поліції. Особа, котра перебуває на цій посаді, займається виключно проблемами домашнього насильства, для чого у неї є всі потрібні владні повноваження з профілактики та запобігання домашній тиранії, зокрема використання надзвичайного «тимчасового обмежувального припису». Зазначений припис видається на період 24-ох годин у разі скоєння насильства чи існування серйозної загрози у скоєнні насильства, загрози життю, здоров'ю чи добробуту людини. Також цей припис гарантує безпеку особі до одержання судового охоронного ордеру.[19]

Питання домашнього насильства було активізоване у Європі близько сторіччя тому.

6 грудня 2017 року в Україні вперше було введено кримінальну відповідальність за домашнє насильство. У країні, де щороку від насильства в сім'ї гине 1,5 тисячі жінок, це безперечно – вкрай необхідна міра. Аналогічна статистика країн Західної та Північної Європи, які є флагманами боротьби проти домашнього насильства не лише на континенті, а й у всьому світі, – в середньому в 8-12 разів нижча від української. І причина – далеко не в усвідомленні чи традиціях: кримінальне покарання за домашнє насильство тут було введено досить давно. Окрім того, про домашнє насильство говорять постійно й зі всіх можливих майданчиків, тоді як у нас ця тема досі лишається під табу, внутрішньою справою сім'ї, тим, у чому соромно зізнатися.[18]

Питання домашнього насильства було активізоване у Європі близько сторіччя тому – вже тоді точилися дебати і навіть писали наукові праці щодо ефективності використання гілок лози у вихованні та навчанні дітей. Лупцювати жінок у ті часи було ледь не нормою. Але мало помалу ситуація змінювалася: жінки отримали належні їм права, перетворювалися з домогосподарок на емансипованих феміністок, стали боротися не лише за виборче право та право працювати, а й за голос у власних сім'ях.

Термін «домашнє насильство», яке раніше українці вбачали у застосуванні фізичної сили, в країнах Європи давно включає в себе фізичне, сексуальне, психологічне, емоційне і економічне насильство. І кожен із цих видів насильства (а на практиці вони здебільшого мають комплексний характер) передбачає покарання – від адміністративного до тюремного ув'язнення.[18]

Однак покарання – досить різні та залежать від країн. Найсуворіші – у Північній Європі. Наприклад, у Швеції криміналізовані всі форми домашнього насильства. Можна опинитися за ґратами навіть за грубу емоційну сварку, під час якої висловлювалися погрози. Суд часто наказує кривднику дотримуватися визначеної дистанції від об'єкта насильства, у разі порушення може бути накладено штраф або присуджено ув'язнення терміном до року. Схожі за жорсткістю закони й у Норвегії та Фінляндії.

Саме для запобігання жорсткому поведженню в сім'ї, яке давно перестало бути сімейною справою, на півночі не прийнято завішувати вікна. Спочатку заборону було введено в одному з невеликих міст у Швеції, після того як чоловік убив свою дружину. Сусіди могли цьому завадити, але нічого не бачили і не чули за закритими вікнами. Пізніше ініціативу підхопили в інших містах і країнах, з часом вона стала традицією. Хоча в Голландії у такий спосіб намагаються протидіяти організації незаконних домашніх цехів. Але в будь-якому випадку, «відкриті вікна» врятували не одне життя. [18]

Що стосується дітей, то покарання – ще жорсткіші. Безперечно першість встановилася за Швецією, яка в 1979 році на законодавчому рівні, першою в світі заборонила фізичне покарання дітей. До дітей не можна застосовувати не лише фізичну силу, а й підвищувати голос до рівня, який має шкідливий емоційний вплив. Як це правильно визначити? Єдиного алгоритму немає, але якщо ви кричатимете на свою дитину на вулиці, то будьте певні – поліція прибуде за кілька хвилин за викликом випадкових перехожих.

Загалом, у Німеччині не такі жорсткі правила, як у північних країнах: на деякі речі досі закривають очі. Зокрема, якщо насильство не носить фізичного та сексуального характеру. Опитування показують, що 2-3 з 10 сімей застосовують легкі тілесні покарання, хоча вважають це неправильним.

Щодо жінок, то часи, коли німкені присвячували своє життя трьом «К» (Kirche, Kinder, Kuche – в перекладі з німецької – церква, діти, кухня) давно минули. Але перехід не був таким легким. У Німеччині кілька разів посилювали покарання за випадки домашнього насильства щодо жінок і це мало свій ефект. Нині німкені воліють ділити домашні обов'язки зі своїми чоловіками, так само як і з утримання сім'ї. Останнім роками час від часу навіть піднімається питання щодо посилення захисту чоловіків від домашнього насильства.

За законодавством, у Німеччині жертви домашнього насильства можуть заявити в поліцію протягом трьох місяців. Якщо ж правоохоронців викликали безпосередньо на місце скоєння злочину, то заяву писати немає потреби – справу порушать без прохання постраждалого. Так само поліція на місці може призначити термін заборони на контакти, порушення якої вже вважається

криміналом. Покарання за рукоприкладство (без важких тілесних ушкоджень) може коштувати досить дорого: кілька тисяч штрафів або до року в'язниці.[18]

У грудні 2016 року набули чинності поправки, які забороняють будь-яке застосування насильства по відношенню до дітей.[20]

Незначні епізоди домашнього насильства регулюється цивільним кодексом. Сума штрафу може сягати 15 тисяч євро. У більш серйозних випадках наступає кримінальна відповідальність і до штрафу додається термін позбавлення волі – до трьох років у разі легких травм та до 20 років і більше у разі спричинення каліцтв чи вбивства.

У випадках насильства над дітьми, суворість покарання визначається віком дитини. Якщо жертві менше 15 років, залежно від наслідків можна отримати від 5 до 20 років в'язниці. Якщо дитина старше 15 років, то покарання може визначатися з 3 до 15 років.[20]

У Великій Британії заборонені тілесні покарання дітей, які спричиняють рани чи травми, але немає прямої заборони на застосування «легких» форм покарання. Разом із тим, дітей заохочують розповідати про будь-які форми насильства у сім'ї, з ними працюють психологи, батьків запрошують на профілактичні бесіди, якщо форма насильства виходить за рамки «легкої», до справи залучають поліцію.

Ухвалений 6 грудня Верховною Радою законопроект "Про запобігання та протидію домашньому насильству" передбачає посилення покарання для кривдників та розширює повноваження нацполіції з контролю порушників. Відтепер «домашнє насильство» включає в себе усі акти фізичного, сексуального, психологічного або економічного насильства, вчинені між колишнім чи теперішнім подружжям чи людьми, які разом живуть чи жили. Раніше при незареєстрованому шлюбі факти домашнього насильства кваліфікувалися інакше.

На європейський манер до кримінального кодексу внесли розділ про обмежувальні заходи, тобто на час розгляду справи, яка кваліфікується як домашнє насильство, можуть заборонити порушникові перебувати у населеному пункті спільного проживання, обмежити спілкування з дружиною/дитиною, заборонити наближатися на визначену відстань до особи, яка постраждала від домашнього насильства. Обмеження встановлюватиме суд на термін від 1 до 3 місяців, за потреби вони можуть бути продовжені й під час або після винесення вироку.[18]

У частині закону, що стосується згвалтувань, змінено не лише визначення, а й доведення самого злочину. Якщо раніше необхідно було довести факт застосування сили до жертви, то тепер «точкою відліку» стане згода чи незгода потерпілої сторони. Саме за таким алгоритмом згвалтування визначають як злочин у країнах Європи.

Література

1. Конституція України – Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996,

№ 30, ст. 141.Із змінами, внесеними згідно із Законами№ 27-ІХ від 03.09.2019, ВВР, 2019, № 38, ст.160

2. Кримінальний кодекс України –Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131, Із змінами, внесеними згідно із Законами № 875-ІХ від 03.09.2020 .

6.Види домашнього насильства - [Електронний ресурс]
<https://novograd.city/read/experiance/79281/domashne-nasilstvo-yak-jogo-rozpiznati-ta-scho-robiti-yakscho-tvoya-blizka-lyudina-vorog>

7.Загальна декларація прав людини – ст.5

8.Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» - Із змінами, внесеними згідно із Законом № 2671 - VIII від 17.01.2019, ВВР, 2019, № 18, ст.73 [Електронний ресурс] - <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>

9.Методичні рекомендації щодо організації роботи дільничних інспекторів міліції з протидії насильству в сім'ї / Укладачі: Запорожцев А. В., Брижик В. О., Мусієнко О. М., Заброта Д. Г., Басиста І. В. - Київ, 2010.-172 с.

10.Методичні рекомендації - [Електронний ресурс:]
<https://ips.ligazakon.net/document/MUS30017>

11.Ольга Дунебабіна, речниця організації «Ла Страда – Україна» інтерв'ю на радіо Свобода - [Електронний ресурс:]
<https://www.radiosvoboda.org/a/details/29000805.html>

12.Основні ознаки домашнього насильства - Насильство: короткий інструктаж для консультантів та консультанток // МБФ "Альянс громадського здоров'я". - Київ, 2017. - 35 с.

13.Прояви економічного насильства- Насильство: короткий інструктаж для консультантів та консультанток//МБФ "Альянс громадського здоров'я". - Київ, 2017. - 35 с.

14.Прояви психологічного насильства - Методичні рекомендації щодо надання психосоціальної допомоги особам, постраждалим від гендерно зумовленого насильства Департаменту соціального захисту населення Запорізької обласної державної адміністрації. КЗ "Запорізький обласний центр соціально-психологічної допомоги" Запорізької ОДА. - Запоріжжя, 2016. - С. 34 - 35.

15.Прояви економічного насильства- Насильство: короткий інструктаж для консультантів та консультанток//МБФ "Альянс громадського здоров'я". - Київ, 2017. - 35 с.

16.Типи насильства в сім'ї - Юрків Я. І. Сутність та зміст соціального феномену "насильство в сім'ї" // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія "Педагогіка, соціальна робота". - Випуск 27. - С. 234.

17.Г. О. Судовий захист від насильства в сім'ї : інформ. матеріали для суддів / Христова Г. О. – К. : Юрінком Інтер, 2010 – 31 с.

18.[Електронні ресурси] - <https://www.ukrinform.ua/rubric-world/2360665-zlocin-i-kara-comu-v-evropi-simejne-nasilstvo-pid-tabu.html>

19.[Електронні ресурси] - <http://sd-vp.info/2016/aktualni-problemi-borotbi-z-domashnim-nasilstvom-u-spoluchenih-shtatah-ameriki/>

20.[https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_927#Text] – КОНВЕНЦІЯ Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства

Саїнчук Діана
студентка групи
юридичного факультету
ПВНЗ "Буковинський університет"
Науковий керівник - доцент,к.ю.н. Кельбя С.Г.

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ГРАЛЬНОГО БІЗНЕСУ. КРИМІНАЛЬНІ ЗЛОЧИНИ

Азартні ігри вважаються одним із найприбутковіших для держави бізнесів нашого часу, але тільки тоді, коли є легалізованим. Саме тому, у розвинених європейських країнах та у інших таких, як Великобританія, США та Канада, вже досить давно відомо, що легітимність такої галузі має бути залучена до створення та підтримки діяльності спорту, культури та інфраструктури, які є соціально важливими та корисними для громадян.

Оскільки перелічені вище країни є провідними для нас, адже Україна прагне свого подальшого внутрішнього та зовнішнього розвитку, а також додаткового прибутку у державну казну, тому законотворці вирішили легалізувати гральний бізнес, який вже довгий час був «тіньовим». Тепер у нашій країні можна проводити азартні ігри у казино, залах ігрових автоматів, в інтернеті та не лише там. Легалізуюючи гральний бізнес в Україні, законодавці, сподіваються взяти під контроль кожен із видів азартної діяльності, тобто, провести чітку межу між лотереями, залами гральних автоматів та казино.

Світова практика показує, що одержувати прибуток до держбюджету за рахунок азартних ігор є нормою і позитивно впливає на економіку. До прикладу, у Франції елітні казино в курортних містах повинні сплачувати до скарбниці максимум 80% річних прибутків, у Фінляндії — 70%, причому цими коштами згодом підтримують незахищені верстви населення, зокрема сиріт і ув'язнених. У Естонії звичайні покер-руми повинні сплачувати державі 20% річного прибутку.

У США та Канаді, реалізацією соціального компенсування займаються спеціальні фонди, що допомагають розвиватися сферам, які відвертають увагу від азартних ігор і створюють альтернативні можливості проведення дозвілля з користю – бібліотеки, театр, кіно, музика, живопис, музеї, фестивалі, спорт, внутрішній туризм тощо. А у Великій Британії, відрахування з лотерейного фонду Національної лотереї йдуть на культурні та суспільні потреби «Good Causes» і спрямовуються на фінансування значущих для країни гуманітарних проєктів, грантових програм у сфері культури і мистецтва.[1]

Для легальної реалізації даного виду діяльності необхідна соціальна компенсація – надзвичайно важливий елемент політичної відповідальності за легалізацію азартних ігор, оскільки гральна індустрія є значною мірою соціально згубною – викликає залежність від азартних ігор, стимулює злочинність, і створює умови для конфліктів у сім'ях та їх руйнування. Тому легітимність такого виду діяльності має бути соціально відповідальною та продуманою.

Цікавим фактом на мою думку є те, що за результатами соціальних опитувань - 56% українців проти легалізації азартних ігор, а 18% опитаних повністю підтримують легалізацію грального бізнесу. 19% підтримують, але за умови, що для цього будуть відведені спеціальні ігрові зони або локалізовані місця, ще 7% утрималось від відповіді. Наше суспільство розділилось на чотири групи та Закон України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор» вже прийнято але чи буде легалізація грального бізнесу дійсно прибутковою для країни, та до яких наслідків може призвести ми дізнаємось вже наприкінці цього року.

З давніх-давен люди йшли на ризики і їм подобався азарт. Тому, історія азартних ігор в Україні бере свій початок з часів, коли країна була окупована Російською імперією. Початок XVIII, XIX, XX ст. Найбільші казино-клуби працювали у Києві та курортній Одесі. Розквіт гри в лото розпочався на початку XX століття, відомо, що на законодавчому рівні регулювання таких ігор не було.

Гральний бізнес функціонував у всі найсумніші періоди історії нашого народу, і в період НЕПу у великих містах України працювали гральні дома. Та згодом, тогочасна влада вирішує, що азартні заважають трудовому класу працювати, потрібно народові відволіктися від забав. Довгий час гральний бізнес був заборонений, а дозволені були тільки іподроми зі ставками у великих містах

Після Другої світової війни азартні ігри потроху почали повертатися у життя народу у тому розумінні й вигляді, що було до війни. Перше казино в Україні відкрито було на початку 1991 року у місті Київ.

Влада розпочинає запроваджувати кодекси, в яких уже на законодавчому рівні зазначається регулювання азартними іграми. До прикладу, відповідно до Кримінального Кодексу СРСР 1960 року, згідно з яким залучення неповнолітніх до злочинної діяльності, до занять жебрацтвом, проституцією, азартними іграми, рівно, використання неповнолітніх для цілей паразитичного існування й карається позбавленням волі на строк до 5 років.

Знати історію досить корисно, в першу чергу для того, щоб не повторювати помилок попередників. Так само можна й сказати про історію грального бізнесу нашої країни. Ще багато років тому, коли Юлія Тимошенко була прем'єр-міністеркою, вона заборонила діяльність гральних компаній в Україні, тільки державні лотереї могли функціонувати легально. Тимошенко запевняла, що з подібним видом бізнесу покінчено назавжди. Однак не так сталося, як гадалося, адже індустрія азартних ігор процвітала й надалі. [12]

Через певний час, а саме у 2014 році, - міністр внутрішніх справ України А. Аваков наказав поліції послідовно та систематично призупиняти роботу всіх

гральних закладів: починаючи з Києва, а потім і по всій країні, проте з того часу кількість подібних місць збільшилась в рази.[14]

Сьогодні ,у 2021 році, влада вирішує знову спробувати призупинити так звану «епідемію грального бізнесу». Вже не шляхом заборон і насилля, а шляхом легалізації, аби отримати користь з податків. Закон України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор», як вказано у самому нормативному акті, він «...визначає правові засади здійснення державного регулювання господарської діяльності у сфері організації та проведення азартних ігор в Україні, визначає правові, економічні, соціальні та організаційні умови функціонування азартних ігор.». Проголосували за відповідний законопроект 248 народних депутатів.[10]

На початку лютого було оголошено про перше ліцензування азартних ігор в Україні, перша з ліцензій була видана Spacex LLC, який керує брендом «Космолот» також українська компанія Parimatch. Третя ліцензія була видана ТОВ «Геймдев» а четверта - ТОВ Фьорст Елемент.А такі лотереї в Україні, як "МСЛ" та "Патріорт", що ще донедавна були безневинними, повинні припинити свою діяльність через введення РНБО санкцій проти компаній, які мають бенефіціарів із країни-агресора.[8]

Оскільки ринок ще новий, і ще рано отримувати результати. Крім того, з трафіком запуску не обійшлося без проблем – досі не працює система онлайн-моніторингу, яка повинна відстежувати кожну ставку в країні, доходи гравця, доходи бюджету. Тому, саме зараз варто розбиратись як все функціонує.

Законом передбачено фактично всі типи ігор які існують : казино (офлайн та онлайн), ігрові автомати, ставки на різноманітні події, а також покер.

Організовувати азартні ігри ,відповідно до ст.14 Закону України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор», можуть виключно юридичні особи-резиденти України, які мають відповідну ліцензію.

Ліцензії коштують дорого - відомий випадок, коли компанія сплатила за ліцензію понад 100 мільйонів гривень. Також законодавець зазначає ,що наземні казино мають бути тільки у п'ятизіркових готелях. Ліцензія на їх відкриття коштує 2 млн дол. для Києва (понад 150 номерів) та 1 млн дол. – для інших населених пунктів (понад 100 номерів). При цьому в одному обласному центрі дозволено облаштувати не більше одного казино на 300 тисяч осіб, а в області — до одного казино на 500 тисяч осіб. Мінімальна площа казино має бути не меншою за 1000 кв. м. В окремих будівлях заміських комплексів також можна відкрити казино, якщо площа комплексів – не менше 10 тис. кв. м, і якщо там буде п'ятизірковий готель. Букмекерську діяльність дозволено в Інтернеті та наземних пунктах, які можна розміщувати тільки в три-, чотири- та п'ятизіркових готелях, а також на іподромі.

Ставки можна робити виключно на реальні події, на віртуальні – ні. Водночас забороняються відео лотерейні термінали (VLT, автомат, що дозволяє робити ставки на результат відеоігор і працює за принципом генератора

випадкових чисел, як лото) та інші пристрої візуалізації. Частина 4 ст.4 Закону України «Про державні лотереї» вказує на те,що на законодавчому рівні забороняється здійснювати через мережу Інтернет діяльність надання телекомунікаційних послуг та/або організацій,а також надання точок доступу третім особам в мережу Інтернет до вебсайтів, через які здійснюється організація та проведення лотерей (Інтернет-клубів, Інтернет-кафе тощо), крім вебсайтів операторів державних лотерей.[4]

Організаторам азартних ігор дозволено видавати гравцям або одержувати від них гроші лише у спеціальній касі казино.

Злочин – це умисне діяння, яке завдає фізичної чи психологічної шкоди, пошкодження чи втрати майна та є протизаконним. Злочини несуть високу соціальну небезпеку. Вони відрізняються від проступків підвищеним ступенем суспільної небезпечності, тому що завдають більше тяжкої шкоди особистості, державі, суспільству. Сьогодні існує багато різних видів злочинів, і майже кожен з нас стикається зі злочиним у певний момент свого життя. Минулого року від злочинності постраждала майже кожна п'ята особа; тобто, це рівноцінно десяти мільйонам людей. Злочин вражають людей різного походження та віку; кожна десята дитина стала жертвою злочину за останній рік.

Українське законодавством визначено різні види злочинів такі, як :

- Проти життя та здоров'я
- Проти власності
- Проти волі, честі та гідності
- Проти конституційних прав і свобод
- Проти громадської безпеки
- Посадові
- Державні
- Військові та інші[7]

До злочинів у сфері грального бізнесу слід віднести: заподіяння майновоїшкоди шляхом обману або зловживання довірою (ст. 192 КК України), легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом (ст. 209 КК України), ухилення від сплати податків, зборів (обов'язкових платежів)(ст. 212 КК України) тощо.[7]

Згідно із чинним законодавством, право на зайняття гральним бізнесом повинно здійснюватися у відповідному до законів України порядку. Тобто, у разі правопорушень, передбачється кримінальна відповідальність за зайняття гральним бізнесом з порушенням вимог, що ставляться до нього, як і до будь-якого іншого ліцензовано виду діяльності (самопроголошене звільнення від сплати ліцензійних зборів, зайняття видом діяльності, що не передбачений у ліцензії, недотримання вимог до організації чи термінів здійснення діяльності).Відповідно до чинного Кримінального Кодексу України, організація та проведення азартних ігор без ліцензії караються штрафом від десяти тисяч до сорока тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік.

Кримінальні правопорушення стосуються не тільки юридичних осіб, що забезпечуються діяльність казино та букмейкерських пунктів, а й їх відвідувачів, тобто гравців.

Хоч і більшість людей насолоджуються відчуттями від азартних ігор у казино вже після досягнення 21 року, існують й такі, хто сповнені рішучості вирішують ставати гравцями ще до досягнення відповідного віку, намагаючись обдурити казино різними способами. Вимоги до гравців наступні:

Гравцями не можуть бути:

- недієздатні та обмежено дієздатні особи;
- особи, які не досягли 21-річного віку;
- особи, які відповідно до законодавства мають відповідні обмеження
- особи, які перебувають в стані наркотичного чи алкогольного сп'яніння;
- особи, визнані організатором азартних ігор небажаними
- особи, внесені до Реєстру осіб, яким обмежено доступ до гральних закладів та/або участь в азартних іграх.

Гравець зобов'язаний:

- дотримуватися вимог та обов'язків, передбачених цим Законом, законодавством про азартні ігри, а також правилами організатора азартних ігор та правилами проведення азартної гри;
- надати на вимогу працівника організатора азартних ігор та/або працівника Уповноваженого органу для ознайомлення документ, що посвідчує особу та містить відомості про вік особи;
- на вимогу працівника організатора азартних ігор та/або працівника Уповноваженого органу негайно залишити гральний заклад у разі вчинення ним однієї з таких дій:
 - відмова від пред'явлення документа, що дає можливість встановити особу та її вік;
 - порушення правил громадського порядку, застосування фізичної сили або висловлення погрози щодо її застосування з посяганням на життя, здоров'я чи майно осіб, які перебувають у гральному закладі;
 - перешкоджання провадженню діяльності щодо організації та проведення азартних ігор;
 - порушення правил проведення азартної гри.

Забороняється брати участь в азартній грі:

- засновникам (учасникам, акціонерам), керівникам організатора азартних ігор, у яких вони є засновниками та/або займають керівні посади;
- представникам засновників (учасників, акціонерів), керівників організатора азартних ігор, у яких вони є представниками засновника та/або займають керівні посади;
- особам, які можуть мати інформацію про результат азартної гри;
- особам, які мають можливість вплинути на результат азартної гри або розмір виплати (видачі) виграшу (призу);

- спортсменам, особам допоміжного спортивного персоналу, які беруть участь у спортивному змаганні, посадовим особам у сфері спорту та членам їх сім'ї - у парі щодо результатів офіційного спортивного змагання, в якому вони або їхня команда беруть участь;

- Голові, членам та службовим особам Уповноваженого органу, крім проведення перевірок методом контрольних закупок.

Організатор азартних ігор зобов'язаний надати суб'єктам протидії корупційним правопорушенням аналітичні відомості про нетипову поведінку гравців, а також про свою підозру щодо можливої нечесної гри (поведінки) відповідно до Закону України "Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань".

До участі в азартній грі не допускаються особи:

- які на вимогу працівника організатора азартних ігор, якщо у нього виникли сумніви щодо досягнення особою 21-річного віку, не надали працівнику організатора азартних ігор для ознайомлення документ, що посвідчує особу та містить відомості про вік особи;

- які надали на вимогу представника організатора азартних ігор неправдиві відомості про себе (прізвище, ім'я, по батькові, відомості про вік, адреса реєстрації місця проживання або місцезнаходження);

- інші особи, визначені цим Законом;

- обмежено дієздатні та недієздатні особи;

- особи, внесені до Реєстру осіб, яким обмежено доступ до гральних закладів та/або участь в азартних іграх.

Якщо особа, незважаючи на встановлену цим Законом, правилами участі в азартній грі заборону, взяла участь в азартній грі, такий договір про участь в азартній грі, укладений між організатором азартної гри та такою особою, є нікчемним. Виплата (видача) виграшів (призів) за нікчемними договорами не здійснюється. У разі якщо організатором азартних ігор здійснено виплату (видачу) виграшу (призу) цій особі, така виплата (видача) виграшу (призу) підлягає поверненню організатору азартних ігор у повному обсязі у строки, повідомлені такій особі організатором азартних ігор.[8]

Прийняття ставок у лотерею від осіб, які не досягли 18-річного віку, -тягне за собою накладення штрафу на особу, яка прийняла ставку, від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Повторне протягом року вчинення порушення, передбаченого частиною першою цієї статті, за яке особу вже було піддано адміністративному стягненню -тягне за собою накладення штрафу на особу, яка прийняла ставку, від двохсот п'ятдесяти до п'ятисот п'ятдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.[4]

З урахуванням того, що існують різні види злочинів, що пов'язані з іграми у казино, одним із найпоширеніших є викрадення гаманців з виграшами та ставками, а також використання фальсифікованих валют, договорів. Вчинення подібних протиправних діянь несе за собою настання кримінальної відповідальності. Вирішенням цієї проблеми є запровадження інтернет-банкінгу

та віртуальної валюти, сьогодні слоти стали автоматизовані за допомогою досягнень в області технологій. Це також гарантує, що у більшість гральних автоматів надзвичайно важко проникнути. Також відеоспостереження та інші спостереження запобігли обману в казино тими, хто раніше намагався вчинити подібні злочини. Однак навіть вдосконалена технологія має слабкі місця в деяких випадках. В одному з таких прикладів, був глюк за кордоном, який викликав відсутність заходів безпеки в гральній машині, що дозволило викрасти понад 400,000 000 доларів протягом декількох тижнів. Цю ситуацію організувало двоє осіб, які були співучасниками. Тому, навіть електронні пристрої не завжди можуть впоратися зі збоями у системі, які виникають через незаконну діяльність правопорушників.[5]

Поширення у суспільстві азартних ігор часто вело до загальної бідності та деморалізації, то чи можливе це із легалізацією законопроекту про азартні ігри, чи, навпаки запровадження відповідного нормативного акту покладе край лудоманії.[2]

Отож, типовими жертвами злочинів грального бізнесу, зазвичай стають ситуативні та патологічні гравці. Злочини, вчинені патологічними гравцями, переважно характеризуються раптовістю виникнення умислу, корисливими мотивами та метою збагачення, невмотивованою жорстокістю до потерпілих тощо. Найбільш чисельну групу (майже 75 %) серед патологічних гравців складають підлітки, психологічна залежність яких викликає в суспільстві обґрунтоване занепокоєння через появу конкретних негативних наслідків.[6]

Як зрозуміти що людина є залежною від азартних ігор? Загалом, хвороба розпочинається тоді, коли не людина управляє грою, а гра нею. Початкову фазу, лудоманії, сам гравець може приховувати. Тому він здатний тимчасово припинити грати й контролювати себе. У процесі азартної гри відбувається самоізоляція, людина все більше часу присвячує грі, постійно думає, міркує про неї. При наближенні до автомата чи казино в лудомана з'являється блиск в очах, він стає більш ризикованим у грі й поступово втрачає контроль: він не в змозі припинити гру як після великого виграшу, так і після постійних програшів.[13]

Яскравий приклад подібної поведінки, ми могли спостерігати у серіалі «Гра в кальмара», де головний герой просто марив різноманітним азартним іграми, на які він витрачав всі останні гроші. Людина немов веде безперестанну боротьбу з відчуттям сорому й вини, відчуттям своєї нікчемності, із підвищеною самокритичністю, страждаючи від сильних емоцій і знято намагаючись їх контролювати.

Гравець, який потрапив у залежність, відстороняється від близьких людей, його настрої різко змінюється також вчиняє крадіжки для підтримки азартних ігор чи просять позику для покриття боргів з азартних ігор. Дуже часто такі люди відчувають психологічний дискомфорт, роздратування, занепокоєння, що можуть супроводжуватися головним болем, порушенням сну, поганим настроєм, порушенням концентрації уваги.[6] Тому, якщо ви знаєте людину, котра має такий розлад поведінки. допоможіть їй звернутись до фахівців(психолога чи психіатра).

Підлітки і молодь найчастіше піддаються ризику розвитку проблеми з азартними іграми. Залежність, зазвичай починається, коли особа перебуває в підлітковому віці. Деякі люди навіть стають залежними, коли вперше грають в азартні У тих випадках, коли проблема починається в підлітковому віці, вона прогресує, і життя людей стає все більш напруженим. Підлітки можуть грати в азартні ігри невимушено, але періоди стресу або депресії можуть викликати непереборні потяги до ігор. Боротися з ігроманією є досить складним процесом.

У зарубіжних країнах із лудоманією(тобто ігроманією) борються по-різному. В липні 2020 року в Британії було створено діагностичний центр «AnonyMind» для лікування гральної залежності. Це онлайн-платформа для допомоги проблемним азартним гравцям психіатричною оцінкою та виявленням симптомів у гравців, що страждають від гральної залежності.

В грудні 2020 року Міністр з соціальних питань Естонії Танел Киік підписав розпорядження щодо виділення 200 тис. євро неурядовій організації MTÜ Gambling Addication Counseling Centre для відстеження проблем з азартними іграми та створення центру для залежних гравців та їхніх родичів.

2020 року, під час пандемії COVID-19, Міністерство фінансів Швеції запровадило обмеження на депозити (до 5000 крон) та бонусні пропозиції (100 крон) для онлайн-казино. Це було зроблено задля обмеження росту проблемних азартних ігор на час карантину, коли було закрито всі наземні казино в країні й виріс інтерес гравців до онлайн-казино. Ці обмеження було продовжено до 30 червня 2021 року. Шведська торговельна асоціація онлайн-гемблінгу (BOS) назвала їх нелогічними, очікуючи, що проблемні гравці продовжать грати в неліцензованих казино.[15]

В Україні,поки що не було створено центрів для боротьби з лудоманією, але цікавим є те,що у 2020 році 24 % опитаних українців назвали себе азартними, а 17 % опитаних позитивно ставилися до букмекерських компаній та онлайн-казино. Кількість активних гравців в онлайн-казино збільшилася після часткової легалізації, автори закону про легалізацію ігорного бізнесу в Україні запропонували створити реєстр лудоманів, метою якого буде допомога залежним гравцям.[8]

На мою думку, поки залежність у людини не досягнула крайнощів, можна застосовувати профілактичні методи такі, як: обмеження спілкування з людьми, які заохочують робити ставки, спробувати зайнятись спортом чи якоюсь творчою діяльністю,терапії з психологом

Вважаю, що коли справа доходить до критичних ситуацій у житті людини варто звернутись до професіонала,включити психотерапію, прийом ліків - адже часто людина з залежністю від азартних ігор також страждає від біполярного розладу, депресії, СДУГ або obsesивно-компульсивного розладу, тому ліки або терапія для лікування цих станів можуть полегшити залежність. Також було б корисно організовувати групи підтримки для лудоманів..До речі, когнітивна поведінкова терапія та поведінкова терапія допомагають людині визначити моделі мислення, які призводять до проблеми азартних ігор і підтримують її, і замінити їх більш здоровими переконаннями.[11]

Література

1. Дорогих В.М. Правове забезпечення ігрного бізнесу США / В.М. Дорогих
2. Науковий вісник «Економічна правда» [Електронний ресурс](<https://www.epravda.com.ua/publications/2020/06/16/661854/>)
3. Євдокимов В. «Гральний бізнес в Україні має бути викоренений» [Електронний ресурс] / В. Євдокимов // Офіційний веб-сайт МВС України. Режим доступу: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/publish/article/1004727>.
4. Закон України «Про державне регулювання діяльності щодо організації та проведення азартних ігор» прийнятий від 14.07.2020
5. Звіт FATF Слабкі сторони сектору казино та грального сектору [Електронний ресурс] http://www.sdfm.gov.ua/content/file/Site_docs/2009/8.07.09/c.pdf
6. Корнієнко М.В. Організована злочинність в Україні: сучасний стан, кримінологічна характеристика, заходи протидії / М.В. Корнієнко. – К.: Фонд юрид. науки, 2004. – 300
7. Кримінальний Кодекс України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001, № 25-26, ст.131)
8. Легалізація грального бізнесу: за і проти [Електронний ресурс] <https://www.slovoidilo.ua/2020/07/15/pogljad/polityka/lehalizacziya-hralnoho-biznesu-proty>
9. Петричко Н.О. Незаконні азартні ігри: кримінально-правове та кримінологічне дослідження: дис. канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 / Н.О. Петричко. – Київ, 2010. – 258 с.
10. Сайт Міністерства Юстиції України [Електронний ресурс] <https://minjust.gov.ua/m/azartni-igri-v-ukraini-scho-varto-znati-gromadyanam>
11. Сайт PsychGuides.com An American Addiction Centres Resource [Електронний ресурс] <https://www.psychguides.com/behavioral-disorders/gambling-addiction/how-to-help/>
12. Центр досліджень соціальних комунікацій НБУВ (<http://nbuviap.gov.ua/>)
13. Crimes Committed in Casinos that May Surprise You [Електронний ресурс] <https://www.hg.org/legal-articles/crimes-committed-in-casinos-that-may-surprise-you-40783>
14. DW, Українська редакція [Електронний ресурс] (<https://www.dw.com/uk/>)
15. Teen lottery players risk 'gambling disorder' as adults. The Christian Institute (en-GB) [Електронний ресурс] <https://www.christian.org.uk/news/teen-lottery-players-risk-gambling-disorder-as-adults/>

Зеля Роміна
студентка групи П-11
юридичного факультету
ПВНЗ «Буковинський університет»
Науковий керівник - доцент, к.ю.н. Кельбя С.Г.

ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ ТА КРАЇНАХ ЄС: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ.

Термін корупція походить від сполучення латинських слів *correi* - обов'язкова причетність декількох представників однієї із сторін до однієї справи, а *ruptere* – порушувати, ламати, пошкоджувати, скасовувати. Так утворився самостійний термін – *corruptere*, що означає участь в діяльності декількох осіб, мета яких полягає у «псуванні», «руйнуванні», «пошкодженні» нормального розвитку судового процесу або процесу керування справами суспільства. У римському праві «*corruptere*» означало «розламувати, псувати, пошкоджувати, фальсифікувати свідчення, збездіяти незайману», але у той самий час і «підкуповувати суддю (претора)».

Сучасне поняття корупції починає складатися на межі Нового часу з початком утворення централізованих держав і правових систем, що існують і нині. Важливий імпульс до осмислення корупції в сучасному розумінні дають праці Нікколо Макіавеллі. Він порівнював корупцію з хворобою, наприклад, сухотами.

Причини корупції:

Загальні проблеми. Корупція, її масштаби, специфіка і динаміка - наслідок загальних політичних, соціальних та економічних проблем країни. Як вже зазначалося, корупція завжди збільшується, коли країна знаходиться у стадії модернізації. Україна переживає зараз не просто модернізацію, а докорінну ломку громадських, державних, економічних, соціальних і психологічних підвалин. Тому не дивно, що вона слідує загальним закономірностям розвитку, в тому числі - негативним.

До загальних проблем породжених корупцією, відносяться ті, які властиві не тільки Україні але і більшості країн, що знаходяться в стадії модернізації, в першу чергу - переживають перехідний період від централізованої економіки до ринкової. Ось деякі з цих проблем.

1. Труднощі подолання спадку тоталітарного періоду. До них відноситься, насамперед, повільний відхід від закритості і не підконтрольності влади, які, безумовно, сприяли процвітанню корупції.

Інша обставина - подолання злиття влади й економіки, властивого тоталітарним режимам з централізованою системою управління економікою.

2. Економічний занепад і політична нестабільність. Зубожіння населення, неспроможність влади забезпечити державним службовцям гідне утримання підштовхують і тих, і інших до порушень, що призводить до масової низової корупції. Це підкріплюється старими радянськими традиціями блату.

3. Нерозвиненість і недосконалість законодавства. У процесі перетворень, оновлення фундаментальних основ економіки і економічної практики, істотно переганяє їх законодавче забезпечення. Досить нагадати, що в Україні приватизація (її партійно-номенклатурний етап) проходила поза чіткого законодавчого регулювання і жорсткого контролю.

4. Неefективність інститутів влади. Тоталітарні режими будують громіздкий державний апарат. Бюрократичні структури стійкі і добре пристосовуються до виживання при найважчих потрясіннях. При цьому, чим енергійніше перетворення, тим більше енергії і винахідливості витрачає апарат на власне збереження. У підсумку навколишнє життя стрімко змінюється, а бюрократичні інститути і, отже, система управління відстають від цих змін.

5. Слабкість громадянського суспільства, відрив суспільства від влади.

Демократична держава в змозі вирішувати проблеми тільки в кооперації з інститутами громадянського суспільства. Погіршення соціально-економічного становища громадян, що завжди супроводжує початкові стадії модернізації, викликане цим розчарування, що приходить на зміну колишнім надіям, - все це сприяє відчуженню суспільства від влади, ізоляції останньої.

6. Не укоріненість демократичних політичних традицій. Проникненню корупції в політику сприяють:

- не сформованість політичної культури, що відбивається, зокрема, на процесі виборів, коли виборці віддають свої голоси за дешеві подачки чи піддавшись явною демагогії;

- нерозвиненість партійної системи, коли партії не в змозі брати на себе відповідальність за підготовку і просування своїх кадрів і програм;

- недосконалість законодавства, яке надміру захищає депутатський статус, не забезпечує реальної залежності виборних осіб від виборців, провокує порушення при фінансуванні виборчих кампаній. Тим самим подальша корумпованість представницьких органів влади закладається ще на етапі виборів.

Реальна політична конкуренція служить противагою і обмежувачем для корупції в політичній сфері, з одного боку, і для політичного екстремізму - з іншого.

Політична конкуренція - це один з механізмів контролю над діями політиків, що забезпечує виконання взятих політиком зобов'язань.

У результаті знижуються шанси політичної нестабільності.

Фіктивне політичне життя, відсутність можливості для політичної опозиції відповідально впливати на ситуацію підштовхують опозиційних політиків розмінювати політичний капітал на економічний. При цьому, з урахуванням інших умов, здійснюється плавний перехід від напівлегітимного лобізму до відвертої корупції.

У цих ситуаціях корупції сприяють наступні умови:

- відсутність зручних процедур реалізації громадянином своїх зобов'язань;
- неадекватність шкал штрафів, сприяюча ухиленню від їх сплати за допомогою хабарів;

- широкі можливості особистого розсуду чиновника при виборі санкцій. Соціально-психологічні умови конкуренції.

Серед найбільш поширених мотивів - компенсація за відчутий чиновником збиток, пов'язаний з проходженням служби. До втрати морального імунітету підштовхують:

- згадуване вище відчуття нестабільності;
- низька зарплата, яка не відповідає кваліфікації і відповідальності роботи;
- несправедливість при просуванні по службі;
- хамство або некомпетентність начальника.

Боротися з цим можна, відповідним чином змінюючи систему державної служби.

Наслідки корупції

У міркуваннях про нинішній стан України масштабна корупція стала одним з головних і загальноприйнятих тез.

Економічні наслідки.

1. Розширюється тіньова економіка. Тіньова економіка - соціально-економічні відносини між окремими громадянами, соціальними групами по використанню державної власності в корисливих особистих чи групових інтересах. Це призводить до зменшення податкових надходжень і ослаблення бюджету. Як наслідок: держава втрачає фінансові важелі управління економікою, загострюються соціальні проблеми через невиконання бюджетних зобов'язань.

2. Порушуються конкурентні механізми ринку, оскільки часто у вигравші виявляється не той хто конкурентоспроможний, а той, хто незаконно зміг отримати переваги. Це тягне за собою зниження ефективності ринку та дискредитацію ідей ринкової конкуренції. \

3. Сповільнюється поява ефективних приватних власників, в першу чергу - через порушення в ході приватизації, а також штучних банкрутств, як правило, сполучених з підкупом чиновників.

4. Неефективно використовуються бюджетні кошти, зокрема, при розподілі державних замовлень і кредитів. Це ще більше посилює бюджетні проблеми країни.

5. Підвищуються ціни за рахунок корупційних "накладних витрат". У підсумку страждає споживач. Головною жертвою корупції завжди є верховний принципал - народ.

6. У агентів ринку з'являється невіра у здатність влади встановлювати, контролювати і дотримуватися чесні правила ринкової гри. Погіршується інвестиційний клімат, і, отже, не вирішуються проблеми подолання спаду виробництва, оновлення основних фондів.

7. Розширюються масштаби корупції в неурядових організаціях (на фірмах, підприємствах, в громадських організаціях). Це веде до зменшення ефективності їх роботи, а значить зниження ефективності економіки країни в цілому.

Соціальні наслідки.

1. Відволікаються колосальні кошти від цілей суспільного розвитку. Тим самим загострюється бюджетна криза, знижується здатність влади вирішувати соціальні проблеми.

2. Закріплюються і збільшуються різка майнова нерівність і бідність великої частини населення. Корупція підтримує несправедливий перерозподіл коштів на користь вузьких груп за рахунок найбільш вразливих верств населення.

3. Дискредитується право як основний інструмент регулювання життя держави і суспільства. У суспільній свідомості формується уявлення про беззахисність громадян як перед злочинністю, так і перед обличчям влади.

4. Корумпованість правоохоронних органів сприяє зміцненню організованої злочинності. Остання, зростившись із корумпованими групами чиновників і підприємців, посилюється ще більше за допомогою доступу до політичної влади і можливостям для відмивання грошей.

5. Збільшується соціальна напруженість, що б'є по економіці і є загрозою для політичної стабільності в країні.

Політичні наслідки.

1. Відбувається зміщення цілей політики від загальнонаціонального розвитку до забезпечення володарювання тих чи інших кланів.

2. Зменшується довіра до влади, зростає її відчуження від суспільства. Тим самим ставляться під загрозу будь-які благі починання влади.

3. Падає престиж країни на міжнародній арені, зростає загроза її економічної та політичної ізоляції.

4. Профанується і знижується політична конкуренція. Громадяни розчаровуються в цінностях демократії. Виникає розкладання демократичних інститутів.

5. Збільшується ризик краху народжуваної демократії по поширеному сценарію приходу диктатури на хвилі боротьби з корупцією.

Важливий вплив мають непрямі збитки, породжувані падінням престижу країни, зростанням звичайної злочинності, підбурювання корупції в правоохоронних органах, падінням рівня забезпечення національної безпеки через корупцію у Збройних Силах. Однак кількісна оцінка взаємозв'язку корупції та подібних соціально-політичних явищ вимагає не тільки розробки спеціальної методики, а й збору великої кількості мікро даних.

Однією із важливих проблем запобігання корупції є з'ясування її правових основ. Правові основи запобігання корупції, як свідчить аналіз практики, помітно відстають від потреб практичної діяльності. В них допускаються нечіткість формулювань, неповнота розгляду загальних положень і окремих важливих тактичних питань. Все це породжує у практичних працівників незнання, неповноту використання наявних правових і тактичних можливостей, що тягне за собою серйозні прорахунки в роботі, негативно впливає на результат боротьби зі злочинністю.

Наявність корупції в Україні визнано з набуттям державою незалежності. На її протидію спрямовано ряд нормативно-правових актів, створено організаційну систему, вжито цілу низку практичних заходів.

Так, 26 листопада 1993 року відповідно до Указу Президента України № 561/93 було створено Координаційний комітет по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю (ліквідований Указом Президента України від 8 лютого 2005 року № 208/2005).

Координаційний комітет по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю здійснював координацію діяльності всіх державних органів, на які цим Законом покладалося обов'язки здійснювати цю боротьбу. Положення про Координаційний комітет по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю затверджувалося Верховною Радою України.

До компетенції Координаційного комітету по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю належало:

а) координація і сприяння діяльності органів, які беруть участь у боротьбі з організованою злочинністю;

б) розробка стратегії і рекомендацій щодо тактики боротьби з організованою злочинністю;

в) організація співробітництва з питань боротьби з організованою злочинністю з відповідними органами інших держав та міжнародними установами;

г) підготовка щорічних і спеціальних доповідей (інформацій) про стан організованої злочинності в Україні, основні напрями та результати боротьби з нею і внесення їх на розгляд Президента України та Верховної Ради України;

д) вирішення питань щодо розпорядження фондом сприяння боротьбі з організованою злочинністю.

Основними завданнями якого було: забезпечення реалізації єдиної державної політики у боротьбі з корупцією; координація та сприяння діяльності всіх державних органів, які беруть участь у боротьбі з корупцією; розробка заходів щодо запобігання встановленню корумпованих зв'язків кримінальних елементів з державними службовцями та іншими посадовими особами, втягненню їх у протиправну діяльність; організація міжнародного співробітництва з питань боротьби з корупцією

Незважаючи на вжиті заходи щодо подолання корупції, досягти помітних зрушень у цій справі й усунути причини та умови, що сприяють корупційним проявам, не вдалося.

З метою підвищення ефективності боротьби з корупцією у квітні 1997 року Указом Президента України № 319/97 було затверджено Національну програму боротьби з корупцією.

У жовтні 2011 року Указом Президента України № 1001/2011 підготовлено та схвалено Національну антикорупційну стратегію на 2011–2015 роки. В ній зазначається, що корупція в Україні набула ознак системного явища, яке поширює свій негативний вплив на всі сфери суспільного життя, все глибше

укорінюючись у повсякденному житті як основний, швидкий та найбільш дієвий протиправний засіб вирішення питань, досягнення певних цілей.

В Україні зареєстровано цілу низку громадських організацій, зокрема: Антикорупційне бюро в Україні; Всеукраїнська громадська організація Антикорупційний комітет; Центр протидії корупції та ін.

Їх метою є: зміна суспільного ставлення до корупції; здійснення інформаційної підтримки та координація діяльності громадських організацій, що працюють у сфері боротьби з корупцією; співпраця з органами державної влади, органами місцевого самоврядування та громадськими організаціями; участь у підготовці та публікації аналітичних матеріалів на тему корумпованості влади; реалізація просвітницьких заходів серед громадян України; проведення конференцій, «круглих столів», присвячених протидії корупції, тощо.

Отже, правову основу запобігання корупції становлять Конституція України, Кримінальний та Кримінальний процесуальний кодекси України, Закони України «Про міліцію (Національну поліцію)», «Про оперативно-розшукову діяльність», «Про запобігання корупції», «Про Національне антикорупційне бюро України», «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки», «Про прокуратуру», міжнародні договори, згоду на обов'язковість виконання яких надано Верховною Радою України, а також прийнятими на їх виконання іншими нормативно-правовими актами.

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення кінцевих вигодоодержувачів юридичних осіб та публічних діячів», що встановлює механізм розв'язання проблеми виявлення фізичної особи – кінцевого вигодо одержувача юридичних осіб, а також вільного доступу до Державного реєстру речових прав на нерухоме майно. Дія цього Закону спрямована на унеможливлення легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, оскільки всі юридичні особи приватного права повинні вказувати кінцевого вигодоодержувача – фізичну особу при реєстрації, зміні власності юридичної особи, а також при відкритті рахунків у фінансових установах.

Однак, найважливішим, на мою думку, є доповнення Кримінального кодексу України ст. 2092 «Порушення вимог щодо подання інформації про кінцевого вигодоодержувача юридичної особи», яка передбачає відповідальність керівника юридичної особи або особи, уповноваженої діяти від імені юридичної особи (виконавчого органу), за неподання державному реєстратору інформації про кінцевого вигодоодержувача (вигодоодержувачів) юридичної особи, передбаченої Законом України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців», або подання ними державному реєстратору завідомо неправдивої інформації про кінцевого вигодоодержувача (вигодоодержувачів) юридичної особи. Такі діяння караються штрафом від однієї тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадськими роботами на строк від ста шістдесяти до двохсот сорока годин.

Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України», а також зміни, що вносяться до кримінального законодавства зазначеним Законом та

Законом України “Про запобігання корупції”, створюють законодавчі підстави для кримінального переслідування найбільш небезпечних проявів корупції.

Таким чином, імплементація цих базових антикорупційних актів дасть можливість сформувати систему запобігання та протидії корупції, що, в свою чергу, суттєво зменшить гостроту проблеми корупції.

Виконання Програми дасть змогу здійснити невідкладні заходи з проведення антикорупційної реформи, зокрема:

забезпечити формування та реалізацію державної антикорупційної політики на основі результатів аналізу достовірних даних про корупцію та чинники, які її обумовлюють, впровадити ефективний моніторинг та координацію реалізації антикорупційної політики незалежним спеціалізованим органом із залученням представників громадянського суспільства;

зменшити вплив корупціогенних ризиків на діяльність органів законодавчої влади, посилити громадський контроль за їх діяльністю;

створити ефективні механізми запобігання корупції, конфлікту інтересів, порушенню етичних стандартів поведінки та забезпечити контроль за дотриманням правил щодо доброчесності особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, іншими особами, утворити з цією метою.

Поточний моніторинг та координація виконання Програми здійснюються Національним агентством з питань запобігання корупції (до його створення та початку діяльності — Мін’юстом).

Оцінка стану виконання Програми проводиться Кабінетом Міністрів України: щокварталу за результатами розгляду узагальненої Національним агентством з питань запобігання корупції (до його створення та початку діяльності — Мін’юстом) інформації; щороку під час розгляду національної доповіді щодо реалізації засад антикорупційної політики.

Програма підлягає щорічному перегляду Кабінетом Міністрів України з урахуванням результатів оцінки стану її виконання.

Фінансування Програми здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів у межах видатків, передбачених виконавцю, відповідальному за виконання заходів і завдань Програми, а також інших джерел, не заборонених законом.

Обсяг фінансування Програми уточнюється щороку під час складання проектів Державного бюджету України та місцевих бюджетів на відповідний рік.

Ефективна протидія корупції в Україні, крім наявності відповідної політичної волі, вимагає належного законодавчого забезпечення (комплекс нормативно-правових приписів, що регулюють механізми запобігання корупції, а також відповідальність за вчинення корупційних правопорушень), формування дієвої системи державних органів, забезпечення належного координування формування та реалізації антикорупційної політики, превентивні заходи запобігання корупції, а також її мінімізації. Побудова такої інституційної системи повинна відповідати міжнародним стандартам (зокрема, конвенціям ООН та Ради Європи проти корупції, а також рекомендаціям ГРЕКО та

Стамбульського плану дій антикорупційної мережі ОЕСР) і передовій світовій практиці, а також враховувати особливості національної правової системи.

На високий рівень корупції в Україні впливає низка факторів, таких як:

- непрозорість діяльності органів державної влади;
- відсутність політичної волі щодо запровадження дієвих механізмів протидії корупції, неефективна участь у цій протидії правоохоронних органів;
- надзвичайна розгалуженість дозвільно-регуляторної системи;
- надмірний вплив окремих олігархічних груп на прийняття державних рішень і кадрові призначення;
- нерегульованість конфлікту інтересів; відсутність правил професійної етики на публічній службі;
- низький рівень забезпечення захисту прав власності;
- недотримання законодавства у сфері протидії корупції, а також недосконалість нового законодавства з цих питань у цілому;
- недосконалість системи судоустрою;
- відсутність системності в роботі з виявлення корупції в органах державної влади;
- відсутність публічного контролю за доходами та видатками державних службовців, а також ефективних механізмів участі громадянського суспільства у формуванні та реалізації антикорупційної політики.

Прямі та інституційні заходи протидії корупції:

- розробка правових підстав і механізму інформування банківськими установами правоохоронних органів про “підозрілі” переміщення капіталів;
- запровадження контролю за переходом державних службовців на посади керівників комерційних структур після їх звільнення зі служби;
- впровадження відкритості процесу прийняття рішення особами, що виконують функції держави, відносно себе, родичів та інших зацікавлених осіб;
- спрощення процедури притягнення депутатів до відповідальності;
- оптимізація правоохоронних органів (удосконалення професійного відбору кадрів правоохоронних органів, підвищення зарплатні правоохоронців, рівня технічного забезпечення, введення сучасних інформаційних технологій, кадрове оновлення й забезпечення надійного захисту);
- перегляд структури статистичної звітності про стан злочинності та протидію її проявам, за основу повинні братися кінцеві результати роботи правоохоронних органів – результати розгляду судами кримінальних справ;
- використання антикорупційних можливостей судів, розповсюдження практики застосування цивільних позовів держави проти конкретних чиновників;
- запровадження державного реєстру осіб, які вчинили корупційні правопорушення;
- розробка й впровадження окремих відомчих антикорупційних програм, залежно від специфіки органу, що працюватиме над запобіганням вертикальної корупції (зосередження зусиль на протидії корупційним проявам з боку високопоставлених посадових осіб, викриття корупційних мереж);

-розроблення механізму обов'язкового беззаперечного відшкодування державою збитків, у тому числі необґрунтованих втрат, заподіяних громадянину внаслідок неправильного застосування або невиконання чи неналежного виконання норм законодавства державним службовцем, з наступним стягненням витрачених на це коштів із службової особи, з вини якої були завдані такі збитки або втрати.

Особливо неефективною є протидія так званій високопосадовій корупції, тобто правопорушеннями, що вчиняються вищими посадовими особами органів державної влади або органів місцевого самоврядування.

Створення такого спеціалізованого правоохоронного органу стане ефективною інституційною основою для попередження, виявлення, припинення та розслідування корупційних злочинів; зменшить корупційні прояви шляхом забезпечення ефективної протидії корупційним правопорушенням, що вчинені вищими публічними посадовими особами та становлять особливу суспільну небезпеку.

Згідно з рейтингом корумпованості у світі, складеним міжнародною організацією Transparency International у 2010 році, Німеччина зі 178 країн світу знаходиться на 15 місці, натомість Україна посідає лише 154 позицію.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчив, що над проблемами росту корупції та протидії їй працювали такі теоретики й практики, як Н.В. Акімова, Н.В. Бородаєнко, О.В. Казаченкова, Н.В. Сторчілова, С.С. Сулакшин. Безпосередньо порівнянню й аналізу законодавчої бази з мінімізації корупції в Німеччині присвячено роботи О.С. Новікової. Незважаючи на досить активне вивчення цієї проблеми, залишається багато невирішених питань, пов'язаних із розробкою ефективної системи протидії корупційній діяльності в державній службі.

Мета статті полягає в проведенні компаративного порівняльно-правового дослідження антикорупційної діяльності в Україні та Німеччині, виділенні загальних і відмінних рис її формування й розвитку, узагальненні адміністративно-правових засобів протидії корупції, застосовуваних у досліджуваних країнах.

З метою найбільш ефективної боротьби з корупційними правопорушеннями країни-учасниці Конвенції зобов'язуються внести відповідні зміни до норм внутрішнього права, які регламентують співучасть у корупції, кримінальну юрисдикцію в таких справах; відповідальність юридичних осіб, санкції та інші заходи впливу; захист співробітників правосуддя, осіб і свідків. Контроль за виконанням положень Конвенції покладено на Групу держав проти корупції (далі – ГРЕКО). Німеччина офіційно вступила в ГРЕКО 1 травня 1999 року, Україна – 1 лютого 2007 року.

У Німеччині та Україні створено спеціальні неурядові громадські організації щодо боротьби з корупційними правопорушеннями. В Україні це такі організації: громадські організації, Міжрегіональні громадські організації, Громадський рух «Проти корупції». У Німеччині до таких належать неурядова організація «Боротьба з хабарами», гаряча лінія спеціального підрозділу

регіонального відомства кримінальної поліції з боротьби з корупцією, яка працює в Північній Рейн-Вестфалії.

На території обох країн уже кілька років проводить щорічний антикорупційний моніторинг Transparency International – неурядова міжнародна організація з боротьби з корупцією та дослідження рівня корупції в усьому світі. Засновано її в 1993 році экс-директором Світового банку П. Айгеном у Берліні.

На законодавчому рівні України й Німеччини встановлено порядок декларування доходів державних службовців. Слід зазначити, що в Німеччині цю процедуру повинні проходити лише канцлер, міністри й депутати Бундестагу, проте, на відміну від українських державних службовців, вони зобов'язані декларувати перед виборами не лише свої доходи, а й витрати. Так само в нашій країні подавати декларації до податкової інспекції один раз на рік зобов'язані Президент України, Прем'єр-міністр України, його заступники, міністри, державні службовці Адміністрації Президента. Крім того, податкову декларацію представляють секретар Ради безпеки, повноважні представники Президента України, Верховної Ради України, Конституційного Суду України, в округах – заступники секретаря Ради безпеки.

Однак в Україні, на відміну від Німеччини, існує проблема декларування чиновниками своїх витрат. До теперішнього часу в деклараціях враховуються лише доходи державних службовців. Україна, ратифікувавши Конвенцію ООН проти корупції, висловилася проти введення санкцій за «незаконне збагачення» чиновників, яке, відповідно до Конвенції, передбачається проводити дуже просто: якщо активи державного службовця перевищують його офіційно задекларований дохід, то необхідно довести законність отриманої різниці.

На відміну від України, у Німеччині депутати Бундестагу ввели такий механізм контролю за доходами чиновників. Не погодилася Україна під час ратифікації Конвенції ООН проти корупції з тим, що чинна система законодавства дозволить включити до нього відповідальність за корупційні злочини юридичних осіб у цілому, а не лише людей, які в них працюють або їх очолюють.

Незважаючи на це, в Україні й Німеччині створено спеціальні органи, неурядові громадські організації, проте значного успіху в боротьбі з корупцією досягти поки що не вдається.

Зокрема, адміністрація державних органів Німеччини зобов'язана вести лише регулярний моніторинг нормотворчості, виявляти найбільш вразливі в корупційному плані посади державної служби та вживати заходи (у вигляді рекомендацій до виконання) щодо попередження можливих правопорушень.

Тоді як в Україні на законодавчому рівні встановлено обов'язкову антикорупційну експертизу нормативно-правових актів і проектів нормативних актів [5, с. 29]. Так, анти-корупційна експертиза нормативних правових актів проводиться прокуратурою, Міністерством юстиції, органами державної влади, органами місцевого самоврядування, а також юридичними й фізичними особами, акредитованими Міністерством юстиції України в якості незалежних експертів. У результаті виноситься вимога прокурора про зміни нормативно-правового акта

або висновок, який носить рекомендаційний характер і підлягає обов'язковому розгляду органом, організацією чи посадовою особою, яким його спрямовано.

Отже, українське антикорупційне законодавство та адміністративна система фактично породжують корупцію, не створюючи жодного ризику для державного службовця бути покараним за протиправні вчинки.

Література

1. Конституція України.
2. Антикорупційна ініціатива Європейського Союзу в Україні. Офіційний сайт (EUACI): [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://euaci.eu/ua/who-we-are/about-programme>
3. Антикорупційна програма СБУ на 2018-2020 рр. Офіційний сайт. : [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://ssu.gov.ua/ua/pages/85> Безвізовий діалог між Україною та ЄС. План дій з лібералізації візового режиму. Схвалено на саміті Україна - ЄС 22.11.2010 р. : [Електронний ресурс] // Режим доступу : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001
4. Бусол О.Ю. Протидія корупційній злочинності в Україні у контексті сучасної антикорупційної стратегії: дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 "Кримінальне право та криминологія; кримінально-виконавче право" / О.Ю. Бусол - К., 2015. - 501 с.
5. Великий енциклопедичний юридичний словник / [за ред. Ю.С. Шемшученко]. - К.: ТОВ "Вид-во "Юрид. думка", 2007. - 992 с.
6. Горган О.Л. Історичні аспекти боротьби за корупцією в Україні / О.Л. Горган // Порівняльно-аналітичне право України. - 2015. - № 2. - С. 277- 280.
7. Договір про Європейський Союз від 07.02.1992 р., зі змінами від 13.12.2007 р.: [Електронний ресурс] // Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/>
8. Додатковий протокол до Кримінальної конвенції про боротьбу з корупцією (ETS 191) від 15.05.2003 р. Ради Європи від 27.01.1999 р. (ратифікована Україною 18.10.2006 р.) : [Електронний ресурс] // Режим доступу: https://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_101.
9. Європейська судова мережа. Офіційний сайт Євроюсту: [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.eurojust.europa.eu/pages/home.aspx>
9. .Задорожній О.В. Міжнародно-правові стандарти боротьби з корупцією: [Електронний ресурс] / О.В. Задорожній // Режим доступу: <http://elar.naiu.kiev.ua/bitstream/123456789/5023/1/%D0>
10. .Запобігання корупції: методичні рекомендації для місцевих активістів / М.І. Хавронюк, Д.О. Калмиков та ін.; за заг. ред. М.І. Хавронюка. - К.: ФОП Москаленко О.М., 2017. - 242 с.

Кожокар Діана
студенка групи К-21
факультету інформаційних технологій та економіки
ПВНЗ «Буковинський університет»
Науковий керівник – к.е.н, доцент Штерма Т.В.

ЗАХИСТ КОНФІДЕНЦІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В БАЗАХ ДАНИХ

В останні роки з розвитком комерційної і підприємницької діяльності збільшилося число спроб несанкціонованого доступу до конфіденційної інформації, а проблеми захисту інформації виявилися в центрі уваги багатьох вчених і спеціалістів із різноманітних країн. Як наслідок значно зросла потреба у захисті конфіденційної інформації. На сьогоднішній день об'єм інформації в світі є настільки великим, що самим оптимальним методом роботи з нею є база даних. База даних – це представлена в об'єктивній формі сукупність матеріалів, систематизованих так, щоб ці матеріали могли бути знайдені і оброблені з допомогою комп'ютера. Її захист є одною із найважливіших задач на сьогоднішній день. Захист інформації – комплекс заходів, спрямованих на забезпечення найважливіших аспектів інформаційної безпеки. На сьогоднішній день існують такі аспекти захисту інформації, як: - цілісність; - конфіденційність; - доступність.

База даних (БД) - упорядкований набір логічно взаємопов'язаних даних, що використовується спільно та призначений для задоволення інформаційних потреб користувачів. Система управління базами даних (СУБД) - це комплекс програмних і мовних засобів, необхідних для створення баз даних, підтримання їх в актуальному стані та організації пошуку в них необхідної інформації. Головним завданням бази даних (БД) є збереження значних обсягів інформації (даних). Кожен збій роботи бази даних може паралізувати роботу цілих корпорацій, фірм, що призведе до великих матеріальних втрат. Інформація не повинна бути загубленою або викраденою. Загрози втрати конфіденційної інформації стали звичайним явищем у сучасному комп'ютерному світі. Якщо в системі захисту є недоліки, то даним може бути завдано шкоди, наприклад, такої як:

- порушення цілісності даних;
- втрата важливої інформації;
- попадання важливих даних стороннім особам і т.д.

Методи захисту баз даних в СУБД умовно можна поділити на дві групи: основні та додаткові. До додаткових засобів захисту БД можна віднести:

- вбудовані засоби контролю даних;
- забезпечення цілісності зв'язків таблиць;
- організація спільного використання об'єктів БД в мережі.

До основних методів захисту відносять:

- захист паролем;
- шифрування;

- розділення прав доступу до об'єктів БД;
- захист полів і записів таблиць БД.

Управління доступом в БД включає такі питання, як доступ до таблиць і її полів. Для організації цього доступу використовуються моделі безпеки, які включають дискреційну, мандатну і рольову моделі. Способом формалізованого представлення дискреційного доступу є матриця доступу або списки управління доступом, що встановлюють перелік користувачів і перелік дозволених операцій відносно кожного об'єкта БД.

Мандатна модель поєднує захист і обмеження прав, що використовуються відносно комп'ютерних процесів, даних і системних пристроїв, та призначена для запобігання їх небажаному використуванню.

Рольова модель – розвиток політики виборного управління доступом, при цьому права доступу суб'єктів системи на об'єкти групуються з урахуванням специфіки їх використання, утворюючи ролі.

Для будь-якої захищеної бази даних обов'язковими є процедури ідентифікації, аутентифікації та авторизації. Сутність процедури ідентифікації полягає в призначенні користувачу БД – імені. Аутентифікації полягає в підтвердженні автентичності користувача, що представив ідентифікатор. У ряді сучасних СУБД використовується:

- біометрична аутентифікація
- парольна аутентифікація
- аутентифікація із застосуванням токенів.

Проаналізувавши всі існуючі методи захисту інформації в БД, можна зробити висновок, що використання лише якогось певного методу не може гарантувати повного зберігання даних. Тому для підвищення рівня безпеки інформації в БД рекомендовано використання комплексних заходів. Підсумовуючи, можна зробити висновок, що розробки в даній галузі є досить актуальними та вартими подальшої розробки. Бази даних мають досить високий попит у сучасному світі, саме тому їх захист потребуватиме постійного вдосконалення.

Література

1. Азарова А.О. Методичні вказівки до проведення практичних занять та до виконання самостійної індивідуальної роботи з дисципліни «Основи науково-дослідної роботи» для студентів / Азарова А.О., Карпінець В.В. – Вінниця: ВНТУ, 2013. – 44 с.

Продан Палома
Студентка групи П-31
Юридичного факультету
ПВНЗ «Буковинський університет»
Науковий керівник - доцент, к.ю.н. Гудима М.М.

ПРЕЗУМПЦІЇ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСУАЛЬНОМУ ПРАВІ

Концептуальні засади правозастосування так чи інакше вимагають визначення належного місця юридичних конструкцій в механізмі правового регулювання, здійснення та захисту суб'єктивних прав та охоронюваних законом інтересів. Серед юридичних конструкцій цивільного процесуального права важливе значення мають конструкції – презумпції.

У римському праві в порівнянні зі звичайним, дописемним правом презумпції набули нового значення та форми, вони створювалися і активно використовувалися у вигляді формул – припущень, крилатих висловів. Наприклад: *prior tempore – potior jure* (перший за часом – сильніший за правом), *periculum in mora* (небезпека у зволіканні; у простроченні – ризик випадкової втрати), *nemo debet bis puniri pro uno delicto* (ніхто не повинен двічі бути покараним за одну провину). Однак, не дивлячись на значну практику використання презумпцій, в римському праві так і не було сформовано єдиного поняття

Хоча науковці намагались сформулювати визначення «презумпцій», на підставі аналізу досліджень римських юристів. Так, чеський вчений М. Бартошек визначив презумпцію в римському праві як «правове припущення, відповідно до якого з урахуванням звичайного співвідношення фактів можна стверджувати на підставі певного факту про існування іншого факту, не доведеного, а тільки передбачуваного» [2, с. 448].

Важливою складовою дослідження проблеми презумпцій у цивільному процесуальному праві є з'ясування сутності та змісту цієї категорії.

Термін презумпція у перекладі з латинської мови означає припущення [11, с. 612], яке вважається вірогідним. В юридичній науці правові презумпції будуються на підставі загального припущення, виступаючи як один із його видів [1, с. 5]. Презумпція є вираженням того, що відбувається найчастіше.

Тлумачний словник С.І.Ожегова визначає презумпцію припущенням, що визнається істинним, поки не доведено протилежне [26, с. 581]. В Сучасному словнику іншомовних слів зазначається, що під презумпцією слід розуміти припущення, яке потрібно вважати за достовірне до тих пір доки не буде доведено протилежне, або ж припис, закріплений в законі, відповідно до якого людина повинна вважатися невинуватою доти, доки її винність не буде доведена в суді, у порядку визначеному процесуальним законодавством

Припущення є філософською категорією, що використовується у побутовій, господарській та науковій діяльності людини. Філософський аспект презумпції полягає у тому, що припущення є загальним правилом про існування будь-якого факту

при певній, типовій ситуації, що відображає стійкі, часто повторювані зв'язки подій і фактів [4, с. 43].

У правовій науці існує два підходи щодо розуміння сутності категорії презумпція, які традиційно іменують позитивним та негативним підходом.

Прибічниками позитивного підходу є Д. І. Мейер, В. І. Камінська, В. К. Бабаєв. Вказані науковці визнають існування фактичних презумпцій та відводять їм певну роль та значення в праві, відзначаючи, що фактичні презумпції є об'єктивно діючими і їх необхідно враховувати у розробці, закріпленні і реалізації правових норм. Однак, навіть сам Д.І. Мейер називав фактичні презумпції «загальними» або «загальнолюдськими» і вказував, що вони ґрунтуються на «хитких припущеннях, що не дозволяють внести їх у зміст закону» [23, с. 52, 53].

Прибічники другого підходу підкреслюють, що презумпція є явищем виключно правовим, і розкривають її зміст через такі поняття як: «юридичне припущення», «правове припущення». Так, скажімо А. В. Федотов під правовими (законними) презумпціями розуміє припущення, що прямо або побічно закріплені в нормах права і тому мають юридичне значення. О.В.Ул'яновська у своїй статті присвяченій питанням розмежування правових презумпції та фікції пише, що «юридичну презумпцію визначають як прийом юридичної техніки – припущення про те, що ймовірний факт є наявним у всіх випадках. За логікою створення, презумпція – явище, що має індуктивний характер. Інакше кажучи, це абстрактне положення, в якому на підставі певних ознак, ситуацій, позицій робиться загальний висновок, формується презумпція». Відтак, на думку В. А. Ойгензіхта, презумпція і припущення – це тотожні поняття, але із родового поняття «припущення» потрібно виділяти певний вид, що являється правовим припущенням, якому присвоєно назву «презумпція» – назва умовна і характеризує правовий аспект припущення. Як відзначає Ю. О. Серіков, використання терміна «презумпція» несе в собі більш юридичне навантаження .

На наш погляд, некоректним є іменування фактичних презумпцій правовими, адже їм на відміну від останніх не притаманний повний комплекс ознак, властивий саме таким презумпціям (пряме або непряме закріплення в нормах права, обов'язковість дії, здатність породжувати правові наслідки).

Отже, ми підтримуємо негативний підхід до фактичних презумпцій, тобто тих, що не закріплені в правових нормах та не мають будь-яких юридичних наслідків. І притримуємось позиції щодо розуміння презумпції як винятково правового явища, яке має значення для юрисдикційного процесу. В. П. Фенич зазначає, що такий погляд на роль презумпцій вважається найбільш обґрунтованим, оскільки він пов'язаний з їхніми прямими функціями .

Як стверджує О. В. Баулін, межі поняття «презумпція» розмиті настільки, що ними називають все, що характеризується певним рівнем вірогідності [3, с. 213]. З цими межами складно погодитися. Таким чином, сучасна юридична наука виділяє і використовує термін «презумпція», який є правовим аспектом загального поняття припущення. Сам термін «презумпція» говорить про її причетність до правової сфери.

Виходячи зі сказаного, вважаємо, що презумпцію слід розглядати винятково у правовій площині, однак як таке явище, що має комплексний характер. На наш погляд,

саме усвідомлення і не заперечення комплексної природи презумпції є вірним, адже філософський, соціальний та логічний аспекти дають можливість зрозуміти та врахувати походження презумпцій, а правовий – вказує на їх місце в правовому регулюванні.

Досить вдало відзначає Р. Д. Ляшенко, що для презумпції характерна філософська, соціальна та логічна природа. Філософський аспект презумпції, на думку авторки, полягає у тому, що вона існує як феномен загальної пізнавальної діяльності людини. В результаті спостережень за відповідними предметами, людина отримує знання про їх властивості, це дозволяє їй припускати наявність таких властивостей у інших подібних предметів. Багаторазове підтвердження наявності цих властивостей у того чи іншого предмета на практиці, переконує в його істинності. Соціальний аспект презумпції полягає у тому, що презумпції формуються, змінюються і припиняють дію залежно від світосприйняття суспільства, коли існує необхідність захисту тих чи інших інтересів громадян. З позицій логіки презумпція є одночасно індуктивним і дедуктивним умовиводом [20, с. 44].

Зауважимо, що як відсутня доктринальна єдність щодо визначення та розуміння правових презумпцій, так і немає однозначності в визначенні їх значення.

Серед дослідників можна зустріти прихильників їх процесуального значення так прибічників наділення презумпцій і матеріальним значенням.

Л. М. Ніколенко стверджує, що мета презумпції полягає в тому, щоб виключити представлення учасниками судового процесу доказів, необхідних для винесення судового рішення, або визначити суб'єкта, на який покладається тягар доказування і, таким чином, розподілити обов'язки сторін з доказування [25, с. 10].

Отже, правові презумпції мають значення для процесу доказування в судових справах, адже у процесі доказування презумпції перерозподіляють обов'язки по доказуванню таким чином: сторону, на користь якої встановлена презумпція – звільняє від доказування факту, що презюмується, (але не позбавляє права надавати докази та обґрунтовувати факти), а на іншу – покладає тягар спростування презумпції. Крім цього, презумпції полегшують доказову діяльність внаслідок зменшення кількості підлягаючих доказуванню фактів, скорочують і спрощують доказовий процес [5, с.186-187].

Водночас, як зазначає О. С. Іоффе разом із М. Д. Шаргородським, глибокою помилкою є твердження, що презумпції важливі лише для процесуального права, де вони впливають на доказування, на встановлення істини [13, с. 262]. Здебільшого констатується, що презумпції використовуються в процесі доказування як правило для ухвалення рішень і є прийомом перенесення обов'язку доказування. Справді, таке одностороннє розуміння значення презумпцій значно спрощує і скорочує об'єм поняття «презумпція». Нам обмеження сфери застосування правових презумпцій уявляється небажаним.

Відзначимо, що презумпціям притаманне і матеріально-правове значення, яке полягає у тому, що вони містять припущення про наявність або відсутність юридичних фактів та інших явищ, що мають правове значення і спричиняють настання правових наслідків. Як зазначає В. А. Ойгензіхт, «матеріально-правова презумпція є підставою для встановлення факту, що припускається, спричиняє

відповідні правові наслідки, як наслідок із висновку про високий ступінь вірогідності його існування за певних обставин (умов)».

У змісті деяких правових норм можуть міститися такі факти (авторства, батьківства тощо), однак не супроводжуватися використанням термінів, які прямо вказують на те, що в нормі права міститься презумпція (наприклад, ч. 1 ст. 435 ЦК України, визначаючи порядок встановлення того, хто буде вважатися автором твору, використовує термін презумпція авторства). Це повинно враховуватися судом при розгляді справ такої, та інших категорій, адже у нормах права існує багато інших подібних презумпцій, які виступають юридичними фактами, породжуючими певні суб'єктивні права та обов'язки без необхідності звернення до суду (авторства, прийняття дарунку, добросовісності тощо). Але такі презумпції в деяких випадках можуть потребувати доведення в суді учасниками матеріальних відносин.

Та й в цивільному процесуальному праві поряд з тими презумпціями, що проводять перерозподіл обов'язків доказування між сторонами, виділяють презумпції, які вказану функцію не здійснюють, скажімо, презумпція об'єктивності судді, що розглядає цивільну справу.

Встановлення презумпцій можна пояснити, наприклад, питаннями певної законодавчої зручності. Сюди, зокрема, можна віднести намагання законодавчо компенсувати труднощі пізнання і доказування в ході судового розгляду справ [19, с. 30]. Таким чином, роль презумпцій у праві полягає в тому, що презумпції, як прийом юридичної техніки, спрямовані на подолання ситуації невизначеності у правовідносинах. В окремих випадках презумпції виконують роль принципів права, будучи виразниками правових ідей і цілей закріплених у правових нормах.

Отже, значення правової презумпції полягає в тому, що вона зумовлює вирішення типової ситуації у разі невизначеності суспільних відносин (як матеріального, так і процесуального характеру), оскільки встановлюються правила, за якими робиться єдиний та однозначний висновок. Як вдало відзначає зарубіжний дослідник Д. Мендонца: «У невизначених ситуаціях презюмований факт слід приймати як існуючий, оскільки практичний досвід неодноразово підтверджував існування базового факту». Так, скажімо, у процесі розгляду справи питання про знання нормативно-правового акту, який було не дотримано чи порушено, не обговорюється, оскільки презюмується, якщо він був опублікований і оприлюднений, то повинен бути відомий для усіх.

Однак, роль презумпцій як юридичних фактів у механізмі правового регулювання визначається тим, що презумпцією може бути не будь-яка обставина, якщо допускається можливість її оспорювання в суді, але ті законодавчі припущення, які за рамками юрисдикційної процедури не можуть бути використані.

Презумпції у праві виконують роль засобу юридичної техніки, об'єктивуючись у нормативно-правових актах, будучи виразниками правових ідей і цілей закріплених законодавством. Основними функціями презумпцій у правозастосовній діяльності є здійснення перерозподілу обов'язків по доказуванню, що веде до спрощення процесу доказування та процесуальної економії, а також презумпції містять припущення про наявність або відсутність юридичних фактів та інших явищ, що мають правове значення і спричиняють настання правових наслідків. Крім того, презумпції

виконують охоронну функцію, що спрямована на захист різноманітних інтересів, прав та свобод суб'єктів правовідносин.

Презумпції процесуального права, будучи багатосистемними засобами цивільного судочинства, обмежені у сфері свого застосування та діють лише в рамках, розпочатої цивільної справи в суді. У процесі цивільного судочинства вони вирішують головним чином забезпечувальні завдання щодо дотримання прав та гарантій учасників судочинства. Відзначимо, що презумпції процесуального права, на відміну від презумпції права матеріального носять яскраво виражену публічну спрямованість і відображають інтереси держави у створенні ефективної судової процедури щодо вирішення цивільно-правових спорів.

Слід зазначити, що чинний ЦПК України не закріплює положення про законні презумпції, на відміну від ЦПК УРСР 1963 р., де в ч. 3 ст. 32 встановлювалося, що факти, які згідно з законом припускаються встановленими, не доводяться під час розгляду справи. Таке припущення може бути спростоване в загальному порядку.

На жаль, в чинному цивільному процесуальному законодавстві не використовується термін «презумпція» чи «правова презумпція». Та й самі правові припущення в ЦПК України мають тільки опосередковане закріплення, що створює значні труднощі у їх виявленні. Водночас, презумпції в цивільному процесуальному праві явище надзвичайно поширене і безумовно важливе.

Презумпція безсторонності судді є основою для всього цивільного судочинства. За своїм значенням вона багато в чому близька процесуальним принципам, так як торкається фундаментальних основ суддівства як самостійного виду державної діяльності. Незалежність суду – це обов'язкова вимога правової держави, без забезпечення цього принципу судовий розгляд перетворюється у фарс, а судова влада – на маріонетку в руках зацікавлених осіб. Презумпція безсторонності судді знаходить непряме закріплення в чинному цивільному процесуальному законодавстві і виводиться головним чином з принципу незалежності суддів. Ст. 126 Конституції України, зокрема встановлює, що незалежність і недоторканність судді гарантуються Конституцією і законами України. Вплив на суддю у будь-який спосіб забороняється. На думку Штефана Гасса, «незалежність суду означає, що окремі судді та незалежність судової влади як інституту є вільними від впливу і втручання з боку інших гілок влади, так само як і від впливу приватних та політичних інтересів» [10, с. 25]. Побічно на презумпцію неупередженості судді як необхідну гарантію авторитетної і самостійної судової влади вказується в статтях про відводи (ст. 36, 37 ЦПК України).

І. В. Зозуль аналізуючи презумпцію «незалежності та неупередженості суддів» в господарському судочинстві у сьогоденному стані правосуддя та в нормативному закріпленні, приходить до вдалого висновку, що «доцільно, враховуючи нормативне закріплення цього принципу та презумпції об'єктивності та неупередженості суду в міжнародних нормативно-правових актах, внести відповідні зміни до Господарського процесуального кодексу України та передбачити ці презумпції як один із засобів захисту прав і свобод людини» [12, с. 161].

Однак, нам близька позиція, щодо існування і в цивільному процесі презумпції саме «безсторонності судді». Як вдало відзначає О. В. Лемак: «поняття безсторонності дуже часто замінюється поняттям «неупередженість», однак саме термін

«безсторонність» характеризує нейтральність судді щодо сторін у справі, відсутність конфлікту інтересів, порушення чого є підставою відводу чи самовідводу» [17, с. 84].

Слід відзначити, що презумпція безсторонності судді чітко сформулював Європейський Суд з прав людини, юрисдикція якого визнана Україною. Так, у рішеннях по справах «Ле Конта, Ван Левен, Де Мейер проти Бельгії» (п. 58) та «П'єрсак проти Бельгії» (п. 30) сформульовано, що суддя вважається безстороннім, поки не доведено зворотне.

Безсторонність суду передбачає дві складові: орган, який розглядає справу, повинен бути безстороннім суб'єктивно, тобто жодний його член не повинен мати будь-якої особистої зацікавленості або упередженості; такий орган повинен бути безстороннім з об'єктивного погляду, тобто, він повинен надати достатні гарантії, які б виключали будь-які законні сумніви стосовно цього [7, с. 251].

Тобто, презумпція безсторонності адресована не тільки особі, що безпосередньо здійснює правосуддя, – судді, але і іншим учасникам процесу. Так, стаття 38 ЦПК України передбачає підстави для відводу (самовідводу) секретаря судового засідання, експерта, спеціаліста, перекладача. Існування таких презумпцій (безсторонності секретаря, експерта, спеціаліста, перекладача) обґрунтується тим, що кожен з суб'єктів, щодо яких встановлена презумпція, прямо або побічно впливає на розгляд справи. Тому презумпція безсторонності спрямована на те, щоб виключити будь-який вплив і забезпечити належне виконання судових процедур.

Фактом-підставою для початку дії презумпції безсторонності виступає винесення ухвали суду про відкриття провадження у справі, і з цього моменту автоматично робиться висновок про безсторонність судді, секретаря судового засідання. Стосовно експерта, спеціаліста та перекладача, то дана презумпція починає діяти як тільки суддя, що розглядає справу винесе ухвалу про їх залучення до розгляду цивільної справи.

Проте така презумпція може бути спростована (має заперечувальний характер), адже у разі виявлення факту особистої зацікавленості (зокрема, якщо суддя є членом сім'ї або близьким родичем сторони або інших учасників судового процесу, або осіб, які надавали стороні або іншим учасникам справи правничу допомогу у цій справі, або іншого судді, який входить до складу суду, що розглядає чи розглядав справу; брав участь у справі як свідок, експерт, спеціаліст, перекладач, представник, адвокат, секретар судового засідання або надавав стороні чи іншим учасникам справи правничу допомогу в цій чи іншій справі; прямо чи побічно заінтересований у результаті розгляду справи; було порушено порядок визначення судді для розгляду справи; є інші обставини, що викликають сумнів в неупередженості або об'єктивності судді), дана презумпція безсторонності щодо конкретного суб'єкта руйнується. При цьому надання доказів упередженості судді чи іншого учасника цивільного процесу покладається на зацікавлену особу.

В цивільному процесуальному праві презумпцію упередженості виділяють В. В. Ярков, Н. Ф. Качур, Д. М. Щекин, А. В. Федотов та інші .

На існування вказаної презумпції, іменуючи її «презумпцією необ'єктивності» вказує вітчизняна дослідниця Р. Д. Ляшенко, відзначаючи, що вона є виключно процесуальною презумпцією, проте має міжгалузевий характер, що пояснюється її

дією у цивільному, господарському, кримінальному та адміністративному судочинстві [20, с. 128]. Авторка пояснює, що необ'єктивність судді презюмується за наявності однієї із умов визначених ЦПК України, які дають підстави зробити припущення про необ'єктивність судді у цивільному судочинстві.

Презумпція упередженості є зворотною до попередньої презумпції, тому її суб'єктна складова аналогічна суб'єктному складу презумпції безсторонності. Тобто, дана презумпція поширюється на суддю, секретаря судового засідання, експерта, спеціаліста, перекладача. Презумпція упередженості на відміну від презумпції безсторонності більш чітко сформульована в законодавстві. Особливо це зауваження відноситься до фактів-основи презумпції, які, конкретизовані і досить певно виражені в нормах права.

Згідно статті 38 ЦПК України, яка передбачає підстави для відводу (самовідводу) секретаря судового засідання, експерта, спеціаліста, перекладача, секретар судового засідання, експерт, спеціаліст, перекладач не можуть брати участі у розгляді справи та підлягають відводу (самовідводу) з підстав, зазначених у статті 36 цього Кодексу.

Крім цього, експерт або спеціаліст, не може брати участь у розгляді справи, якщо: 1) він перебував або перебуває в службовій або іншій залежності від учасників справи; 2) з'ясування обставин, які мають значення для справи, виходить за межі сфери його спеціальних знань. Проте, участь секретаря судового засідання, експерта, спеціаліста, перекладача у судовому засіданні під час попереднього розгляду даної справи відповідно як секретаря судового засідання, експерта, спеціаліста, перекладача не є підставою для їх відводу.

Отже, як відзначає В. В. Перик, підстави для відводу у цивільному процесі можуть мати матеріально-правовий та процесуальний характер. Переважна маса фактів, що служать спільною підставою для відводу судді, секретаря судових засідань, експерта, спеціаліста та перекладача, є фактами матеріально-правового характеру, оскільки вони формувалися за межами цивільних процесуальних відносин під час взаємостосунків з особами, які беруть участь у розгляді справи. Але процесуально-правове значення ці факти мають в рамках розвитку цивільних процесуальних відносин під час вирішення процесуальних питань.

Чи може презумпція упередженості поширюватись на інститут присяжних, що наразі існує в чинному ЦПК України? Вважаємо, що так. Згідно з ч. 2 ст. 34 ЦПК України: у випадках, встановлених цим Кодексом, цивільні справи у судах першої інстанції розглядаються колегією у складі одного судді і двох присяжних, які при здійсненні правосуддя користуються всіма правами судді. Тому їх особиста заінтересованість може реально вплинути на результат вирішення конкретної цивільної справи. Отже, на нашу думку, положення інституту відводу, тобто і дія презумпції упередженості повинна поширюватись й на присяжних.

Розглядаючи це припущення, Я. Л. Штутін вказує, що «підставою для цього припущення є досягнення особою такого віку, коли воно в силу набутого досвіду та навичок здатна діяти і приймати рішення зі знанням справи». Як стверджує О. А. Мохов, презумпція дієздатності ґрунтується на тому факті, що більшість громадян (фізичних осіб), які досягли повноліття та не мають суттєвих дефектів

здоров'я з урахуванням даних медичної науки, здатні розуміти значення своїх дій та керувати ними, відповідно, набувати цивільні права та виконувати обов'язки. В силу цього не вимагається спеціального рішення будь-якого органу з цього приводу. Інше вирішення даного питання призвело б до складнощів, громіздкої, економічно витратної процедури визначення даного факту, що не є виправданим [24, с. 6-10].

Категорії процесуальної правоздатності та процесуальної дієздатності істотно розрізняються між собою щодо можливості презюмування. Процесуальна правоздатність не може передбачатися, – вона в обов'язковому порядку з'ясовується і встановлюється судом. Процесуальна дієздатність, припускається, передбачається її наявність. Висновок про цей процесуальний статус суб'єкта робиться судом виходячи з встановлення відповідного факту-основи.

Незаперечним є факт того, що категорія процесуальної дієздатності має тісний зв'язок з цивільною дієздатністю і іншими матеріальними інститутами, забезпечуючи учасникам правовідносин захист матеріальних прав і інтересів в сфері правосуддя.

Вдало розкриває зміст презумпції дієздатності сучасний вітчизняний науковець В. В. Масюк, який вказує, що зазвичай, презюмується, що особа, яка подає позов, наділена цивільною процесуальною дієздатністю. Суд відкриває провадження у справі, не перевіряючи у такої особи наявності цивільної процесуальної дієздатності та не вимагаючи від неї відповідних підтверджень [22, с. 74]. Як пише В. Д. Черемнов, презумпція дієздатності особи, що досягла встановленого законом віку, безумовно діє до тих пір, поки, по-перше, не з'являться обґрунтовані сумніви у здатності особи розуміти значення своїх дій та керувати ними, по-друге, ці сумніви не будуть підтверджені компетентним органом відповідно до встановленого законом порядку, і громадянина не буде визнано недієздатним

Презумпція знання процесуального закону є різновидом широко відомої загальної правової презумпції – презумпції знання закону, яка є загальноправовою презумпцією, що застосовувалася з давніх-давен і була відома ще римському праву. Незнання закону, знання якого передбачається, не є виправданням для особи, яка порушила закон. Тобто, ніхто не може оперувати незнанням закону

Правильним буде визначити презумпцію знання закону в якості припущення, що «належним чином опублікований закон усім відомий і з моменту його вступу у силу підлягає дотриманню усіма» [40, с. 36]. У цьому аспекті І. В. Сухініна зазначає, «що громадянин не може знати всі норми законодавства, але в нашій країні створені всі можливості для ознайомлення з нормами законів. З іншого боку, оскільки держава вимагає від громадян знання законів, то уявляється, що такі знання повинні набуватися громадянами і зі шкільної парти». Однак відзначимо, що якщо загальна презумпція знання закону діє щодо всіх громадян, то спеціальна діє тільки щодо осіб, наділених певним процесуальним статусом (позивач, відповідач, прокурор, експерт, перекладач та ін.), передбаченим ЦПК України.

Цікавим є питання про початок дії розглянутої презумпції саме в цивільному процесуальному праві. При відповіді на нього необхідно виходити з наявності у громадянина процесуального статусу, тобто з того, чи він в даний момент учасник судочинства чи ні. В разі, якщо громадянин не є учасником цивільного судочинства, у його відношенні діє загальна презумпція знання закону, яка за своїм обсягом охоплює

всі законодавчі акти (включаючи знання цивільного процесуального, господарського процесуального та кримінально-процесуального закону). Коли громадянин вступив у процесуальні правовідносини і став учасником судочинства, з моменту відкриття провадження щодо розгляду цивільної справи, щодо нього починає діяти презумпція знання конкретного процесуального закону (цивільного процесуального).

Вважаємо, що презумпція знання процесуального закону є неспростовною. Спробуємо обґрунтувати: особа, яка бажає подати заяву та порушити цивільне провадження, повинна ознайомитись з правилами підсудності, вимогами, що пред'являються до заяви, а також сплатити судовий збір. Знання процесуального закону для позивача виступає необхідною передумовою звернення до суду за судовим захистом. Відповідач, отримавши адресований йому позов, завжди має час ознайомитися з чинним процесуальним законом і підготувати свої заперечення по суті пред'явлених йому вимог. Здійснити ознайомлення з єдиним кодифікованим актом – ЦПК України не складає труднощів та й сторони мають право користуватися допомогою представників, якими в більшості справ (окрім малозначних та справ з трудових спорів) виступають адвокати, тобто особи що мають юридичну освіту і можуть професійно роз'яснювати своїм клієнтам зміст процесуального закону, а також їх права та обов'язки.

Література

1. Бабаев В. К. Презумпции в советском праве. Горький : Горьковская высшая школа МВД СССР, 1974. 124 с.
2. Бартошек М. Римское право: (понятия, термины, определения). Пер. с чешск. М. : Юрид. лит., 1989. 448 с.
3. Баулин О. В. Бремя доказывания при разбирательстве гражданских дел. М. : Городец, 2004. 272 с.
4. Веденеев Е. Ю. Роль презумпций в гражданском праве, арбитражном и гражданском судопроизводстве. Государство и право. 1998. № 2. С. 43-49..
5. Воложанин В. П. К вопросу о юридических предположениях в советском гражданском праве и процессе. Вопросы советского гражданского права и процесса. Ученые записки. Т. 3. М.: Госюриздат, 1955. С. 186-202.
6. Голодницький Э. Презумпции и фикции в новом Гражданском кодексе Украины. Юридическая практика. 2004. №48(362). С. 6-7.
7. Грень Н. М. Право на справедливий суд: проблеми незалежності та безсторонності. Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки. 2016. № 837. С. 247-251.
8. Гуліна С. М. Проблеми реалізації принципу презумпції невинуватості в кримінальному процесі. Підприємництво, господ. і право. 2005. № 1. С. 119-122.
9. Гурвич М.А. Решение советского суда в исковом производстве. М.: ВИЮН, 1955. 128 с.
10. Гасс Ш. Деякі спостереження щодо незалежності суду, як вона презентована у міжнародних документах та досвіді. Вісник Центру суддівських студій. 2007. №10. С. 25-32.
11. Зозуль І. В. Презумпція незалежності та неупередженості суддів у господарському судочинстві. Вісник ЗНУ. Юрид. науки. 2014. № 3. С. 155-161.

12. Иоффе О. С. Вопросы теории права. М. : Юрид. лит., 1961. 381 с.
13. Котуха О. С. Презумпція невинуватості – історико-правовий аспект. Судова апеляція. 2009. № 1(14). С. 51-58.
14. Котуха О.С. Презумпція знання закону у кримінальному праві України. П'ята Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція Українська наука XXI століття [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://intkonf.org/kotuha-os-prezumptsiya-znannya-zakonu-u-kriminalnomu-pravi-ukrayini/>
15. Лантух Н.В. Формы проверки не вступивших в законную силу приговоров : дис. канд. юрид. наук : 12.00.09. Санкт-Петербург, 2001. 198 с.
16. Лемак О. В. Право на незалежний і безсторонній суд у контексті захисту прав людини й основоположних свобод. Конституційно-правові академічні студії. 2015. Вип. 1. С. 78-88.
17. Либус И. А. Презумпция истинности приговора и право на защиту. Советская юстиция. 1987. № 11. С. 22-24.
18. Лукьянова В. Ю. Юридические презумпции в законодательстве о техническом регулировании. Законодательство и экономика. 2006. № 10. С. 29-34.
19. Ляшенко Р. Д. Презумпції у праві: питання теорії та практики: дис. .. канд. Юрид. Наук: 12.00.01. Київ, 2011. 234 с.
20. Ляшенко Р. Д. Презумпція законності судового рішення. Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки. 2013. № 3. С. 19-24.
21. Масюк В. В. Правові та фактичні презумпції в цивільному судочинстві. Підприємництво, господарство і право. 2008. № 2. С. 73–75.

Пелипчук С.М., Федорчук Дмитро
студент групи Пмз-501
юридичного факультету
ПВНЗ «Буковинський університет»

ОРГАНІЗАЦІЯ НАБОРУ ТА ВІДБОРУ ПЕРСОНАЛУ

У сучасних умовах господарювання висококваліфікований та працездатний персонал є однією з основних конкурентних переваг підприємства на ринку, стає все більш актуальною. За для більшої ефективнішої роботи персоналу необхідно створити атмосферу конструктивної співпраці, коли кожен член колективу зацікавлений у найповнішій реалізації своїх здібностей. Сьогодні підприємства роблять серйозні зусилля у відборі персоналу, адаптації, підвищенню кваліфікації, і його практичної підготовки до прийняття більшої відповідальності. Проте, у створенні цілком можлива нестача кваліфікованих кандидатів. Відбір працівників і зараз проводився досить ретельно, оскільки якість персоналу великою мірою визначає можливість та ефективність їх подальшого використання. Відбір персоналу – процес вивчення психологічних і професійних якостей працівника з метою встановлення його придатності для виконання обов'язків на певному робочому місці або посаді й

оптимального вибору із сукупності претендентів потрібного працівника. Підвищення ефективності й надійності відбору пов'язують із послідовним проведенням перевірки ділових та особистих якостей кандидата, заснованої на взаємодоповнюючі методи їх виявлення та джерела інформації. Високі вимоги, своєю чергою, зменшують число потенційних претендентів і, отже, скорочують витрати організації на процедуру відбору. Нестача працівників необхідних професій над ринком означає мало претендентів на вакантні місця та тягне занижені вимоги до кваліфікації.

Завдання служби персоналу, здійснює оцінку кандидатів на прийняття працівників, полягає, по суті, у тому, щоб відібрати такого працівника, який здатен досягти очікуваного організацією результату. Набір персоналу полягає у створенні необхідного резерву кандидатів попри всі посади та фах, з яких організація надалі відбирає найбільш підхожих нею працівників. До засобів зовнішнього набору ставляться: публікація оголошень в газетах і фахових журналах, звернення до агентства працевлаштування і до фірм, які поставляють керівні кадри, напрям які уклали контракт людей на спеціальні курси при коледжах. Популярним методом набору з допомогою внутрішніх резервів є розсилання інформацію про нові вакансії з запрошення кваліфікованих працівників.

Кожна організація сама приймає рішення про застосування методів з врахуванням фінансового стану, пріоритетів розвитку. Метод вибіркового випробувань — демонстрація можливостей працювати з апаратурою, комп'ютером, практика та застосування інтелектуальних тестів, що відповідають точним характеристикам майбутніх посад. Метод моделювання — різні форми імітації конкретних ситуацій, розіграш ролей. Експертиза почерку — це різновид тестування, що ґрунтується на теорії, згідно з якою почерк людини досить об'єктивно зображає її особисті якості, втому числі можливості виконувати певні виробничі функції.

На наступному етапі відділ управління персоналом проводить індивідуальну співбесіду з відібраними кандидатами. Правильне її проведення в поєднанні з іншими методами забезпечує ефективне прогнозування використання працівника.

Співбесіда — це одержання інформації за допомогою словесної комунікації.

Одним зі способів відбору претендентів, які відповідають усім вимогам, і вибору найбільш відповідних з кандидатів є тестування заявників в умовах, максимально наближених до робітників.

Критерії слід формувати так, щоб вони всебічно характеризували працівника: досвід, здоров'я та особистісні характеристики. Роботодавець повинен вивчити тривалість і зміст освіти, її відповідність до пропонованої роботи. Практичний досвід є найважливішим критерієм рівня кваліфікації працівника. Мета набору персоналу полягає у створенні резерву кандидатів на всі робочі місця з урахуванням, у тому числі майбутніх організаційних і кадрових змін, звільнень, переміщень, доглядів на пенсію, закінчень термінів контрактів,

змін напрямків та характеру виробничої діяльності.

Серед основних принципів набору персоналу необхідно виділити наступні: Принцип плановості означає, що заходи, спрямовані на вдосконалення кадрового складу, проводяться планомірно, виходячи з планової потреби в працівниках та з урахуванням перспектив розвитку персоналу й організації в цілому. Принцип альтернативності реалізується через залучення в організації якомога більшого числа претендентів. Принцип активного підбору полягає в постійній роботі з потенційними кандидатами на вакантні місця в організації, застосуванні активних методів пошуку і вербування персоналу.

Отже для задоволення потреби підприємства у персоналі передбачає вибір кандидата на вакантну посаду, який би максимально відповідав усім вимогам та виконував поставлені перед ним завдання на належному рівні. Практика прийняття управлінських кадрових рішень потребує розробки низки методів, що дадуть змогу отримати більш ефективні результати процесу задоволення потреби у персоналі.

Сам процес відбору, як правило, складається з цілої серії шаблів вибору (різних методів), де кожна наступний шабелю відсіває із загальної групи доти, поки не залишиться потрібна кількість претендентів. Відбір кадрів здійснюється за принципом, який із кандидатів найкраще виконає певну роботу. Для досягнення цієї мети в процесі відбору кадрів передбачені відповідні методи оцінки певних специфічних аспектів, що характеризують кандидата.

Об'єктивне рішення про вибір, залежно від обставин, ґрунтується на освіті кандидата, рівні його професійних навичок, досвіді попередньої роботи, особистих якостях.

Література

1. И.Б. Дураковой: Управление персоналом, 2009. – 337с.
2. Качан Є.П., Шушпанов Д.Г. Управління персоналом. – Юридична книга, 2005.
3. Гаудж Ю.П. Дослідження мотивації персоналу: І.В.Тараненко. – Баланс Бізнес Букс, 2008
4. Управління персоналом. О. Крушельницької, Д. Мельничука. – К.Кондор, 2003.
5. Михайлова Л.І. Управління персоналом: Л.І. Михайлова – Центр учбової літератури, 2007. – 248 с.
6. Управление персоналом: учебник И.Б. Дураковой. –2012. – 368 с.
7. Михайлова Л.І. Управління персоналом: Л.І. Михайлова – Центр учбової літератури, 2007. – 248 с.

Пелипчук С.М., Даскалюк Д.
студентка групи Фм - 501
факультету інформаційних технологій та економіки
ПВНЗ «Буковинський університет»
Науковий керівник – к.п.н., доцент Пелипчук С.М.

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ОЦІНКИ УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕРСОНАЛУ

На сучасному етапі трансформаційних змін в економіці, зміни, що відбуваються в економічній, соціальній та інших сферах життя суспільства, відображаються в управлінській діяльності персоналу. Управлінський персонал є однією з професій, яка найбільш динамічно розвивається в світі. Чим динамічніший розвиток суспільства, агресивніше зовнішнє середовище, тим складніше виробництво, що зумовлює складність в комунікаційних потоках та організаційних процесів на підприємстві. І все це зумовлює вищі вимоги до управлінського персоналу. Враховуючи залежність успішного функціонування підприємств, особливого значення набувають питання оцінки щодо управлінської діяльності персоналу.

Питання оцінки щодо управлінської діяльності персоналу приділяють значну увагу провідні зарубіжні та вітчизняні вчені такі, як Н. Гавкалова, О. Гірняк, Р. Дафт, О. Мельник, М. Мескон, А. Кредісов, О. Кузьмін, Г. Осовська, Ф. Хедоурі, А. Шегда, О. Ястремська та інші. Вивчення робіт вчених дозволяє дійти висновку, що враховуючи досить глибоке вивчення цього питання, все ж таки проблема оцінки управлінської діяльності залишається відкритою. Отже, метою статті є аналіз підходів щодо оцінки управлінської діяльності персоналу.

Аналіз та узагальнення наукової літератури свідчить про використання різноманітних підходів щодо оцінки управлінської діяльності персоналу. Для того, щоб оцінити діяльність управлінського персоналу, вчені, в залежності від поля дослідження, досліджують певний набір показників, які мають різну природу, перевіряючи їх на мультиколінеарність.

Так наприклад, досліджуючи якість трудової діяльності керівників промислових підприємств, Ястремська О. [1] в своїй роботі, ґрунтуючись на рекомендаціях провідних вчених, виділяє комплекс фінансових та не фінансових показників, які відображають різні аспекти діяльності керівника, показники які характеризують ефективність діяльності підприємства, та характеристики трудових ресурсів з урахуванням гендерного аспекту.

Оцінюючи результативність управлінської діяльності Ястремська О. включає оцінку особистих професійних здобутків, оцінку результатів управління підрозділом з позицій процесу, оцінку функціональних досягнень підрозділу.

Комплексною системою показників, які використовуються для визначення ефективності управлінської діяльності на підприємствах, являється збалансована система показників Нортон-Каплана (Balanced Scorecard – BSC). Така система з'явилася, в результаті прагнення удосконалення всієї системи управлінської діяльності, необхідності виявлення нових інструментів впливу на ефективність

управління підприємства в цілому. В результаті, в 1990 році, певна кількість підприємств, які брали участь в експериментальному дослідженні, оцінюючи результативність діяльності підприємства та діяльність управлінського персоналу, включили до показників наряду з фінансовими – не фінансові показники, що сприяло збільшенню інформативної бази дослідженого поля проблеми. Результатом такого експерименту було виникнення концепції збалансованої групи індикаторів: фінансові індикатори, індикатори бізнес-процесів, споживачів та кадрового потенціалу. В той же час, коли більшість країн використовувала таку збалансовану систему показників, Франція розробила свою систему показників – Tableau de bord. Схожість таких систем полягає в тому, що вони, вивчаючи діяльність підприємства, включали фінансові та не фінансові показники. Відмінністю французької моделі, яка є інструментом управління, використовуються дві групи показників: цільові, які відносяться та визначають керівники вищого рівня управлінської ієрархії щодо обраних стратегічних цілей підприємства, та функціональні, які визначаються функціональними показниками, що діють на всіх рівнях ієрархії.

Більшість науковців, аналізуючи діяльність управлінського персоналу оцінюють її з позиції ефективності її діяльності та розглядають ефективність управління як економічну так і соціальну. Подольчак Н. [2], визначаючи керівника підприємства – важливим рівнем формування ефективності управлінської діяльності, акцентує увагу, що оцінка ефективності діяльності менеджерів полягає у визначенні їхнього особистого внеску в діяльність підприємства на підставі результатів виконання основних видів робіт, поточних, попередніх досягнень та процесу вдосконалення управлінської роботи. Автор разом з іншими науковцями вважають, що найважливішою мірою ефективності в ринкових умовах є рентабельність як критерій ринкових результатів 46 діяльності підприємства, так і управління засобами, які знаходяться в їх розпорядженні. При цьому, науковець відзначає, що ідеального стану ефективності досягти неможливо, до нього можна тільки безмежно наближатися, оскільки змінюються пріоритети в зацікавлених групах. Тому, автор пропонує, враховуючи динамічність зовнішнього середовища, застосувати цільові показники ефективності, які є необхідною для оцінювання окремих операцій, проектів, рішень на підприємстві або роботи підрозділів.

Кузьмін О., наголошуючи на соціально-економічну ефективність управління, вітчизняні науковці виділяють слідує види ефективності, виділяє слідує види ефективності: соціальну, організаційну, економічну. Організаційна ефективність включає в себе показники якості побудови підприємства, системи управління, прийняття управлінських рішень, реакцію системи управління на стреси, конфлікти, організаційні зміни [3].

В соціальну ефективність, Подольчак Н. включає, такі підвиди, як психологічну, культурно-етичну, взаємодію та якість трудових ресурсів. В психологічну ефективність автор акцентує увагу, що вона виявляється через конфліктність на підприємстві, адаптованість працівників до змін на підприємстві тощо. Ефективність взаємодії проявляється через взаємодію рівнів

управління, співпрацю між керуючою та керованою підсистемами менеджменту, плинністю кадрів, формуванні корпоративного духу, динаміці робочих місць тощо. Культурно-етична ефективність полягає у культурній сумісності працівників на підприємстві, розвитку культурної інфраструктури тощо. Ефективність якості трудових ресурсів проявляється через освіченість працівників, наявність дієвих та креативних працівників, величину заробітної плати тощо. Але визначальним для всієї системи управління на підприємстві, Подольчак Н. вважає виробничу ефективність, яка відображається у збалансованості його виробничого процесу, враховуючи обмеження та фактор часу. Автор акцентує увагу, що виробнича ефективність підприємства пов'язана з соціально-економічною ефективністю, і зміна одного із видів ефективності зумовлює аналогічну зміну в рівні іншої ефективності [2].

У іноземній літературі ефективність менеджменту вимірюється двома групами показників, які відображають внутрішню та загальну ефективність. Внутрішня ефективність розглядається показником продуктивності, тобто між вхідними ресурсами та отриманими результатами. Друга група показників вважається більш системнішою, оскільки характеризує не тільки міру досягнення внутрішніх цілей, але й відображає взаємовідносини із суб'єктами зовнішнього середовища. Стосовно оцінки діяльності управлінського персоналу Шегда А. відзначав, що оцінювати її можна за остаточними результатами роботи всього підприємства [4].

Такої ж думки і О. Гірняк, який зазначив, що ефективність праці менеджерів повинна об'єктивно визначатися за допомогою економічних категорій і комплексу показників, найважливішими серед яких є: обсяг виробництва і реалізації, зниження витрат матеріальних цінностей, продуктивності праці, використання основних фондів тощо. Аналізуючи їх, на думку автора, ми тим самим даємо кількісну та якісну характеристики роботи апарату управління, оцінюємо рівень загальної ефективності управління [5].

Насьогодні існує чимало сучасних методів, які оцінюють управлінський персонал з позиції соціально-економічної ефективності, особливих лідерських якостей за допомогою проведення тестування. Так, найвідоміші тести, які оцінюють управлінський персонал є тести компанії Profiles International – PMF, які оцінюють управлінські якості; PXT, які оцінюють відповідність посаді); PPI, які оцінюють ефективність праці; JSA, які оцінюють професійні якості персоналу.

Отже, враховуючи вищесказане, більшість підходів щодо оцінки управлінської діяльності, іноземні та вітчизняні науковці зводяться до того, що для комплексної оцінки діяльності управлінського персоналу на підприємстві, по перше, треба включати показники внутрішнього і зовнішнього впливу на діяльність підприємства. Внутрішню ефективність розглядати, як синтез проміжної ефективності, яка формується на основі проміжних результатів та витрат, та кінцеву ефективність, яка визначається кінцевими показниками за результатами і витратами діяльності. Для повної оцінки управлінської діяльності персоналу підприємства, потрібно враховувати такі професійно-особистісні

показники, як стаж роботи на посаді керівника, загальний стаж за спеціальністю, оцінка ділових якостей, компетентність, організаторські здібності, психологічна сумісність тощо.

Література

1. О. М. Ястремська, Організаційне забезпечення якості трудової діяльності керівників промислових підприємств. Харків, Україна: Вид. ХНЕУ, 2009.

2. Н. Ю. Подольчак, Проблеми оцінювання та регулювання соціально-економічної ефективності систем менеджменту машинобудівних підприємств. Львів, Україна: Видавництво Львівської політехніки, 2010

3. О. Є. Кузьмін, Н. Ю. Подольчак, "Оцінювання впливу соціально – економічної ефективності систем менеджменту на ефективність діяльності підприємства", Вісник Національного університету "Львівська політехніка", № 691, с. 3 –9, 2010 [Електронний ресурс]. Доступно: <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/10016>. Дата звернення: 1.03.2018.

4. А. В. Шегда, Менеджмент. Київ, Україна: Знання, 2002.

5. О. М. Гірняк, Економічна ефективність менеджменту: суть, методичні аспекти її визначення, Наукові записки, с.45 – 52, 2007 [Електронний ресурс]. Доступно: <http://nz.uad.lviv.ua/static/media/2-10/10.pdf>. Дата звернення: 1.03.2018.

Коліщук М.

студентка групи

юридичного факультету

ПВНЗ "Буковинський університет"

Науковий керівник - доцент, к.ю.н. Кельбя С.Г.

НАЦІОНАЛЬНЕ АНТИКОРУПЦІЙНЕ БЮРО УКРАЇНИ

Корупція завжди залишалася однією з найсерйозніших проблем України. Під час президенства Віктора Януковича ситуація з корупцією у вищих ешелонах влади послідовно погіршувалася.

Через рік після Революції Гідності Україна була найбільш корумпованою країною Європи: за результатами глобального Індексу сприйняття корупції за 2014 рік (Corruption Perceptions Index) Україна посідала 142 місце зі 175 [7].

Тому можна зробити висновок, що Україна є тотально корумпованою державою.

Існуючий механізм протидії корупції та її проявам є неефективним. Одним із шляхів покращення ситуації було реформування органів, що здійснюють досудове розслідування та кримінальне переслідування у справах про корупційні злочини, які становлять особливу суспільну небезпеку.

Таким органом стало Національне антикорупційне бюро України. Його створення було передбачуване Законом України "Про Національне

антикорупційне бюро України”, який був прийнятий 14 жовтня 2014 року. На етапі законопроекту він мав назву “Про систему спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції”. Закон набрав чинності 25 січня 2015 року [1].

Завданням Національного бюро є протидія кримінальним корупційним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування та становлять загрозу національній безпеці. Створення та запуск Національного антикорупційного бюро України було вимогою Міжнародного валютного фонду та Європейської комісії для лібералізації візового режиму України з Європейським Союзом.

16 вересня 2020 року Конституційний суд України визнав окремі положення Закону України “Про Національне антикорупційне бюро України” таким, що не відповідають Основному закону.

10 листопада 2021 року набули чинності зміни до Закону України “Про Національне антикорупційне бюро України”, які усунули правові колізії. З цієї дати НАБУ стало центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, але зберегло ключові засади свого функціонування, а це: інституційну незалежність та спеціалізацію на розслідуванні корупційних та інших кримінальних правопорушень. [8]

НАБУ- це державний правоохороний орган, який займається розслідуванням та розкриттям корупційних правопорушень з боку вищих посадових осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Завданням Національного антикорупційного бюро України є протидія кримінальним корупційним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та становлять загрозу національній безпеці. Діяльність НАБУ повинна ґрунтуватися на принципах верховенства права, поваги до честі та гідності людини і громадянина, незалежності, неупередженості та відкритості для народного контролю.

Основними завданнями НАБУ є:

1. здійснення досудових розслідувань кримінальних правопорушень оперативно-розшукових заходів у разі вчинення правопорушень, віднесених законом до його підслідності;

2. перевірка доброчесності та добропорядності осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;

3. взаємодія з органами державної влади, органами місцевого самоврядування та іншими державними структурами у сфері запобігання та розкриття корупційних правопорушень;

4. здійснення інформаційно-аналітичної та статистичної роботи;

5. діяльність у сфері міжнародного співробітництва.[5]

Для того, щоб злочин був підслідним НАБУ:

1. Він має бути вчинений високопосадовцем, наприклад, народний депутат

України, Прем'єр-міністр України, члени Кабінету Міністрів України, суддя суду загальної юрисдикції, військовослужбовець вищого офіцерського складу Збройних Сил України, Служби безпеки України, Національної гвардії України та інших військових формувань, утворених відповідно до законів України, керівник суб'єкта великого підприємництва тощо.

2. Розмір предмета злочину або завданої ним шкоди дорівнює або перевищує суму п'ятисот прожиткових мінімумів для працездатних осіб, встановлених законом на час вчинення злочину (960,5 тис.грн станом на 01.01.2019 року).

НАБУ для більш кращого та ефективного виявлення корупції має свої функції та призначення. НАБУ займається досудовим розслідуванням злочинів, якщо високопосадовець (із зазначеного вище переліку) перевищував свої повноваження, розкрадав або “відмивав” бюджетні кошти, неправильно заповнив декларацію, незаконно привласнив майно або збагатився, одержував чи пропонував хабар, незаконно привласнив зброю чи військову техніку, тощо.

Також, існує Спеціалізована антикорупційна прокуратура (САП), з якою погоджуються дії детективів НАБУ. (На САП покладається завдання здійснювати нагляд за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності досудового розслідування НАБУ). Також, прокурори САП представляють справу в суді.

В процесі розслідування, відомості, які надійшли до НАБУ потрапляють до єдиного реєстру досудових розслідувань. Після чого детективи збирають докази, проводячи слідчі дії (обшук, допити свідків, виїмки документів тощо).

При наявності достатньої кількості доказів, майно фігурантів справи може бути арештоване і передане в управління, агенства розшуку та управління активами, а в разі засудження особи арештоване майно може бути конфісковане. Особи, яких підозрюють у злочині, письмово повідомляється про їхній статус підозрюваного (та обрані відповідні запобіжні заходи, або уникнути втечі цієї особи).[6]

В кінці розслідування складається та спрямовується до суду обвинувальний акт (або ж провадження закривається).

Національне антикорупційне бюро України має свої права та обов'язки.

Згідно за статтею 17 Закону України “Про Національне антикорупційне бюро” визначено наступні права Національного бюро:[2]

1) заводити оперативно-розшукові справи на підставі постанови, що затверджується начальником відповідного підрозділу Національного бюро, та здійснювати на підставах і в порядку, установлених законом, гласні та негласні оперативно-розшукові заходи;

2) за рішенням Директора Національного бюро, погодженим з прокурором, витребувати від інших правоохоронних органів оперативно-розшукові справи та кримінальні провадження, що стосуються кримінальних правопорушень, віднесених законом до підслідності Національного бюро, та інших кримінальних правопорушень, які не відносяться до його підслідності, але можуть бути використані з метою попередження, виявлення, припинення та розкриття

кримінальних правопорушень, віднесених законом до його підслідності, або виявлення необґрунтованих активів та збору;

Суб'єкти, яким адресовано зазначений запит, зобов'язані невідкладно, але не більше ніж протягом трьох робочих днів, надати відповідну інформацію. У разі неможливості надання інформації суб'єкт повинен так само невідкладно у письмовій формі повідомити про це Національне бюро з обґрунтуванням причин.

Національне антикорупційне бюро за зверненням відповідного суб'єкта може продовжити строк надання інформації не більше двох календарних днів. Ненадання Національному бюро на його запит інформації, надання завідомо недостовірної інформації чи не в повному обсязі, порушення встановлених законом строків її надання, повідомлення третіх осіб стосовно того, що про них збирається така інформація, забороняються і тягнуть за собою відповідальність, передбачену законом.

НАБУ в порядку, визначеному законодавством, має безпосередній, у тому числі автоматизований, доступ до автоматизованих інформаційних і довідкових систем, реєстрів та банків даних, адміністратором яких є державні органи або органи місцевого самоврядування, користується державними, у тому числі урядовими, засобами зв'язку і комунікацій, мережами спеціального зв'язку та іншими технічними засобами.

Обробка такої інформації здійснюється НАБУ із дотриманням законодавства про захист персональних даних та забезпеченням таємниці, що охороняється законом.

4) знайомитися в державних органах, органах місцевого самоврядування із документами та матеріальними носіями інформації, необхідними для попередження, виявлення, припинення та розслідування кримінальних правопорушень, віднесених законом до підслідності НАБУ, або виявлення необґрунтованих активів та збору доказів їх необґрунтованості, у тому числі такими, що містять інформацію з обмеженим доступом;

5) на підставі рішення Директора НАБУ або його заступника, погодженого з прокурором, отримувати від банків та інших фінансових установ, підприємств та організацій незалежно від форми власності інформацію про операції рахунки, вклади, правочини фізичних та юридичних осіб, яка необхідна для виконання обов'язків НАБУ.

Отримання від банків інформації, що становить банківську таємницю, здійснюється в порядку та обсязі, визначених Законом України “Про банки і банківську діяльність” з урахуванням положень цього Закону, а отримання від Центрального диспозитарію цінних паперів, Національного банку України та диспозитарних установ інформації, що міститься у системі диспозитарного обліку цінних паперів, у порядку та обсязі встановлених Законом України “Про диспозитарну систему України”.

Суб'єкти, яким адресовано зазначене рішення, зобов'язані невідкладно, але не більше ніж протягом трьох робочих днів, надати відповідну інформацію. У разі неможливості її надання у зазначений строк з обґрунтуванням причин за

зверненням відповідного суб'єкта НАБУ може продовжити строк надання інформації на строк не більше двох календарних днів;

6) на підставі відповідного рішення суду на строк до 10 діб опечатувати архіви, каси, приміщення (за винятком жилих) чи інші сховища, брати їх під охорону, а також вилучати предмети і документи у порядку, передбаченому Кримінальним процесуальним кодексом України;

7) залучати на добровільній основі, у тому числі на договірних засадах кваліфікованих спеціалістів та експертів, і також іноземців, з будь-яких установ, організацій, контрольних і фінансових органів для забезпечення виконання повноважень НАБУ;

8) за письмовим рішенням Директора НАБУ або його заступника, погодженим із прокурором, створювати спільні слідчі групи, що включають оперативних та слідчих працівників;

9) за пред'явлення службового посвідчення входити безперешкодно до державних органів, органів місцевого самоврядування та зони митного контролю, а за письмовим розпорядженням Директора НАБУ або його заступника, безперешкодно проходити до військових частин та установ, пунктів пропуску через державний контроль України;

10) використовувати з наступним відшкодуванням завданих збитків транспортні засоби, які належать фізичним та юридичним особам (крім транспортних засобів дипломатичних, консульських та інших представництв іноземних держав і організацій, транспортних засобів спеціального призначення), для проїзду до місця події, припинення кримінального правопорушення, переслідування та затримання особи, які підозрюються у їх вчиненні, доставлення до закладів охорони здоров'я осіб, що потребують екстреної медичної допомоги;

11) надсилати державним органам, органам місцевого самоврядування обов'язкові до розгляду пропозиції та рекомендації щодо усунення причин і умов, які сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності НАБУ, а також отримувати від цих органів протягом 30 днів інформацію про розгляд таких пропозицій та рекомендацій;

12) здійснювати співробітництво з фізичними особами, у тому числі на договірних засадах, дотримуючись умов добровільності та конфіденційності цих відносин, матеріально і морально заохочувати осіб, які надають допомогу в попередженні, виявленні, припиненні і розслідуванні кримінальних правопорушень.

Контроль за ефективністю використання коштів на зазначені цілі здійснює Рахункова палата України;

13) вносити подання прокурору про звернення до суду з метою визнання недійсним правочину за наявності підстав, передбачених законом, а також право бути залученим за своєю заявою до таких справ як третя особа, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору;

14) у цілях оперативно-розшукової та слідчої діяльності створювати інформаційні, інформаційно-телекомунікаційні системи та вести оперативний

облік в обсязі і порядку, передбачених законодавством;

15) зберігати, носити та застосовувати вогнепальну зброю і спеціальні засоби, а також застосовувати заходи фізичного впливу на підставах і в порядку, передбачених Законом України “Про Національну поліцію”;

НАБУ може від імені України надавати міжнародні доручення щодо проведення оперативно-розшукових та слідчих дій, укладати угоди про співробітництво з питань її повноважень з іноземними і міжнародними правоохоронними органами та організаціями, звертатись від імені України до іноземних державних органів в установленому законодавством України та відповідних держав порядку тощо.

НАБУ може створювати та брати участь у міжнародних слідчих групах відповідно до цього закону та інших законодавчих актів та міжнародних договорів України, залучати до роботи іноземних експертів у боротьбі з корупцією, мати інші повноваження, пов'язані з виконанням нею своїх обов'язків.

Тепер розглянемо які обов'язки має НАБУ.

Згідно за статтею 16 “Обов'язки Національного бюро” [3]

1. НАБУ:

1) здійснює оперативно-розшукові заходи з метою попередження, виявлення, припинення та розкриття кримінальних правопорушень, віднесених законом до його підслідності, а також в оперативно-розшукових справах, витребуваних від інших правоохоронних органів;

2) здійснює досудове розслідування кримінальних правопорушень, віднесених законом до його підслідності, а також проводить досудове розслідування інших кримінальних правопорушень у випадках, визначених законом;

3) вживає заходів щодо розшуку та арешту коштів та іншого майна, які можуть бути предметом конфіскації або спеціальної конфіскації у кримінальних правопорушеннях, віднесених до підслідності НАБУ, здійснює діяльність щодо зберігання коштів та іншого майна, на яке накладено арешт;

4) взаємодіє з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування та іншими суб'єктами для виконання своїх обов'язків;

5) здійснює інформаційно-аналітичну роботу з метою виявлення та усунення причин і умов, що сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, віднесених до підслідності НАБУ;

Для ефективної праці та недопускання процвітання корупції в НАБУ, здійснюється контроль за їх діяльністю. Згідно за статтею 26 “Контроль за діяльністю НАБУ та його підзвітності”:[4]

1) Контроль за діяльністю НАБУ виконується комітетом Верховної Ради України, до предмету відання якого відноситься боротьба корупцією і організованою злочинністю, в порядку, визначеному Конституцією України, Законом України "Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави", цим та іншими законами України.

2. Директор Національного бюро:

1) інформує Президента України, Верховну Раду України та Кабінет Міністрів України з основних питань діяльності Національного бюро та його підрозділів про виконання покладених завдань, додержання законодавства, прав і свобод осіб;

2) щороку не пізніше 10 лютого та 10 серпня подає Президенту України, Верховній Раді України та Кабінету Міністрів України письмовий звіт про діяльність Національного бюро протягом попередніх шести місяців.

3. Письмовий звіт про діяльність Національного бюро повинен містити інформацію про:

1) статистичні дані про результати діяльності з обов'язковим зазначенням таких відомостей:

кількість зареєстрованих заяв і повідомлень про кримінальні правопорушення у розрізі кримінальних правопорушень, віднесених законом до підслідності Національного бюро;

кількість оперативно-розшукових справ, заведених Національним бюро, та їх результативність;

кількість осіб, щодо яких складено обвинувальні акти щодо вчинення ними кримінальних правопорушень, віднесених законом до підслідності Національного бюро;

кількість осіб, щодо яких набрав законної сили обвинувальний вирок суду щодо вчинення ними кримінальних правопорушень, віднесених законом до підслідності Національного бюро;

кількість осіб, щодо яких набрав законної сили виправдувальний вирок суду щодо вчинення ними відповідних правопорушень;

відомості окремо за категоріями осіб, зазначених у частині першій статті 3 Закону України "Про запобігання корупції";

- відомості про розмір збитків і шкоди, завданих кримінальними правопорушеннями, віднесеними законом до підслідності Національного бюро, стан та обсяги їх відшкодування;

- відомості про кошти та інше майно, одержані внаслідок кримінальних правопорушень, віднесених законом до підслідності Національного бюро, які було повернуто в Україну з-за кордону, та їх зберігання;

- відомості про арешт майна, конфіскацію предметів та доходів від кримінальних правопорушень, віднесених законом до підслідності Національного бюро, та розпорядження ними;

- кількість направлених подань про усунення причин і умов, що сприяли вчиненню кримінального корупційного правопорушення;

- результати проведених перевірок на добросовісність;

2) взаємодію з іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями;

3) співпрацю з компетентними органами іноземних держав, міжнародними та іноземними організаціями та укладені з ними угоди про співпрацю, представництво інтересів за кордоном;

- 4) співпрацю з недержавними організаціями і засобами масової інформації;
- 5) чисельність працівників Національного бюро, кваліфікацію та досвід його працівників, підвищення їх кваліфікації;
- 6) діяльність підрозділу внутрішнього контролю Національного бюро; кількість повідомлень про вчинення правопорушень працівниками Національного бюро, результати їх розгляду, притягнення працівників Національного бюро до відповідальності;
- 7) кошторис Національного бюро та його виконання;

4. Звіт Національного бюро надається для висновку Раді громадського контролю при Національному бюро, яка розглядає його упродовж двох тижнів з дня подання. Звіт Національного бюро подається до відповідних державних органів та оприлюднюється разом із висновком Ради громадського контролю у разі його затвердження у встановлений строк.

5. Комітет Верховної Ради України, до предмету відання якого належать питання боротьби з корупцією, не рідше одного разу на рік проводить відкриті для громадськості слухання на тему діяльності Національного бюро, виконання покладених на Національне бюро завдань, додержання ним законодавства, прав і свобод осіб.

6. Щороку проводиться незалежна оцінка (аудит) ефективності діяльності Національного бюро, його операційної та інституційної незалежності, у тому числі шляхом вибіркового аудиту кримінальних проваджень, досудове розслідування у яких здійснювалося Національним бюро та було завершено.

Зазначену оцінку (аудит) проводить комісія зовнішнього контролю у складі трьох членів. Президент України, Верховна Рада України та Кабінет Міністрів України щороку визначають по одному члену комісії з числа осіб, які мають значний досвід роботи в органах досудового розслідування, прокуратури, судах за кордоном чи міжнародних організаціях, володіють необхідними знаннями та навичками для проведення такої оцінки (аудиту), а також мають бездоганну

ділову репутацію. Не можуть бути членами комісії зовнішнього контролю особи, зазначені в пунктах 1-3 частини першої статті 13 цього Закону, та особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування відповідно до Закону України "Про запобігання корупції". Члени комісії зовнішнього контролю діють незалежно та не повинні виконувати будь-які доручення, вказівки, надані будь-якою особою.

Для проведення оцінки (аудиту) члени комісії зовнішнього контролю мають право:

- 1) доступу до матеріалів кримінального провадження, досудове розслідування у якому здійснювалося Національним бюро, іншої інформації (документів) у володінні Національного бюро (з обмеженнями, передбаченими Законом України "Про державну таємницю");

- 2) проводити конфіденційні інтерв'ю з працівниками Національного бюро, прокурорами Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, працівниками інших державних та правоохоронних органів, а також іншими особами, які

володіють інформацією (документами), необхідними для проведення оцінки (аудиту).

Члени комісії зовнішнього контролю забезпечують нерозголошення даних досудового розслідування та не можуть втручатися у здійснення досудового розслідування.

Висновок незалежної зовнішньої оцінки (аудиту) діяльності Національного бюро оприлюднюється, включається як додаток до письмового звіту Національного бюро та заслуховується Верховною Радою України.[9]

1. Національне бюро складається з центрального і територіальних управлінь.

Національне бюро є юридичною особою публічного права.

2. Для забезпечення виконання завдань Національного бюро його Директор утворює своїм рішенням не більше семи територіальних управлінь Національного бюро, юрисдикція яких охоплює визначені в рішенні області України, Автономну Республіку Крим, міста Київ та Севастополь.

Директор Національного бюро, у випадку обґрунтованої необхідності, може утворювати своїм рішенням додаткові територіальні управління Національного бюро у межах області чи Автономної Республіки Крим.

3. Структура, штатний розклад, положення про структурні підрозділи, посадові інструкції працівників Національного бюро затверджуються Директором Національного бюро.

4. До структури управлінь Національного бюро можуть входити підрозділи детективів, що здійснюють оперативно-розшукові та слідчі дії, інформаційно-аналітичні, оперативно-технічні підрозділи, підрозділи, що здійснюють виявлення майна, яке може бути предметом конфіскації або спеціальної конфіскації, підрозділи швидкого реагування, забезпечення безпеки учасників кримінального судочинства та забезпечення безпеки працівників, представництва інтересів в іноземних юрисдикційних органах, експертні, фінансові, кадрові та інші підрозділи.

5. Директор Національного бюро може створювати своїм рішенням комісії у складі працівників Національного бюро, прокурора Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, службових осіб інших державних органів, органів місцевого самоврядування, представників громадських об'єднань. Такі комісії вивчають питання щодо порушення прав осіб, які співпрацюють з Національним бюро, та виносять рекомендації щодо усунення зазначених порушень. Рекомендації таких комісій є обов'язковими для розгляду державними органами, органами місцевого самоврядування. Порядок діяльності комісій визначається Директором Національного бюро.

6. Гранична чисельність центрального та територіальних управлінь Національного бюро становить 700 осіб, у тому числі не більше 500 осіб начальницького складу.

Національне бюро складається з центрального і територіальних управлінь. Станом на вересень 2020 року НАБУ має наступну структуру:

1. Керівництво

2. Головний підрозділ детективів
 3. Другий підрозділ детективів
 4. Оперативно-технічне управління
 5. Управління аналітики та обробки інформації
 6. Управління бухгалтерського обліку та звітності
 7. Управління інформаційних технологій
 8. Управління забезпечення фінансовими ресурсами, майном та контролю за їх використанням
 9. Юридичне управління
 10. Управління по роботі з громадськістю
 11. Управління зовнішніх комунікацій
 12. Управління внутрішнього контролю
 13. Територіальні управління
- Територіальні управління

Першою редакцією Закону були передбачені територіальні управління НАБУ у Львові, Хмельницькому, Миколаєві, Мелітополі, Полтаві, Краматорську, Києві. На даний час Законом визначено, що Директор утворює своїм рішенням не більше семи територіальних управлінь, а також додаткові — у разі необхідності.

10 грудня 2015 року Директор Національного бюро А. Ситник підписав наказ про створення перших територіальних управлінь: Львівського, компетенція якого поширюватиметься на Львівську, Волинську, Закарпатську, Чернівецьку, Тернопільську, Івано-Франківську, Рівненську, Хмельницьку області, та Одеського територіального управління, компетенція якого поширюватиметься на Одеську, Херсонську, Миколаївську, Кіровоградську області. Їх керівники були призначені за результатом конкурсу 18 квітня 2016 року.

29 червня 2016 створено Харківське територіальне управління, яке поширюється на Харківську, Сумську, Дніпропетровську, Запорізьку області та територію проведення АТО: Луганську та Донецьку області. [10]

Література

- 1) Про Національне антикорупційне бюро України від 14.10.2014 №1698-VII/ Верховна Рада України.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18#top>
- 2) Закону України “Про Національне антикорупційне бюро”.
URL: https://kodeksy.com.ua/pro_natsionalne_antikoruptsiyne_byuro_ukrayini/
- 17.
- 3) Про Національне антикорупційне бюро України “Обов’язки Національного бюро”.
URL: https://kodeksy.com.ua/pro_natsionalne_antikoruptsiyne_byuro_ukrayini/16.htm
- 4) Контроль за діяльністю Національного бюро та його підзвітність.
URL: https://protocol.ua/ru/pro_natsionalne_antikoruptsiyne_byuro_ukraini_sta

ttya_26/

5) Зміст та принципи діяльності НАБУ.

URL: <https://nabu.gov.ua/zmist-ta-pryncypy-diyalnosti>

6) Національне антикорупційне бюро України.

URL: <https://acwalks.com.ua/knowledgebase/nabu/>

7) Індекс сприйняття корупції.

URL: <http://cpi.ti-ukraine.org/#/>

8) Вікіпедія: Історія НАБУ.

URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Національне_антикорупційне_бюро_України#Контроль_за_діяльністю

9) Вікіпедія: Контроль за діяльністю НАБУ.

URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Національне_антикорупційне_бюро_України#Контроль_за_діяльністю

10) Вікіпедія: Структура НАБУ.

URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Національне_антикорупційне_бюро_України#Контроль_за_діяльністю

Гаврилюк Андрій

Студент групи П-303

Юридичного факультету

ПВНЗ «Буковинський університет»

Науковий керівник - доцент, к.ю.н. Кельбя С.Г.

“КАДРОВИЙ ГОЛОД” У ЛАВАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ.

Для того щоб краще зрозуміти, що собою являє національна поліція, потрібно ознайомитися з самим терміном “національна поліція” та її загальними положеннями.

Чинне законодавство, а саме – Закон України “Про національну поліцію” надає нам таке формулювання: національна поліція України (поліція) - це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

Щодо діяльності поліції, вона спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ України.

До основних завдань поліції відносять надання поліцейських послуг у сферах:

- забезпечення публічної безпеки і порядку;
- охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави;
- протидії злочинності;
- надання в межах, визначених законом, послуг з допомоги особам, які з особистих, економічних, соціальних причин або внаслідок надзвичайних ситуацій потребують такої допомоги [2]. Звертаючись до ст.3 Закону України “Про Національну поліцію” ми можемо зрозуміти наступне:

1. У своїй діяльності поліція керується Конституцією України, міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, цим та іншими законами України, актами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, а також виданими відповідно до них актами Міністерства внутрішніх справ України, іншими нормативно-правовими актами.

2. На працівників поліції (поліцейських та державних службовців) поширюється дія Закону України "Про запобігання корупції".

Усі чудово розуміють, яку роботу виконують офіцери поліції, з чим вони зустрічаються кожного дня, та що їх очікує при надзвичайних ситуаціях. Зрозуміло і те, чим ризикують співробітники поліції при виконанні своїх обов'язків. Виникає питання, а чи виправданий цей ризик?

Охочі, що приходили до лав Національної поліції у 2015 році, отримували заробітну плату близько 7000-8000 тисяч гривень, проходив час, видатки з держбюджету України на Міністерство Внутрішніх справ України, в особливості на національну поліцію, поступово збільшувалися, заробітна плата поліцейських зростала з кожним роком, але, разом з цим, зростали їхні фінансові потреби, адже заробітної плати, яку вони отримували, не завжди вистачало на нормальне, комфортне та повноцінне життя.

Середня заробітна плата поліцейського у 2021 році, становила близько 12 тисяч гривень [3]. Поліцейські починають масово звільнятися, адже роботодавці пропонують вакансії, що не пов'язані з такою відповідальністю та невиправданим ризиком, які несли офіцери поліції при виконанні своїх обов'язків. Заробітна плата на таких роботах була рівносильна, а іноді і вищою, ніж заробітна плата поліцейських, а графік таких робіт був завжди вигіднішим.

Виникає логічне запитання, як заохочувати працівників залишатися в поліції?, адже український народ хоче бачити молодих, чесних, досвідчених, розумних, а головне – компетентних представників поліції. Як запобігти корупції в поліції, якщо заробітної плати не вистачає на комфортне життя? Чому, до прикладу, новоутворенні органи, такі як НАБУ та ДБР отримують набагато більші заробітні плати, якщо вони не ризикують своїм життям настільки, наскільки ризикують поліцейські [3] [4]. Беззаперечно, діяльність НАБУ та ДБР не менш важлива, ніж діяльність представників національної поліції, але ризики в їхній діяльності набагато менші.

На мою думку, саме питання невідповідності, несправедливості та дисбалансу заробітної плати у порівнянні з діяльністю та ризиками, які може понести поліцейський при виконанні своїх обов'язків, стали проблемою кадрової плинності в лавах Національної поліції. Низька заробітна плата – один із головних факторів, який змушує офіцерів змінювати місце роботи.

Середня заробітна плата в Україні, станом на травень 2021 року становила 12,660 гривень [7]. Виходить, що поліцейський, при виконанні своїх службових обов'язків отримує заробітну плату, яка дорівнює заробітній платі середньостатистичного громадянина України. Якщо дивитися на наших

іноземних партнерів, до прикладу – Німеччину, можна побачити, що середня заробітна плата середньостатистичного німця складає 2485 євро [11]. Заробітна плата поліцейського в Німеччині становить від 2635 до 4692 євро [6].

Розкриємо проблему низької заробітної плати офіцерів поліції, опираючись на видатки з бюджету України на Міністерство внутрішніх справ, проведемо аналіз, використовуючи дані за попередні роки.

1. Розпочнемо з аналізу державного бюджету за 2020-2021 роки, для цього звернемо увагу на *Таблицю 1* [11]:

Відомство	2021 (тис грн)	2020 (тис грн)	ріст
Рада національної безпеки і оборони України	250 988,7	211 751,2	+18,5%
Міністерство оборони України	117 626 443,4	118 012 998,1	-0,33%
Апарат Міноборони і Збройні Сили України	116 305 843,6	116 648 912,1	-0,29%
<i>Керівництво та військове управління ЗСУ</i>	<i>388 265,7</i>	<i>720 098,3</i>	<i>-46%</i>
<i>Забезпечення діяльності ЗСУ, підготовка кадрів і військ, медичне забезпечення особового складу, ветеранів та членів їх сімей</i>	<i>89 426 537,6</i>	<i>89 453 536,8</i>	<i>-0,03%</i>
<i>Розвиток, закупівля, модернізація та ремонт озброєння, військової техніки, засобів та обладнання</i>	<i>22 742 438,5</i>	<i>22 735 321,0</i>	<i>+0,03%</i>
<i>Будівництво (придбання) житла</i>	<i>1 201 000,0</i>	<i>1 200 000,0</i>	<i>+0,08%</i>
<i>Утилізація боєприпасів, ракетного палива, ОБТ та іншого військового майна, забезпечення живучості та вибухопожежобезпеки арсеналів</i>	<i>2 547 601,8</i>	<i>2 539 956,0</i>	<i>+0,3%</i>
Державна спеціальна служба транспорту	1 320 599,8	1 364 086,0	-3,2%
Міністерство внутрішніх справ України	98 303 740,4	94 192 454,7	+4,7%
Апарат МВС	14 948 401,2	14 000 544,2	+6,8%
Національна гвардія України	13 708 533,9	13 309 587,5	+3%
Державна служба з надзвичайних ситуацій	16 341 656,1	15 453 978,0	+5,7%
Державна прикордонна служба України	14 225 588,9	13 351 415,5	+6,5%
Національна поліція України	35 497 137,5	34 086 441,8	+4,1%
Служба безпеки України	15 009 625,1	12 471 879,5	+20,3%
Головне управління розвідки МО України	4 009 193,2	3 573 805,5	+12,2%
Служба зовнішньої розвідки України	4 010 993,4	2 367 030,8	+69,5%
Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України	3 942 043,4	2 909 192,0	+35,5%
Управління державної охорони України	1 654 811,0	1 583 547,6	+4,5%

Таблиця 1 [10]

У даній таблиці, нас цікавить саме видатки на Міністерство внутрішніх справ України. Можна побачити, що у порівнянні з 2020 роком, на 2021 рік, було

виділено на 4.111.286 тисяч гривень більше, ніж у 2020 році. Тобто, приріст фінансування МВС склав на 4,7 % більше.

Щодо Національної поліції, аналізуючи Таблицю 1, можна побачити, що у 2021 році, були виділено на 1.410.696 тисяч гривень більше, що становило приріст фінансування національної поліції на 4,1%. Ці данні надають можливість зрозуміти, що у 2021 році, зарахунок збільшення видатків з держбюджету на МВС, заробітна плата поліцейських збільшувалася.

Кабінет Міністрів 15 вересня затвердив проект Державного бюджету на 2022 рік та вніс його на розгляд Верховної Ради. Проаналізуємо **Таблицю 2 [9]**

Відомство	2021 (тис. грн)	2022 (тис. грн)	ріст
Рада національної безпеки і оборони України	250 988,7	303 994,9	+21,1%
Міністерство оборони України	117 626 443,4	130 988 435,0	+11,6%
Апарат Міноборони і Збройні Сили України	116 305 843,6	129 691 053,6	+11,5%
<i>Керівництво та військове управління ЗСУ</i>	<i>388 265,7</i>	<i>464 090,6</i>	<i>+19,6%</i>
<i>Забезпечення діяльності ЗСУ, підготовка кадрів і військ, медичне забезпечення особового складу, ветеранів та членів їх сімей</i>	<i>89 426 537,6</i>	<i>97 416 392,6</i>	<i>+8,9%</i>
<i>Розвиток, закупівля, модернізація та ремонт озброєння, військової техніки, засобів та обладнання</i>	<i>22 742 438,5</i>	<i>28 438 101,8</i>	<i>+25%</i>
<i>Будівництво (придбання) житла</i>	<i>1 201 000,0</i>	<i>1 230 286,0</i>	<i>+2,4%</i>
<i>Утилізація боєприпасів, ракетного палива, ОБТ та іншого військового майна, забезпечення живучості та вибухопожежобезпеки арсеналів</i>	<i>2 547 601,8</i>	<i>2 142 182,6</i>	<i>-15,9%</i>
Державна спеціальна служба транспорту	1 320 599,8	1 297 381,4	-1,6%
Міністерство внутрішніх справ України	98 303 740,4	98 234 646,4	-0,07%
Апарат МВС	14 948 401,2	13 449 097,0	-10%
Національна гвардія України	13 708 533,9	13 944 253,2	+1,7%
Державна служба з надзвичайних ситуацій	16 341 656,1	16 669 246,3	+2%
Державна прикордонна служба України	14 225 588,9	14 698 685,7	+3,3%
Національна поліція України	35 497 137,5	35 675 828,2	+0,5%
Служба безпеки України	15 009 625,1	16 053 025,7	+7%
Головне управління розвідки МО України	4 009 193,2	4 480 310,0	+11,8%
Служба зовнішньої розвідки України	4 010 993,4	4 460 993,4	+11,2%
Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України	3 942 043,4	4 061 716,0	+3%
Управління державної охорони України	1 654 811,0	1 825 797,9	+10,3%

Таблиця 2 [10]

Що ми бачимо тут, згідно інформації, що містить Таблиця 2, бюджет МВС на 2022 рік був зменшений на 0,07%, що становить близько 70 тисяч гривень (не враховуючи індексацію 5% інфляції, яка зазвичай була передбачена держбюджетом). Щодо національної поліції, то приріст фінансування склав всього 0,5%, тобто - 178.691 тисячі гривень.

Підсумовуючи все вищесказане, робимо висновок, що у 2021р. фінансування як МВС так і національної поліції було набагато вищим, ніж передбачає проект видатків з держбюджету на 2022 рік.

Логічним постає питання, чи будуть збільшуватися заробітні плати співробітників поліції, чи буде продовжений розвиток “Мотиваційного пакету для поліцейських”, якщо так, то, яким чином?

Порівняємо заробітні плати співробітників ДБР, НАБУ та Нац.поліції, але, для початку, необхідно коротко описати, що таке ДБР, НАБУ, які функції вони виконують, що входить в їх компетенцію.

Державне бюро розслідувань (ДБР) - державний правоохоронний орган, на який покладаються завдання щодо запобігання, виявлення, припинення, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, віднесених до його компетенції.

Основним завданням ДБР, є всебічне розслідування злочинів, задля притягнення до відповідальності осіб, незважаючи на їх посади та можливості. До Державного Бюро розслідувань від Генеральної прокуратури України переходить функція досудового розслідування у кримінальних провадженнях, вчинених вищими посадовими особами, судьями та правоохоронцями.

Державне Бюро розслідувань покликано запобігати, виявляти, припиняти, розкривати і розслідувати злочини, що вчинили:

1. Вищі посадові особи;
2. Службові особи НАБУ та САП;
3. Особи, які вчинили військові злочини, крім передбачених статтею 422 ККУ (Геноцид).

Діяльність ДБР регламентується Конституцією України, Законом України “Про Державне бюро розслідувань”, та іншими нормативно-правовими актами. ДБР має свої спеціальні звання [1] [4].

Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) - центральний орган виконавчої влади із спеціальним статусом, на який покладається попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних та інших кримінальних правопорушень, віднесених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових.

Основним завданням Національного антикорупційного бюро є протидія корупційним та іншим кримінальним правопорушенням, які вчинені вищими посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, та становлять загрозу національній безпеці, а також вжиття інших передбачених законом заходів щодо протидії корупції.

НАБУ займається досудовим розслідуванням злочинів, якщо високопосадовець (із зазначеного вище переліку) перевищував повноваження,

“відмивав” або розкрадав бюджетні кошти, неправильно заповнив декларацію, незаконно привласнив майно або збагатився, одержував чи пропонував хабар, незаконно привласнив зброю чи військову техніку, тощо [3].

Надавши коротку характеристику ми розуміємо: що таке НАБУ та ДБР, чим вони займаються, що входить в їхні повноваження, а також, оцінуємо усю відповідальність, та можливі ризики, які можуть понести працівники таких органів при виконанні своїх обов'язків. Гадаю, що більшість погодяться з моєю думкою про те, що робота поліцейських набагато небезпечніша, складніша та ризикованіша, від роботи вищеописаних органів, але, безумовно, діяльність НАБУ та ДБР є не менш важливою, відповідальною та необхідною для нашої держави.

Поговоримо про заробітну плату працівників усіх трьох вищезазначених органів. Почнемо з “верхівки”. (враховувати будемо лише оклади, без додаткових виплат у вигляді виплат за вислугу років, вчене звання, доступ до державної таємниці, спеціальне звання/ранг).

Директор НАБУ, згідно Закону України “Про Національне антикорупційне бюро” отримує 50 посадових окладів відповідно до розміру прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року (життєвий мінімум для працездатних осіб, встановлений 1 січня 2021 року становить 2270 гривень) [6]. Тобто, за місяць, лише посадовий оклад особи, що займає відповідну посаду становить близько 113.500 тисяч гривень.

Директор ДБР, згідно Закону України “Про Державне бюро розслідувань” отримує 30 посадових окладів відповідно до розміру прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року. Виходить, що за місяць, посадовий оклад особи, що займає відповідну посаду становить близько 68.100 тисяч гривень.

Глава Національної поліції України, згідно постанови Кабінету Міністрів України (“Питання оплати праці працівників державних органів”) отримує оклад, що становить 33.600 гривень.

Перейдемо до інших, не керівних посад.

Детектив НАБУ, згідно Закону України “Про Національне антикорупційне бюро” отримує 19 посадових окладів відповідно до розміру прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року. За місяць, посадовий оклад особи, що займає відповідну посаду становить близько 43.130 тисяч гривень.

Слідчий, дізнавач, оперуповноважений ДБР, згідно Закону України “Про Державне бюро розслідувань” отримує 20 посадових окладів відповідно до розміру прожиткового мінімуму, встановленого для працездатних осіб на 1 січня календарного року. В місяць, посадовий оклад такої особи складає 45.400 гривень.

Як вже зазначалося, заробітна плата звичайних поліцейських, оперуповноважених складає близько 12.000 тисяч в місяць.

Виходить, що звичайних детектив НАБУ, або оперуповноважений ДБР отримує заробітну плату, майже в 4 рази більше, ніж простий офіцер поліції.

Аналізуючи та підсумовуючи усе, про що говорилося в роботі, можна зробити такі основні висновки:

1. Основної причиною кадрової плинності в рядах Національної поліції є мала заробітна плата, що не виправдовує усі ризики та відповідальність, які не своїх плечах несуть поліцейські при виконанні своїх обов'язків;

2. Згідно проекту державного бюджету на 2022 рік, видатки на МВС, в особливості на Національну поліцію були значно зменшенні у порівнянні з 2021 роком. Це може стати підґрунтям неможливості підвищення заробітної плати офіцерів, та подальшого розвитку “мотиваційного пакету для поліцейських”;

3. На сьогодні існує несправедливість та дисбаланс нарахування заробітної плати працівникам поліції, це стало зрозуміло завдяки порівнянню заробітних плат НАБУ, ДБР та Нац.поліції.

4. Для того, щоб суспільство відчувало себе безпечно, та бачило чесних, молодих, справедливих, а головне – компетентних поліцейських поліцейських, державі необхідно прийняти усі заходи, задля кращого фінансового забезпечення працівників поліції (підвищення заробітних плат, розвиток “мотиваційного пакету”, соціальне страхування).

Література

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

2. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII / Верховна Рада України.

URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>

3. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14.10.2014 №1698-VII / Верховна Рада України.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>

4. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12.11.2015 № 794-VIII / Верховна Рада України.

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-19>

5.Олександр Тарасов. Полицейские в Германии. URL: <https://visasam.ru/emigration/rabota/zarplata-policeyskogo-v-germanii.html#i-7>

6.Онищенко Віктор. Прожиточный минимум на 2021 год. URL: <https://www.golovbukh.ua/article/ru/8500-projitochnyy-minimum-na-2021-god>

7. Пенсійний фонд України. Показник середньої заробітної плати за 2021 рік. URL: <https://www.pfu.gov.ua/2130793-pokaznyk-serednoyi-zarobitnoyi-platy-za-2021-rik/>

9.Ukrainian Military Pages. Проект бюджету-2022: порівняння видатків на силовиків.

URL:<https://www.ukrmilitary.com/2021/09/budget-2020-porivnyannya.html>

10.Ukrainian Military Pages. Бюджет-2021: порівняння видатків на силовиків. URL: <https://www.ukrmilitary.com/2020/12/2021.html>

11. Migrant.biz.ua. Зарплата в Німеччині: основні показники та тенденції. URL: <https://migrant.biz.ua/nimechchina/robota-de/zarplata-v-nimechchini.html>

Унгурян Ілля
Студент групи Пм-601
Юридичного факультету
ПВНЗ «Буковинський університет»
Науковий керівник - доцент, к.ю.н. Полонка І.А

ІНСТИТУТ АДВОКАТУРИ В УКРАЇНІ ТА СВІТІ: ПОРІВНЯЛЬНО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Всебічний теоретичний аналіз становлення та розвитку інституту адвокатури передбачає висвітлення проблем, в тому числі й тих, що мають місце на сучасному етапі становлення нашої держави.

Наразі Україною взято напрям на глобалізацію і сучасний розвиток нашої держави у світі третього тисячоліття базується на засадах Європейської інтеграції та міжнародного співробітництва, які неможливі без реального наближення вітчизняного законодавства до загальноєвропейського та світових міжнародних стандартів.

Однією з головних сучасних проблем адвокатури в Україні є недосконалість сучасного, такого, що відповідало б повною мірою міжнародним стандартам, законодавства про адвокатуру. Все ж кроки на шляху до запровадження міжнародних стандартів в правове регулювання інституту адвокатури Україною здійснено. Проте, на жаль, не всі запроваджені зміни є вдалими і абсолютно безпроблемними для вітчизняної правової системи та практики правозастосування.

Нині адвокатура України перебуває на якісно новому щаблі свого розвитку. Як зауважує Т. В. Варфоломеєва, в Україні тривають дискусії з приводу встановлення місця й ролі адвокатури у суспільстві, обговорюються як питання незалежності адвокатури від держави, зміцнення гарантій її діяльності, так і необхідність внесення змін до законодавства, що регулює організацію і діяльність адвокатури, приведення його у відповідність до міжнародних стандартів тощо. Пріоритетним напрямом реформування української адвокатури слід визнати її інституційний розвиток, заснований, з одного боку, на кращих традиціях адвокатури, вихованні поваги і довіри до цього правозахисного інституту суспільства і держави, а з другого – підвищенні вимог до професіоналізму адвокатів, їх відповідальності [6, с. 12-19].

Одним з найбільш дискусійних питань в концепції європейського реформування адвокатури в Україні є проблема так званої «адвокатської монополії» на судове представництво. Суть вказаної монополії полягає в тому, що представництво інтересів фізичних та юридичних осіб у судах під час здійснення цивільного, господарського та адміністративного судочинства, а також під час розгляду справ про адміністративні правопорушення мають здійснювати тепер виключно адвокати.

Успішна практика запровадження виключного представництва та захисту адвокатом у судах або так званої монополії адвокатів у судах у країнах ЄС спонукали вітчизняного законодавця до перегляду відповідних положень законодавства України.

Якщо звернутися до європейської практики в питанні монополії адвокатів, то виявляється три типи країн, а отже, три системи монополій:

1) країни, в яких адвокати володіють монополією на всі види юридичних послуг, у тому числі на надання юридичних консультацій (повна монополія). Такими, зокрема, є Іспанія, Франція, Німеччина, Австрія, Чехія, Угорщина;

2) країни, в яких адвокати володіють монополією лише на захист і представництво в судах (часткова монополія). До них відносяться Бельгія, Італія, Нідерланди, Об'єднане Королівство, Ірландія, Литва, Норвегія, Португалія;

3) країни, де відсутні будь-які прояви монополії на ринку юридичних послуг (демонополія). Така ситуація має місце у Фінляндії та Швеції.

На даний час в Україні запроваджено часткову монополію адвокатури, запроваджену в статті 131-2 Конституції України. До внесення відповідних змін виключне право адвокатів на представництво поширювалось лише на кримінальні справи, однак нині функції судового представництва фізичних та юридичних осіб можуть здійснювати виключно адвокати, за винятками, визначеними Законом щодо представництва в суді у трудових спорах, спорах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів, у малозначних спорах, а також стосовно представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена.

Така вітчизняна практика регулювання адвокатської монополії на ринку юридичних послуг та її масштаб є проявом узгодженого розвитку інституту адвокатури та правового статусу адвоката в руслі євроінтеграційних процесів.

Як указується у Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки, визначення видів правової допомоги, які можуть здійснюватися лише адвокатом, дасть змогу підвищити якість надання правової допомоги та якість здійснення правосуддя в цілому, не обмежуючи при цьому учасників судового процесу у праві на доступ до правосуддя (п. 5.6).

Вітчизняні науковці в цілому схвально розцінюють вказані законодавчі нововведення. Монополія на представництво інтересів сторін адвокатом, на думку О. О. Полуніної, лише підвищить якість захисту прав та інтересів сторін за рахунок високих професійних знань та якостей адвокатів [17, с. 51-52]. О. Г. Яновська також стверджує, що ідея введення адвокатської монополії на представництво в судових інстанціях є хорошою та правильною, адже монополізація захистить інтереси громадян, які потребують юридичних послуг, бо адвокат, на відміну від юриста, фахівця в галузі права, у разі скоєння ним правопорушення може бути притягнутий до відповідальності, чітко передбаченої законом [2, с. 214]. Акцентуючи на цих же позитивних моментах, Д. Гудима зазначає, що адвокат – це фахівець, який має спеціальний дозвіл (ліцензію) для надання правової допомоги. За порушення адвокатом правил адвокатської етики адвоката може бути притягнуто до відповідальності. Тому ця норма дещо полегшить роботу суддям, яким легше вести процес із юридично обізнаною людиною [10, с. 12].

Однак, таке оптимістичне сприйняття нововведень здійснюється тільки на перший погляд, якщо глянути на них під іншим кутом зору, можна виявити певні проблеми.

Існують думки, що зміни щодо виключного права адвокатів на представництво входять у протиріччя з іншими чинними нормами Конституції. Так, ст. 59 Конституції України закріплює, що «кожен має право на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав».

Однак, рішення Конституційного Суду України «по справі Солдатова» спростувало таку позицію. Конституційний Суд прийшов до висновку, що «Положення частини першої статті 59 Конституції України «кожен є вільним у виборі захисника своїх прав», в аспекті конституційного звернення громадянина Солдатова Г.І. треба розуміти як конституційне право підозрюваного, обвинуваченого і підсудного при захисті від обвинувачення та особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, з метою отримання правової допомоги вибирати захисником своїх прав особу, яка є фахівцем у галузі права і за законом має право на надання правової допомоги особисто чи за дорученням юридичної особи. А Положення частини другої статті 59 Конституції України про те, що «для забезпечення права на захист від обвинувачення в Україні діє адвокатура», треба розуміти як одну із конституційних гарантій, що надає підозрюваному, обвинуваченому і підсудному можливість реалізувати своє право вільно вибирати захисником у кримінальному судочинстві адвоката особу, яка має право на заняття адвокатською діяльністю.

Підсумуємо, що в цьому ключі ми протиріч правових норм Конституції не вбачаємо, адже особа має право вільно обирати собі захисника із професійної когорти адвокатів, і в цьому виборі вона не обмежена.

Проте, щодо інших проблем, виявлених дослідниками, вважаємо, що є обґрунтовані підстави з ними погодитися.

Так, по перше, Д. Гудима зазначає, що введення адвокатської монополії автоматично не свідчить, що українці будуть отримувати якісні адвокатські послуги. На жаль, реалії ринку надання юридичних послуг в державі такі, що високий гонорар та адвокатське свідоцтво не завжди свідчать про належний рівень фахівця [10, с. 12]. Дійсно, пише І. В. Атаманчук як показує національна практика, наявність свідоцтва про надання адвокатських послуг не завжди гарантує високу якість юридичних послуг. Так, безстроковість адвокатського свідоцтва, відсутність періодичних кваліфікаційних іспитів або вимог щодо переатестації, недосконала система безоплатної правової допомоги нівелюють ідею виключного представництва адвокатами у суді як єдиного ефективного засобу забезпечення високої якості правової допомоги [3, с. 300].

По-друге, обов'язковість адвокатського представництва призведе до збільшення витрат українців на судові процеси. Адже раніше у судових процесах могли брати участь звичайні юристи, які не мали адвокатського свідоцтва і послуги яких були дешевші, ніж послуги адвокатів. І така норма болісно вдарить по кишнях простих українців. Закон суттєво обмежує доступ простих громадян до

суду. Адже тепер окрім судового збору (який нещодавно було збільшено), вони будуть змушені відшукувати кошти на оплату послуг адвоката. Навіть Європейський суд з прав людини, зауважує дослідник, дає можливість здійснювати представництво інтересів у суді будь-яким особам (а не лише адвокатам) [10, с. 12].

Справді, така економічна складова може суттєво вплинути на доступність правосуддя для громадян і ускладнить реалізацію права на судовий захист – одного з найважливіших європейських стандартів, закріплених у Конвенції Ради Європи про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року.

Зауважимо, що запровадження змін в національне законодавство повинно здійснюватися не шляхом сліпого запозичення європейського досвіду, а комплексно, з врахування соціально-економічних умов існування українського суспільства. Отже, в цілому позитивно розцінюючи запровадження адвокатської монополії на представництво в судах, відзначимо потребу економічного забезпечення інтересів клієнта, для реалізації засад доступності судового захисту своїх прав шлях нормативного законодавчого закріплення певних економічних гарантій та пільг для малозабезпечених громадян.

Отже, підводячи підсумки проведеному дослідженню відзначимо, що наша держава перебуває на новому рівні розвитку, орієнтованому на європейське та міжнародне співробітництво, що не може не відобразитися на особливостях правового регулювання інституту адвокатури в Україні. Курс на Європу зумовив запровадження декотрих правових новел, які успішно запроваджено в європейських державах. Так ми зосередили увагу на новелі адвокатської монополії в Україні.

Проведений аналіз надав можливість виявити певні проблеми і стверджувати, що іноземний досвід та законодавчі положення не можна сліпо копіювати та запроваджувати їх у вітчизняне законодавство, завжди слід враховувати специфіку внутрішнього законодавства та соціально-економічний стан українського суспільства. Отже, гармонізація українського законодавства привела до великого кола дискусій щодо проблем пов'язаних із законодавством про адвокатуру, тому для їх уникнення варто враховувати внутрішні фактори, особливості, економічну обстановку, готовність людей, бізнесу, держави, суспільства до змін та реальну потребу в них.

Вказані реформи – перейманням позитивного досвіду високорозвинених держав світу є справді вагомими, і дадуть змогу дійсно забезпечити надання якісної правової допомоги та виведуть судовий процес на новий рівень, але за умови введення їх обдуманно, системно та комплексно.

Сучасний стан адвокатури України характеризується тривалими і гострими дискусіями щодо визначення місця та ролі даного інституту в суспільстві, системі органів державної влади та правовій системі України.

Спершу розглядаючи значення адвокатури як соціального інституту, відзначимо ідеологічну неоднозначність та існування декількох концепцій соціального значення адвокатури: 1) нігілістична концепція – заперечує публічне значення діяльності адвокатури; адвокат розглядається як цинічний і корисливий тлумач норм права, який просто заробляє на чужих проблемах; 2) етатична

концепція – визначає, що адвокатура є частиною державного апарату, який служить тій меті, що й обвинувачення, оскільки обидві сторони покликані встановлювати істину у справі та здійснювати пропагандистсько-виховний вплив на населення; 3) згідно з підприємницькою концепцією адвокатура – це об'єднання осіб, які надають юридичні послуги на підприємницькій основі; 4) соціальна концепція – розглядає адвокатуру як специфічний суспільний інститут, який покликаний забезпечувати професійну підтримку громадянина при спілкуванні з державою та іншими громадянами, особливо при зверненні до правосуддя [23, с. 167-174].

Аналіз вітчизняної юридичної літератури свідчить про пріоритетність в правовій доктрині соціальної концепції, адже важливу роль адвокатури в суспільному житті заперечити складно. І тривалий строк існування даного інституту, започаткованого ще за часів римської цивілізації, є свідченням його очевидної необхідності для нормального життя суспільства.

Сучасна українська адвокатура – це відносно організоване співтовариство українських адвокатів, призначене юридично захищати права і свободи членів українського громадянського суспільства, всіх його суб'єктів, надавати правову допомогу у всіх видах життєдіяльності українського суспільства [13, с. 231].

Правозахисна функція адвокатури найбільшою мірою характеризує її призначення в суспільстві як інституту, оскільки її мета та завдання визначаються об'єктивною необхідністю професійного захисту природних і набутих прав індивідів. Отже, цілі та завдання перед адвокатурою ставлять не адвокати, і навіть не держава, яка їх формалізує, а саме суспільство. Своєю чергою, адвокатура на задоволення суспільного запиту сприяє поступальному розвитку суспільства [4, с. 9].

Інститут адвокатури в сучасному світі фактично виступає фундаментом громадянського суспільства, до встановлення якого прагне Україна. Як інститут громадянського суспільства розглядає адвокатуру А. В. Козьмініх. Дослідниця визнає адвокатуру незалежним інститутом громадянського суспільства, публічною корпорацією професійних юристів, яка покликана брати участь у здійсненні правосуддя і надавати на професійній основі кваліфіковану правову допомогу, виконуючи покладену на неї публічно-правову функцію – контроль за дотриманням державою гарантій прав і свобод людини і громадянина. При цьому, як зазначає дослідниця, у діяльності адвокатури при наданні кваліфікованої юридичної допомоги одночасно присутні і приватний інтерес (відновлення порушеного права конкретного довірителя) і публічний інтерес (інтерес усього суспільства в цілому). Публічний інтерес виражається у встановленні режиму законності, своєчасному припиненні порушень прав і свобод громадян, відновленні порушеного права і запобіганні таким порушенням у майбутньому. Саме публічний інтерес зумовлює значною мірою соціальний статус адвокатури як інституту громадянського суспільства [14, с. 5].

Отже підсумуємо, що адвокатура за своєю природою є інститутом громадянського суспільства і вся її діяльність, спрямована на надання правничої допомоги та здійснення правового захисту адресована не лише окремим особам, їх об'єднанням, а й суспільству в цілому. Адвокатура має дуальну природу,

поєднуючи і приватно-правові і публічно-правові начала, і останні проявляється в захисті суспільних інтересів, адже адвокати захищають права приватної особи в ім'я суспільного блага. Одночасно із захистом приватних інтересів адвокати захищають такі публічні інтереси: зміцнюють законність, забезпечують своєчасність припинення порушень прав людини, сприяють їх відновленню й запобіганню таким порушенням у майбутньому. Крім цього, в обличчі адвокатури суспільство здатне контролювати державу в аспекті дотримання нею прав і законних інтересів кожного громадянина і суспільства в цілому. Адвокатура, виступаючи незалежною громадською організацією, в певній мірі виступає гарантом в дотриманні суб'єктивних прав громадян і організацій.

Закцентуємо на ознаці незалежності адвокатури від держави, адже як визначає Т. Вільчик «місце адвокатури в суспільстві визначається через взаємодію адвокатури та держави» [8, с. 243-250].

Вважаємо за доцільне навести думку науковців, які відзначають, що «звуження сфери державного диктату є явною і безперечною тенденцією розвитку демократичних суспільних інститутів, включаючи адвокатуру» [14, с. 112]. Тож схвально розцінюються вектори правового регулювання адвокатури в аспекті її незалежності, в тому числі і від держави. Адвокатура в українському демократичному суспільстві функціонує як незалежна інституція, тобто не підпорядкована державі, захищена від будь-якого стороннього втручання з її боку.

Про це свідчить аналіз змісту ст. 2 ЗУ «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»: адвокатура України – це недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а також самостійно вирішує питання організації і діяльності адвокатури в порядку, встановленому цим Законом. А ст. 5 даного закону чітко зафіксувала, що адвокатура є незалежною від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб.

Тенденції незалежного становища адвокатури є не лише засадами внутрішнього законодавства України, а й важливими європейськими стандартами. Так, статті 2.1.1 та 2.1.2 Загального кодексу правил для адвокатів країн Європейського співтовариства закріплюють: «Більшість обов'язків, покладених на адвокатів, вимагають, щоб вони був абсолютно незалежними, вільними від будь-якого впливу. Подібна незалежність необхідна для підтримки довіри до правосуддя. Ця незалежність потрібна адвокату в будь-якій професійній діяльності – будь то рутинна робота або участь у судовому процесі» [11].

Однак, слід враховувати, що незалежність адвокатури водночас не означає абсолютну відоособленість адвокатури від держави. Їх об'єднує спільна мета – захист прав і свобод людини та громадянина, тому між ними повинні вибудовуватися та існувати відносини на засадах рівноправності та взаємодії для досягнення наміченої мети. Задля цього та визначення певних рамок реалізації адвокатської діяльності держава здійснює її правове регулювання. Коли йдеться про складні багатофункціональні системи, – а адвокатура є такою, – пише О. Д. Бойков, некоректно говорити про їх незалежність у цілому. «Будь-який

суспільний інститут і державний орган діє в межах певної правової системи і їй підпорядкований, що не тільки неминуче, а й необхідно» [5].

Правове регулювання адвокатури здійснюється в Україні навіть на конституційному рівні. Для цього Конституцію України було доповнено статтею 131-2, яка закріпила: «Для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура. Незалежність адвокатури гарантується. Засади організації і діяльності адвокатури та здійснення адвокатської діяльності в Україні визначаються законом. Виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення. Законом можуть бути визначені винятки щодо представництва в суді у трудових спорах, спорах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів, у малозначних спорах, а також стосовно представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена».

Важливо відзначити, що структурно таке правове регулювання є дещо дискусійним, адже включення норми про адвокатуру, як і до речі про прокуратуру (ст. 131-1) в розділ VIII Конституції України «Правосуддя» породжує думки щодо віднесення вказаних органів до системи органів судової влади.

Взаємозв'язок адвокатури та правосуддя сумнівів не викликає через спільність їх мети функціонування – захист прав і свобод людини і громадянина. Представництво адвокатом інтересів громадян у конституційному, кримінальному, адміністративному, господарському та цивільному судочинстві спрямоване не тільки на задоволення інтересів приватної особи, а й на забезпечення принципу змагальності судового процесу, досягнення істини, охорону прав громадян, та в цілому досягнення завдань відповідних судочинств. Тому адвокатура є невід'ємною частиною механізму відправлення правосуддя. Як слушно зауважує С. В. Прилуцький, саме адвокатура має бути надійною опорою судової влади та правосуддя [18, с. 240]. Однак чи є це свідченням віднесення адвокатури до системи органів судової влади? Видається, що ні, адже судова система представлена місцевими судами, апеляційними судами, Верховним Судом та Конституційним Судом, отже адвокатура до вказаної системи не входить.

Не можемо погодитися з поглядами дослідників щодо повного підпорядкування адвокатів при виконання функцій судового представництва представникам органів судової влади. Судді належить функція контролю за всіма сторонами діяльності адвоката в суді, пише О. Д. Святоцький, і незгода такого судді з ставленням адвоката до тієї чи іншої обставини справи – нерідко привід для морального, публічного осуду адвоката, обмеження його прав, а то й для окремої ухвали. Однак, між тим, - в судовому засіданні підпорядкування адвоката суду обмежена лише розпорядженнями, що стосуються розпорядку засідання, самої процедури дослідження доказів. Що ж стосується вибору позиції і визначення тактики захисту, то ці питання знаходяться виключно в компетенції лише самого адвоката [21, с. 122]. А це ще раз підкреслює незалежність адвокатури, в тому числі і від органів судової влади. Неможливість віднесення адвокатури до системи органів судової влади виражається також у відмінності предметів їх діяльності – суди вирішують правові конфлікти шляхом розгляду їх в порядку відповідних видів

судочинств, а адвокати – посвідчують певні права і факти, захищають права і свободи людини і громадянина шляхом вчинення різного роду адвокатських дій (консультування, судового представництва, і т.д.).

Отже, підсумуємо, що адвокатурі притаманний статус незалежного самоврядного правозахисного інституту, на який держава покладає важливі функції захисту прав та законних інтересів суб'єктів та забезпечення суспільних інтересів. При цьому незалежність адвокатури від держави має бути ключовим принципом діяльності цього правозахисного інституту, необхідною умовою дієвого захисту прав людини.

Не зважаючи на вагоме значення адвокатури та серйозність функцій, які їй делегувала держава, на жаль, конституційне правове регулювання даного правового інституту є не достатнім. Окрім вищезгаданої ст. 131-2 Конституції, у ній закріплена ще одна норма, яка безпосередньо стосується адвокатури: ст. 59 «Кожен має право на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав». Отже, вказана норма визначає основну загальну функцію адвокатури – надання професійної правничої допомоги. Під останньою розуміють гарантовану законом можливість особи отримати необхідну допомогу від осіб, що володіють спеціальними юридичними знаннями, уміннями і навичками, що дозволяє людині ефективно захищати і відстоювати свої права і законні інтереси [22, с. 130]. Важливо зазначити, що конституція робить акцент на професійності правничої допомоги, яка надається. Таким чином, правова допомога повинна наватися кваліфікованим суб'єктом (адвокатом) та якісно.

Отже, на рівні конституції закріплюється лише право на отримання професійної правничої допомоги, те, що для її надання діє адвокатура, а також вказівка на те, хто може бути виступати адвокатом. Видається, що вказаного конституційно-правового регулювання не достатньо, адже багато серйозних проблем залишаються без вирішення на рівні Основного закону, скажімо питання про її правовий статус адвокатури, що має принципове значення для її належного функціонування, а також нормального функціонування суспільства та держави. Конституційне регулювання адвокатської діяльності потребує визначення наявності її конституційно-правового статусу, не тільки з позиції формального закріплення, але і її фактичної значимості для суспільства в цілому [9, с. 4]. Робимо висновок, що конституція потребує розширення правового регулювання інституту адвокатури в Україні, шляхом закріплення в ній правового статусу адвокатури, організації її структури, основних функцій.

Враховуючи те, що в умовах сьогодення європейський досвід для України є надзвичайно важливим в зв'язку з активізацією євроінтеграційних процесів у розвитку нашої держави варто приділити увагу дослідженню окремих аспектів правового регулювання адвокатської діяльності в інших країнах Європейського Союзу і порівняти їх з положеннями нашого українського законодавства.

Більшість держав ЄС задекларували у своїх конституційних актах демократичні принципи, визнаючи, що гарантування прав громадян, турбота про благо народу і соціальну справедливість є їх основними обов'язками. Реалізуючи

вказані засади, Європейські держави почали з кінця 1970-х рр. закріплювати в своїх конституційних актах право на правову допомогу (Конституція Португалії 1976 р., Основний Закон СРСР 1977, Конституція Іспанії 1978, Федеральний конституційний закон Австрії 1988 р. і т.д. Водночас, є декілька держав, в яких закон таке право ігнорує і взагалі не закріплює (Бельгія, Аргентина, Швейцарія, Ірландія, Італія, Німеччина, Данія, Франція, Греція [24, с. 121]. А в декотрих – право на юридичну допомогу безпосередньо не містилося в їх конституціях, але могло бути виведеним з більш загальних конституційних принципів (наприклад, Конституція Італії 1978 р.).

Розкриваючи зміст права на правову допомогу держави-члени ЄС здійснюють вказівку на: 1) право громадян звернутися за допомогою до адвоката в разі обмеження свободи в будь-якій її формі (арешт, затримання і т. д.); 2) право на захист; 3) право на юридичне представництво; 4) право на допомогу довіреної особи; 5) право на належну правову процедуру.

Наприклад, Конституція Іспанії (ст. 17.1) проголошує, що «Кожен затриманий має бути негайно і в зрозумілій формі поінформований про свої права і підстави затримання і не може бути примушений давати свідчення. Затриманому гарантується допомога адвоката при здійсненні поліцейських і судових актів у порядку, передбаченому законом». Федеральна Конституція Швейцарської Конфедерації в розділі «Кримінальне судочинство» (ст. 32) визначає, що «Кожна особа вважається невинною доти, доки відносно неї не набуде чинності обвинувальний вирок. Обвинувачений повинен бути поінформований про обвинувачення, висунуте проти нього. Йому повинна бути забезпечена можливість користуватися правом на захист».

Цікаво визначає право на правову допомогу Німеччина вказікою на суб'єкта її надання шляхом використання конструкції «довіреної особи». Ст. 104 закріплює, що кожному судовому рішенню з наказом про позбавлення волі або про подовження термінів тримання під вартою повинні бути негайно сповіщені родичі затриманого або особа, яка користується його довірою.

В аспекті порівняння відзначимо що Конституція України використовує термін «право на професійну правничу допомогу» (ст. 59) і в ст. 131-1 визначає основні напрями такої допомоги: представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення.

Важливо відзначити, що превалююча частина держав ЄС на конституційному рівні закріплює адвокатську монополію і визнає суб'єктами права на надання правової допомоги у вигляді судового представництва лише адвокатів, а в деяких держав така монополія визначена і на консультування Так монополія адвокатів на судове представництво та правове консультування легально закріплена в конституціях Німеччини, Люксембургу, Греції, Франції, Швейцарії та Італії. З 2017 року закріплена вона і в Україні.

Література

1. Аболонин В. О. Судебная медиация: теория – практика – перспективы / В.О. Аболонин. М.: Инфотропик Медиа, 2014. 408 с.

2. Алиєва А. В. Основні переваги та недоліки впровадження адвокатської монополії в Україні. Молодий вчений. 2018. № 10 (62). С. 213-216,
3. Атаманчук І. В. Щодо питання адвокатської монополії через призму європейського досвіду. Юридичний науковий електронний журнал. С . 297-301.
4. Бірюкова А. М. Функціональне призначення вітчизняної адвокатури в умовах глобалізації. Право і суспільство. 2018. № 3. С.8-14.
5. Бойков А. Д. Независимость адвоката [ё ресурс]. Режим доступа: [http://dom – і – zakon.ru/articles/inoe/0111002121/](http://dom-i-zakon.ru/articles/inoe/0111002121/)
6. Варфоломеєва Т. В. Реформа адвокатури – запорука незалежного захисту прав і свобод людини. Вісник академії адвокатури України. 2010. № 19. С. 12-19.
7. Висновок Верховного Суду України на проект Закону України «Про 451 медіацію» від 3 липня 2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scourt.gov.ua/clients/vsu/vsu.nsf/b58056fd9c7f6dc4c225745700474565/b55ac ee8b068ba2ac2257c70004bde89?OpenDocument>
8. Вільчик Т. Адвокатура та громадянське суспільство у правовій державі. Право України. 2014. № 11. С. 243-250.
9. Вільчик Т. Конституційно-правовий статус адвокатури. Теорія і практика правознавства. 2015. Вип. 2 (8). С. 1-13.
10. Гудима Д. Чи лише адвокати можуть мати доступ до здійснення захисту та представництва у судах. Юридичний вісник України. 2013. № 26. С. 12-17.
11. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства [Електронний ресурс] : від 01.10.1988 р.. Верховна Рада України : 418 офіц. веб-портал. Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_343
12. Калашникова С. И. Медиация в сфере гражданской юрисдикции. [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://mosmediator.narod.ru/index/0-1604>
13. Козьмініх А. В. Адвокатура як інститут громадянського суспільства в сучасній науці. Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр.; ОНЮА, Південноукр. центр гендер. проблем. Одеса, 2009. Вип. 36. С. 228-235.
14. Козьмініх А. В. Роль інституту адвокатури в реалізації правозахисної функції громадянського суспільства: автореф. ... канд. політ. наук: спец. 23.00.02. Одеса, 2008. 18 с.
15. Полуніна О. О. Правнича допомога та представництво в суді виключно адвокатом як новація цивільного процесу. Новели цивільного процесуального кодексу України : матер. кругл. столу (Одеса, 26 березня 2018 р.). Одеса: Фенікс, 2018. С. 50-52.
16. Прилуцький С. В. Судова влада в умовах формування громадянського суспільства та правової держави в Україні : автореф. дис. ...

д-ра юрид. наук : 12.00.10; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2013. 35 с.

17. Присяжненко А. М. Конституційно-правова регламентація права на правову допомогу в Україні, країнах СНД і Балтії. Адвокат. 2010. № 4. С. 30-38.

18. Ремєскова Ю. О. Медіація як особливий вид адвокатської діяльності в Україні. Актуальні проблеми судового права : матеріали міжнар. наук.-прак. конф., присвяч. пам'яті проф. І. Є. Марочкіна; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2015. С. 88-91.

19. Святоцький О. Д. Адвокатура: історія і сучасність. Київ : Ін Юре, 1997. 320 с.

20. Смагин Г. А. Конституционно-правовые вопросы оказания юридической помощи в Российской Федерации : дис. ... канд. юрид. наук. М., 2003. 221 с.

21. Смирнов В. Н. Адвокатура и власть: история взаимоотношений. Екатеринбург : Изд-во Урал. ун-та, 2004. 216 с.

22. Тарло Е. Г. Роль адвокатуры в системе обеспечения конституционного права на юридическую помощь : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11; Ин-т междунар. права и экономики. М, 2001. 221 с.

23. Ясинок М. М. Мирова угода у цивільному судочинстві: історико-правовий аспект та перспективи розвитку. Бюлетень Міністерства юстиції України. 2013. № 5. С. 46-52.

Штерма Тетяна

К.е.н., доцент

Міцней Андрій

Магістр

ПВНЗ «Буковинський університет»

ОБЛІК І АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОНАННЯ ДОХОДНОЇ ЧАСТИНИ МІСЦЕВОГО БЮДЖЕТУ

Підготовка стратегічного плану відбувалася у відповідності до методології, розробленої Проектом Європейського Союзу «Підтримка політики регіонального розвитку в Україні» та Інститутом громадянського суспільства (м. Київ). Методологія розглядає сталість (сталий розвиток) і соціальну інтеграцію як основні принципи місцевого розвитку, - як це викладено в таблиці 1.

Таблиця 1.

Принципи місцевого розвитку

Відповідальне управління навколишнім середовищем та раціональним використанням природних ресурсів	Здорова і справедлива громади
--	--------------------------------------

<ul style="list-style-type: none"> • покращення обізнаності щодо обмежених природних ресурсів та небезпеки для середовища проживання • поліпшення середовища проживання, важливі природні ресурси зберігаються для майбутніх поколінь 	<ul style="list-style-type: none"> • забезпечення різних потреб усіх громадян через сприяння особистому благополуччю та соціальній інтеграції • Забезпечення рівних шансів для всіх
Стала економіка	Практика належного управління
<ul style="list-style-type: none"> • створення сильної, динамічної і сталої економіки, яка забезпечує процвітання • створення рівних економічних можливостей для всіх. Екологічні втрати компенсують ті, хто їх спричиняє. Ефективне використання ресурсів стимулюється 	<ul style="list-style-type: none"> • постійне вдосконалення ефективного управління із залученням творчості та енергії громадян

Залучення широкого кола громадян до творення стратегічного плану розвитку ОТГ дозволяє, ідентифікувати та знайти прийнятні шляхи усунення проблем громади, забезпечити налагодження діалогу між громадськістю та владою. При цьому однією з основних складових процесу планування є обов'язкова участь у ньому усіх активних та зацікавлених представників громади. Розроблена таким чином стратегія відображає інтереси усіх громадян, а тому сприймається громадою як «своя». Створений разом з громадою стратегічний план незалежно від особистісних якостей керівників, або політичної ситуації спрямовується на покращення стандартів життя, зміцнення місцевої демократії, виховання суспільно-активних громадян – патріотів своєї громади. Рішенням виконкому Мамалигівської сільської ради була сформована Робоча група з підготовки Стратегії розвитку Мамалигівської сільської об'єднаної територіальної громади.

В приміщенні Будинку культури с. Мамалига відбулося перше засідання членів Робочої групи, під час якого були проведені:

- обґрунтування необхідності стратегічного планування розвитку Мамалигівської громади,
- презентація та обговорення методології стратегічного планування сталого розвитку,
- обговорення етапів стратегічного планування та їхнього орієнтовного календарного плану,
- презентація та обговорення процесу здійснення стратегічного аналізу та соцеконом аналізу стану розвитку громади.

Після першого засідання розпочалося проведення соціально-економічного аналізу, який включав у себе:

- дослідження основних тенденцій соціально-економічного розвитку сукупності населених пунктів Мамалигівської ОТГ за попередній період, дослідження оточення (зовнішнього середовища) та оцінка можливостей розвитку громади,
- проведення літом опитування 208 мешканців та 5 представників бізнесу.

В приміщенні Будинку культури с. Мамалига відбулося друге засідання членів Робочої групи, під час якого були проведені:

- презентація та обговорення результатів стратегічного аналізу громади,
- формулювання та обговорення прогнозів та сценаріїв розвитку громади,
- формулювання стратегічного бачення,
- проведення SWOT-аналізу – ідентифікація факторів SWOT.

На основі напрацювань засідання Робочої групи був розроблений проект SWOT-матриці – проведений аналіз взаємозв'язків факторів SWOT через матрицю SWOT/TOWS та підготовлені базові аналітичні висновки щодо порівняльних переваг, викликів та ризиків розвитку Мамалигівської громади.

А також відбулося третє засідання членів Робочої групи, під час якого були проведені:

- визначення стратегічних, операційних цілей та завдань стратегії,
- оголошення про підготовку технічних завдань на проекти розвитку, які відповідають завданням Стратегії.

Упродовж грудня здійснювався збір та опрацювання технічних завдань на проекти розвитку, які відповідають завданням Стратегії, після чого у січні 2018 року будуть проведені відбір та корегування технічних завдань на проекти розвитку для плану реалізації Стратегії. Усі засідання Робочої групи проводилися у відкритому режимі, тому усі бажаючі мали можливість брати участь в розробці Стратегії. Координували роботу та забезпечували технічний супровід розробки Стратегії заступник Мамалигівський сільський голова Шова А.К. та керуюча справами сільської ради Думініка О.А. Методичне забезпечення, експертний аналіз даних і результатів досліджень, надання консультаційних послуг з питань стратегічного планування забезпечував радник з регіонального розвитку Чернівецького Центру розвитку місцевого самоврядування Грушко О.О.

Для покращення освітньої інфраструктури громадою в останні роки було реалізовано наступні проекти:

1. Здійснено енергозберігаючі заходи в школі села Мамалига (Програма ПРООН «Місцевий розвиток орієнтований на громаду»).
2. Проведено паспортизацію енергетичної ефективності закладів освіти, які перебувають на балансі Мамалигівської сільської ради (Програма U-LEAD).
3. Здійснено капітальний ремонт шести загальнонавчальних закладів, однієї дошкільної установи та одного закладу позашкільної освіти із заміною прорізів на енергозберігаючі (інфраструктурна субвенція).
4. Придбано шкільний автобус для потреб навчальних закладів громади (інфраструктурна субвенція).
5. Здійснено капітальний ремонт дахів шкіл у с. Несвоя та Стальнівці (інфраструктурна субвенція).
6. Проведено енергозберігаючі заклади у школі та ДНЗ с. Подвірне (інфраструктурна субвенція).

За рахунок місцевого бюджету в школи громади закуплено обладнання для

комп'ютерних класів та кабінетів фізики, покращено матеріально-технічну базу їдалень у навчальних закладах громади, здійснено ремонт майстерень у школі с. Мамалига.

За рахунок коштів медичної державної субвенції, виділених на охорону здоров'я, утримуються АЗПСМ та ФАПи громади. Рішенням шостої сесії сьомого скликання Мамалигівської сільської ради на базі Мамалигівського ФАП було створено АЗПСМ с. Мамалига. В результаті реорганізації змінилася кількість штатних працівників - на кінець року чисельність працівників по закладах охорони здоров'я становить 61 штатну одиницю. Всього у громаді налічується 7 установ:

- Амбулаторія загальної практики сімейної медицини села Подвірне.
- Амбулаторія загальної практики сімейної медицини села Балківці.
- Амбулаторія загальної практики сімейної медицини села Несвоя.
- Амбулаторія загальної практики сімейної медицини села Стальнівці.
- Амбулаторія загальної практики сімейної медицини села Драниця.
- Амбулаторія загальної практики сімейної медицини села Мамалига.
- Фельдшерсько-акушерський пункт села Кошуляни.

Для покращення якості медичних послуг у громаді реалізовано низку проектів:

- «Розвиток системи надання первинної медичної допомоги в Мамалигівській сільській об'єднаній територіальній громаді» (за рахунок коштів GIZ).
- Капітальний ремонт п'яти АЗПСМ із заміною прорізів на енергозберігаючі (за рахунок коштів інфраструктурної субвенції).
- Придбання автомобіля спеціалізованого для потреб амбулаторії загальної практики сімейної медицини села Мамалига Мамалигівської об'єднаної територіальної громади (за рахунок коштів інфраструктурної субвенції).

У ОТГ діє мережа закладів культури, до якої відносяться:

- 6 клубних установ (села Мамалига, Драниця, Подвірне, Балківці, Несвоя, Стальнівці);

- 1 школа естетичного виховання (с. Подвірне);

В клубних установах діють аматорських колективи, в яких задіяні 350 учасників.

Головними пріоритетами у сфері духовного та фізичного розвитку будуть збереження, відтворення та примноження духовних та культурних здобутків українського народу, всебічне фізичне виховання та становлення здорової нації.

До 2020 року передбачається:

- створення єдиного реєстру пам'яток культури України та Державного реєстру нерухомих пам'яток України;
- удосконалення механізму надання фінансової підтримки театрам, художнім колективам, концертним та цирковим закладам;
- надання державної підтримки для розвитку туристично-курортної сфери та створення конкурентоспроможного вітчизняного туристичного

продукту;

- проведення аналізу сучасного стану розвитку публічних бібліотек та розроблення концепції їх подальшого розвитку;
- розбудова мережі закладів культури у малих містах, сільській місцевості, розроблення та запровадження системи державних стандартів щодо надання культурних послуг населенню;
- запровадження суспільного телебачення і радіомовлення;
- створення умов для залучення широких верств населення до масового спорту, удосконалення механізму утворення мережі сучасних спортивних споруд.

Література

1. Про розроблення прогностичних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету: від 26.04.2003 №621 / Кабінет Міністрів України, Постанова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/621-2003-%D0%BF>
2. Про співробітництво територіальних громад. Закон України від 17 червня 2014 р. № 1508-VII / Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>

Кімаковська Вікторія
Студентка групи П-31
Юридичного факультету
ПВНЗ «Буковинський університет»
Науковий керівник - доцент, к.ю.н. Полонка І.А.

ПРАВОВИЙ КОНФЛІКТ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ, ШЛЯХИ ВИРІШЕННЯ І УДОСКОНАЛЕННЯ

Традиційно юридичну техніку розглядають суто в інструментальному ключі і визначають як сукупність відповідних засобів, прийомів, методів і правил [1, с. 233]. Причому нерідко уся юридична техніка зводиться до одного її різновиду – правотворчого, а остання – до законодавчої техніки. Такий підхід в розумінні техніки був підданий справедливій критиці як не зовсім точний в плані подальшого дослідження цієї проблеми і проблем, з нею пов'язаних.

Юридична техніка аналізується сучасними ученими як багатоаспектне явище, виступаюче в якості чинника ефективності правотворчої і правозастосовної діяльності, різновиду соціального проектування, засобу забезпечення відповідності українського законодавства міжнародному праву та ін.. [2, с. 155].

Під юридичною технікою слід розуміти систему відповідних засобів, тобто допустимих правом (законом) предметів і явищ, за допомогою яких забезпечується досягнення цілей практики і отримання необхідних соціальних

юридичних і інших результатів, а під юридичною технологією – систему знань про засоби, способи і методи найбільш ефективної і планомірної юридичної практики.

Новітні загальнотеоретичні дослідження юридичної техніки включають в її в зміст окрім власне правових (спеціально-юридичних) засобів також і загально соціальні і технічні засоби. Дійсно, засоби, використовувані суб'єктами юридичної практики, є дуже різноманітними, наприклад, в правотворчому процесі використовуються не лише юридичні конструкції, терміни, але і мова, яка є загально соціальним засобом, комп'ютерна техніка (технічні засоби). Такий підхід до змісту юридичної техніки найточніше відбиває її природу і буде використаний нами при визначенні поняття техніки попередження правових конфліктів і елементів її змісту [3, с. 98].

Підсумовуючи вище наведене, можна зробити висновок, що превентивна техніка є сукупністю загально соціальних, спеціально-юридичних і технічних засобів, за допомогою якої компетентні суб'єкти і учасники у рамках правових і інших соціальних (моральних) вимог прагнуть до попередження правових конфліктів і досягнення необхідних цілей і результатів.

У загальній теорії правової системи суспільства усі засоби прийнято підрозділяти на загально соціальні, спеціально-юридичні і технічні. Охарактеризуємо детальніше види засобів техніки попередження правових конфліктів [4 с. 225].

Під технічними засобами розуміються такі прилади, інструменти і пристосування, які на основі спеціально розроблених прийомів і методів (відповідної тактики) сприяють попередженню правових конфліктів.

Важливим засобом попередження соціальних, у тому числі і правових конфліктів являються засоби масової інформації [5, с. 42].

До загально соціальних засобів відносять різноманітні соціальні норми і принципи (соціально-економічні, політичні, моральні, естетичні, релігійні, етичні, організаційні, спортивні, корпоративні норми, звичаї); засоби комунікації – мова (вітчизняна і іноземна), знаки, мовні одиниці (слова, словосполучення, пропозиції, графічні конструкції і тому подібне); загально використовувані терміни, а також поняття, наукові категорії і закони, прецеденти попередження аналогічних конфліктів, офіційні і неофіційні документи.

Спеціально-юридичні (правові) засоби. У вітчизняній літературі досить багато уваги приділяється цій групі засобів і їх ролі в правовому регулюванні суспільних відносин. Одним з основоположником такого підходу в науці є С. С. Алексєєв, який запропонував розглядати правові засоби як субстанціональні (що утілюють регулятивну силу права, його енергію) і функціональні (що характеризуються як інструменти оптимального рішення соціальних завдань і виражають соціальну цінність права як регулювальника правових явищ) [6, с. 101].

На думку більшості науковців, юридичні засоби – це узяті в єдності сукупність правових встановлень (інструментів) і форм правореалізаційної практики, за допомогою яких задовольняються інтереси суб'єктів права і

забезпечуються досягнення соціально-корисних цілей. Юридичні засоби характеризуються певними ознаками, що відрізняють їх від інших засобів (економічних, політичних, культурних, науково-технічних, ідеологічних, суб'єктивно-психологічних та ін.), що функціонують в правовій сфері» [7, с. 232].

Ми пропонуємо наступну класифікацію спеціально-юридичних (правових) засобів технології попередження правових конфліктів :

1. По рівню вирішуваних завдань можна виділити:

- загальні правові засоби, які вирішують універсальні завдання попередження правових конфліктів з точки зору правового регулювання в цілому (юридичні норми і принципи, правові форми їх вираження і закріплення, індивідуальні приписи, що встановлюють право, акти правозастосовних органів, суб'єктивні права і юридичні обов'язки, правовідносини та ін.);

- спеціальні правові засоби, що вирішують особливу соціальну задачу попередження правових конфліктів в процесі правового регулювання (правові режими, що забезпечують пільговий або обмежувальний порядок в регулюванні, правові режими землекористування та ін.);

- спеціальні правові засоби на рівні виконання окремого завдання – попередження конкретних правових конфліктів. Це рівень операційного юридичного інструментарію, використовуваного в превентивній діяльності компетентних суб'єктів і учасників (акт, штраф, неустойка, скарга, позов, та ін.);

2. По характеру попереджувальної діяльності:

- правові засоби, використовувані при підготовці нормативних актів (нормативна побудова, галузева типізація, юридичні конструкції, термінологія та ін.)

- правові засоби, використовувані при тлумаченні нормативно-правових приписів;

- правові засоби, вжиті при підготовці індивідуальних актів (видова типізація, стандарти та ін.);

3. По суб'єктах і учасниках технології :

- правові засоби, використовувані компетентними органами, що мають державно-владні повноваження в процесі попереджувальної діяльності (норми і принципи права, нестандартні нормативно-правові приписи (юридичні дефініції, малюнки, форми, схеми, таблиці), виражені в відповідних формально-юридичних джерелах права, заходи юридичної відповідальності, різноманітні процесуально-процедурні форми;

- правові засоби, використовувані учасниками попереджувальної діяльності - громадянами, громадськими об'єднаннями, що господарюють і іншими суб'єктами: договори і позадоговірні зобов'язання, диспозитивні норми і суб'єктивні права, що реалізуються на їх основі.

4. По функціях в процесі їх використання:

- регулятивні правові засоби – з позитивного боку встановлюють способи і порядок здійснення права, спрямовані на забезпечення безконфліктної юридичної діяльності суб'єктів права;

- охоронні правові засоби – спрямовані на охорону правопорядку, на відновлення порушеного в результаті вже виниклого правового конфлікту права, на попередження майбутніх правових конфліктів і заходи державно-правового примусу;

5. По характеру :

- матеріальні правові засоби (регулятивні і охоронні);
- процесуальні правові засоби – визначають порядок, форми і види дій з використання матеріальних правових засобів, способи їх оформлення і фіксації, стадії їх здійснення;

6. По галузевій приналежності: адміністративні, цивільні, цивільно-процесуальні, кримінальні, кримінально-процесуальні, конституційні, сімейні і ін.;

7. Залежно від методів правового регулювання :

- владно-імперативні правові засоби, засновані на методі централізації (субординації). Загальні начала владно-імперативних правових засобів визначаються в імперативних нормах права, які формуються з достатньою чіткістю, категоричністю і виступають у вигляді незаперечних правил поведінки. Це правові засоби державного і місцевого управління, виконання покарання, оподаткування, митного контролю та ін.

- автономні правові засоби засновані на методі децентралізованого регулювання (координації), при якому усі суб'єкти відрізняються юридичною рівністю і можуть в процесі власної діяльності, в своїх інтересах, на добровільних засадах і на власний розсуд використовувати диспозитивні правові засоби в договірних і інших стосунках, регульованих цивільним, сімейним, трудовим правом [8, с. 56];

8. По інформаційно-психологічній спрямованості:

- стимулюючі правові засоби (заохочення, пільги, дозволи);
- обмежуючі правові засоби (покарання, заборони, обов'язки).

Значення цієї класифікації правових засобів в попередженні правових конфліктів полягає в тому, щоб інформувати учасників потенційної конфліктної юридичної діяльності про можливості вибору варіантів поведінки у рамках правових норм, впливати на їх мотивацію в певному напрямі, схилити до того або іншого вибору варіанту поведінки. Правове регулювання здійснюється головним чином за допомогою управлінської інформації, де чітко конструюється модель необхідної безконфліктної поведінки.

На закінчення слід зазначити, що призначення розглянутих вище засобів, використовуваних в технології попередження правових конфліктів, полягає в тому, щоб, з одного боку інформувати учасників конфліктної юридичної діяльності про можливості вибору варіантів поведінки у рамках соціальних, в тому числі правових, і технічних норм, впливати на їх мотивацію в певному напрямі, схилити до того або іншого вибору варіанту поведінки, а з іншого боку – дозволити компетентним суб'єктам превентивної діяльності здійснити оптимальний вибір засобів що дозволяє значно понизити рівень деструктивних правових конфліктів в суспільстві.

Попередження конфлікту, природно, розумніше і корисно, чим дозвіл або тим більше його припинення. Запобігти правовим конфліктам набагато легше, ніж конструктивно їх дозволити. Профілактичні заходи, звичайно, вимагають значних витрат сил, засобів і часу, та зате попереджають навіть ті мінімальні деструктивні наслідки, які мають будь-яке конструктивно дозволене протиборство. Тому на попередження конфліктної поведінки в правовій сфері мають бути направлені значні зусилля суспільства і держави.

Терміни «попередження» і «профілактика» в юридичній літературі, а також в нормативно-правових актах застосовуються в основному як однакові. Але є твердження, що перше поняття ширше за об'ємом, ніж друге [9, с. 79]. На нашу думку, в конкретних випадках навіть просте сповіщення можна розглядати як профілактичний захід по попередженню конфліктної поведінки в правовій сфері.

Профілактика конфліктної поведінки в правовій сфері – це необхідний специфічний вид соціальної діяльності, спрямований на виявлення, усунення або нейтралізацію причин і умов, які сприяють виникненню правових конфліктів, з метою попередження останніх.

Специфічність профілактики обумовлена специфікою самих суспільних стосунків, і вона повинна здійснюватися відповідними органами, установами, організаціями [10, с. 132].

Отже, профілактика конфліктної поведінки в правовій сфері (чи профілактика правових конфліктів) – це необхідна, специфічна, постійна соціально корисна діяльність.

Розкриємо тепер об'єкт, предмет і мету такої профілактики.

Формальне розуміння об'єкту – це те, на що спрямований процес пізнання. І основним, головним елементом тут виступають громадські відносини. Об'єкт профілактики конфліктної поведінки в правовій сфері – це громадські стосунки.

Предмет профілактики правового конфлікту (по суті, реалізація об'єкту) – конкретні конфліктогенні і антиконфліктогенні чинники (причинний комплекс) і спрямований на їх усунення, нейтралізацію або посилення і активізацію профілактичний процес [11, с. 85].

Початковим пунктом будь-якої діяльності є мета. Основну мету профілактики правового конфлікту можна сформулювати як забезпечення безконфліктних взаємин шляхом дії на певні чинники.

Можна виділити наступні основні напрями профілактичної роботи.

1. На загально соціальному рівні:

а) профілактична робота організаційного характеру – це досягнення громадської згоди, пошук цивілізаційних, демократичних форм вирішення протиріч, зміна ціннісних орієнтації населення у напрямі підвищення пошани до людини, боротьби з насильством, нетерпимістю до чужих думок, визнання на державному рівні пріоритетної ролі соціальних детермінантів в причинному комплексі, формування переконаності в потрібності і корисності профілактичних робіт, усебічна пропаганда сучасних ідей профілактики;

б) профілактична робота змістовного характеру – це виявлення і усунення великих економічних, політичних, ідеологічних, соціальних чинників [12, с. 32].

2. На загально правовому рівні:

а) профілактична робота організаційного характеру – це формування спеціальних підрозділів, які висвітлюють конфліктну профілактику, з підготовкою фахівців з попереджувальної роботи не лише з юридичною, але і з психологічною та педагогічною освітою;

б) профілактична робота змістовного характеру – загально правові заходи (соціально-правові фактори, сприяючі попередженню правового конфлікту) [13, с. 97].

3. На індивідуальному (конкретному) рівні:

а) профілактична робота організаційного характеру – це оптимізація вибору осіб для проведення з ними профілактичної роботи, тобто визначення конфліктогенних осіб; конфліктологізація індивідуальної профілактичної роботи, тобто широке використання на практиці досягнень юридичної конфліктології для визначення конфліктної особи і конфліктної поведінки;

б) профілактична робота змістовного характеру – це профілактична дія (виховна робота з конфліктними особами) як процес, спрямований на зміну антигромадських, антиправових поглядів, звичок цих осіб. У кожному конкретному випадку зміст профілактичної дії визначається особливостями особи і що оточує її соціального і правового мікросередовища.

Профілактика на індивідуальному рівні – це діяльність відповідних суб'єктів відносно осіб, моральні деформації яких, їх поведінковий вибір дають за основу вважати можливим вступити в конфлікт (попереджувальна робота з конкретною особою). Зміст об'єкту профілактики на цьому рівні є стосунки із приводу конкретної попереджувальної роботи з особою і відношення із приводу обставин, що підштовхують до конфліктних дій. Предметом профілактики на індивідуальному рівні є індивідуальне попередження [14, с. 98].

Під «формою, джерелом загальної теорії права розуміється письмовий документ, що містить те або інше знання про об'єкт і предмет даної науки», причому не важливо, буде це академічний курс або окрема стаття, головне – має бути в наявності предметна причетність. Як форма певного змісту джерело цієї галузі правознавства повинне мати одночасно наступні ознаки: бути вираженим у формі, характерній для наукових робіт; мати новизну, тобто містити нове, не властиве сукупності джерел знання; відповідати усім вимогам, що пред'являються до наукового знання, бути обґрунтованим, достовірним та істинним. Найбільш поширеною формою наукової роботи виступає публікація (монографія, наукова стаття, тези доповіді та ін.) [16, с. 165].

Розкриємо форми профілактики правового конфлікту.

Форма профілактики правового конфлікту – це спосіб зовнішнього виразу профілактичної діяльності. Слід виділяти документальну та процесуальну форми профілактики.

Слід говорити про форми профілактики на різних її рівнях. На загально соціальному рівні профілактики це такі її документальні форми, як різні

економічні, політичні, соціальні, культурно-просвітницькі проекти, програми і інші документи, спрямовані на стабілізацію стосунків в суспільстві, поліпшення життя населення.

На загально правовому рівні профілактики слід передусім назвати Конституцію України, яка закріплює принципи права на яких ґрунтується профілактика правових конфліктів. У Конституції України закріплений принцип гуманізму, який виражається в тому, що людина, його права і свободи визнаються вищою цінністю в суспільстві і державі [17, с. 54].

У юридичній літературі розмежовуються юридична і фактична процесуальні форми. Серйозний вклад в створення теорії юридичної процесуальної форми як особливої системи забезпечення режиму законності вніс М. І. Панов. Якщо юридична процесуальна форма встановлюється правовими нормами і може бути різного типу, виду (правотворчою (законотворчою, підзаконною), правозастосовчою (судовою, адміністративною і правоохоронною та ін.), правоінтерпретаційною, контролюючою, координуючою), то фактична процесуальна форма закріплюється корпоративними, моральними нормами, організаційними правилами, діловими звичаями, звичаями, традиціями, визначається стереотипами і іншими соціальними регулювальниками, ґрунтується на наукових розробках і рекомендаціях [18, с. 56].

На нашу думку, буде точніше, якщо сказати, що акти-дії як процесуальні форми можуть бути офіційними і неофіційними. До неофіційних процесуальних форм, слід віднести, наприклад, переговори, які можуть проходити безпосередньо між сторонами потенційного правового конфлікту, або за участю третьої сторони.

Процесуальна форма, якою б вона не була – це безпосередній атрибут попереджувальної діяльності, що забезпечує найбільш різноманітну залежність елементів профілактики, вносить в їх зміст визначеність і впорядкованість, а також стабільність і динамізм.

Як документальна, так і процесуальна форми профілактики правових конфліктів закладають програму, алгоритм попереджувальної діяльності, забезпечують порядок, цілеспрямований рух суб'єктів до досягнення профілактичних цілей [18, с. 325].

Отже, профілактику правових конфліктів потрібно розглядати в діалектичній єдності її змісту і форми. Якщо зміст дозволяє розкрити сукупність внутрішніх елементів, здійснити профілактику їх властивостей, то форма дає можливість показати способи зовнішнього вираження її змісту.

Конфліктогенне становище не може сприяти стабільності засад конституційного ладу України, розвиткові демократичних традицій, оздоровленню соціально-економічних процесів та формуванню дієздатних структур громадянського суспільства.

Проте, соціально-правові, економіко-правові, державно-правові та інші конфлікти юридичного характеру займають чимале місце в сучасному українському просторі; зокрема, в практиці державного управління нерідко політико-кон'юнктурні рішення домінують над правом. Тому процес розбудови

правової соціальної держави в Україні може ефективно відбуватися лише за умов ґрунтування на консенсуальній, а не на конфронтаційній основі. На цьому має будуватися вся стратегія нових державних перетворень, адже конфронтаційний стиль взаємовідносин – не найкращий шлях для демократичного транзиту.

Головною особливістю юридичного шляху розв'язання конфліктів є регламентованість цього процесу правовими нормами. Конфлікт легше вирішити, якщо відомі правила взаємодії сторін та передбачувані наслідки розгляду проблеми. Якщо закони приймаються на користь лише обмежених соціальних груп, це неминуче веде до розвитку суспільної ситуації у напрямку конфлікту, стає пусковим механізмом протестної поведінки громадськості. Але інколи характерна для юридичних процедур надмірна формалізація дій та стосунків конфлікуючих сторін починає гальмувати усні домовленості.

Стратегія і тактика розв'язання правових конфліктів є багатоступеневим процесом, який містить: аналіз і оцінку ситуації; вибір засобів і методів урегулювання конфлікту; формування плану заходів та їх реалізацію; оцінку ефективності вчинених дій; прогнозування наслідків.

Урахування і включення зазначених елементів у хід вирішення конфлікту підводить нас до суб'єктів розглядуваного процесу. Це можуть бути, по-перше, безпосередньо самі опоненти; по-друге – «третя сторона», тобто особа, інституція чи держава, що втручається у конфлікт з метою його врегулювання.

Конфлікуючі сторони самостійно або за поданням посередників можуть обрати різні стратегії виходу із протиборства, залежно від суб'єктивних настанов і об'єктивних ресурсів теоретики конфлікту визначили їх як – суперництво, співробітництво, компроміс, пристосування, ухилення від проблем.

Розмаїття змісту правових конфліктів дозволяє застосувати досить широкий спектр засобів їх вирішення. Серед них, перш за все – судові та адміністративні процедури, крім того, переговори, посередництво, зокрема, звернення до трудових арбітрів чи професійних медіаторів.

Так, переговори – це процес прийняття сумісного рішення двома чи більше сторонами, що задіяні в урегулюванні конфлікту. Загальна методологія переговорного процесу розглядає переговори основною формою неюридичного арбітражу та конфліктного медіаторингу, і виокремлює такі стадії: 1. Підготовка до переговорів. 2. Процес їх ведення. 3. Аналіз результатів переговорів і виконання досягнутих домовленостей.

Підготовка переговорів та їх ведення передбачає участь «третьої сторони»; та найбільш наочний правовий характер мають технології і засоби врегулювання конфліктів за участю офіційних посередників. В ролі «третьої сторони» при врегулюванні конфліктів можуть виступати не тільки одна людина – медіатор; а інколи – група з двох чи кількох фахівців; врешті, навіть – установи, організації, держави.

Офіційний медіатор, зокрема, може виступати у двох ролях – як сила, що підтримує одну з сторін конфлікту, або як незалежний від них і неупереджений посередник. Згідно позиції, яку займає «третя сторона», визначаються шляхи і засоби закінчення соціально-правового конфлікту. «Третя сторона» може

забезпечити: вольове припинення конфлікту; легітимне силове розведення конфліктуючих сторін; блокування боротьби (фізичними, військово-технічними засобами чи силою соціального тиску); застосування правових санкцій до сторін; визначення (згідно норми) винуватої та правої сторони; надання допомоги щодо пошуку оптимальних рішень та відтворення співробітництва; сприяння нормалізації відносин та організації спілкування; контроль за виконанням мирної угоди .

Отже, в урегулюванні соціально-правових конфліктів значну роль відіграє втручання «третьої сторони» – державного правозастосовчого (правоохоронного) органу, який аналізуватиме конфлікт і прийматиме щодо нього рішення: судової чи адміністративної інстанції (напр., міністерства, відомства) або іншої офіційної установи, з якою конфліктуючі сторони пов'язані відповідними правовідносинами. Існує точка зору, згідно якої будь-які правовідносини є тристоронніми, тобто крім безпосередніх учасників в них присутня і публічна влада, що регулює події шляхом відповідного контролю або, в разі необхідності, владно втручається у стосунки сторін (ця конструкція безсумнівно має місце в кримінальному, цивільному чи адміністративному судочинстві, де крім позивача і відповідача, потерпілого і обвинуваченого діє державний інститут судочинства).

Література

1. Алексеев С. С. Теория права : курс лекций / С. С. Алексеев. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Бек, 1995. – 320 с.
2. Біленчук П.Д., Гвоздецький В.Д., Сливка С.С. Філософія права: Навчальний посібник / Біленчук П. Д., Гвоздецький В. Д., Сливка С. С.; За ред. П. Д. Біленчука. – К. : Атака, 1999. –208 с.
3. Верещак В. М. Судовий компроміс у кримінальному судочинстві / В. М. Верещак // Вісник Верховного Суду України. – 2000. – №1. – С. 41-43.
4. Вінник О. Ключові поняття корпоративної конфліктології / О. Вінник // Предпринимательство, хозяйство и право. – 2000. – №12. – С.3-6;
5. Герасіна Л.М. Деякі проблеми українського парламентаризму в аспекті конфліктологічного аналізу / Л. М. Герасіна // Державне будівництво та місцеве самоврядування: Зб. наук. праць. Вип.3 – X. : Право, 2002. – С. 3 –
6. Герасіна Л.М., Панов М.І. Проблеми правої конфліктології: феноменологічний, гносеологічний та праксеологічний аналіз: Монографія. / Л. М. Герасіна, М. І. Панов, – X. : Право, 2004. – 112 с.
7. Єзеров А. Конституційний конфлікт як феномен та процес в Україні / Єзеров А. – Одеса : Юридична література, 2008. – С. 48.
8. Єфименко А. Регулювання поглинань в Україні, конфлікт теорії та закону / А. Єфименко // Вісник Академії правових наук України. – 2012. – № 3(58). – С. 155.
9. Колодій А. М. Принципи права України : [монографія] / Колодій А. М. – К. : Юрінком Інтер, 1998. – 208 с.
10. Конфлікти в суспільствах, що трансформуються // Збірник наукових

статей(за матеріалами XI Харківських політологічних читань). – Харків. «Право», 2011. – 196 с.

11. Конфліктологія: Підручник для студентів вищих навчальних закладів юридичних спеціальностей / За ред. Л. М. Герасіної та М. І. Панова. – Харків : Право, 2002. – 256 с.

12. Конфліктологія : підруч. для студ. вищих навч. закл. юрид. спец. / [Г. Ю. Васильєв, Л. М. Герасіна, П. П. Осіпова та ін.] ; Нац. юрид. академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х. : Право, 2002. — 256 с.

13. Конституційне право зарубіжних стран: Навч.пос. / В. Ріяка (керівник авт.кол.), В. С. Семенов, М. В. Цвік та ін.; За заг. ред. В. О. Ріяки – К. : Юрінком Інтер, 2002. – 512 с.

14. Кудрявцев В. Н. Юридическая конфликтология // Вестник Российской академии наук. – 1997. – Т. 67. – № 2. – с.125-129 .

15. Парфило О. А. Передумови появи інституту компромісу в сучасному кримінальному процесі України / О. А. Парфило // Українська державність : становлення, досвід, проблеми : зб. наук. статей за матеріалами [«XII Харківських політологічних читань»]. – Харків, 2011. – С. 97-99.

16. План дій Україна — Європейський Союз (схвалений Радою Міністрів Європейського Союзу в грудні 2004 року) [Електронний ресурс] – <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=994693>.

17. Погребняк С.П. Колізії у законодавстві України та шляхи їх переборення: дисер.... канд. юрид. наук. / С. П. Погребняк, – Харків. : НЮАУ, 2001. – 221с.

Герега Ангеліна

студентка групи А-101

факультету інформаційних технологій та економіки

ПВНЗ «Буковинський університет»

Науковий керівник – к.е.н,доцент Штерма Т.В.

МОЄ РІДНЕ СЕЛО

Мабуть, у кожної людини є улюблене місце: для когось це може бути місце відпочинку або місце, яке відіграло важливу роль у житті. Особливо для мене найулюбленішим місцем є моє рідне, маленьке село Білівці. Тут я народилась, тут пройшло моє дитинство, найкращі спогади життя.

Моє село дуже гарне та затишне. Моя маленька Батьківщина- це не тільки краса, а й пам'ять про те, що дороге моєму серцю. Білівці для мене наймальованіші та найпрекрасніші у всьому світі. Як і кожен населений пункт чи місто має по-своєму прекрасну історію та особливість. У своїй доповіді я розкрию історія виникнення село, перші згадки про нього, перші назви.

Кожна людина повинна знати минуле, історію держави і маленької Батьківщини, тобто місця, де ти народився та виріс. Де би людина не опинилась, її рідний край буде завжди з нею, у її серці.

Білівці- село розташоване у Чернівецькі області, Дністровського району за

18 км. від районного центру та 17 км. від залізничної станції Мамалига. Населення у селі 1200 осіб, а дворів у селі приблизно 430.

Вперше про село згадується в 1459 році, коли польське військо було розбите під Хотиним молдавським військом. Стефан Великий після битви розподілив свої землі між своїми воєначальниками. Землі села дістались одному з них під прізвиськом Білеу. Звідси і походить назва Білівці. Є і інша версія походження назви села: один пан прибувши сюди, побачив, що всі хатини жителів гарно побілені, він сказав про них «Білі всі». Згодом це словосполучення стало назвою села «Білівці». Перша писемна згадка про село зафіксована у документі 1552 р. Село розміщене в одній з балок, яка має підковоподібну форму. Пізніше воно хаотично забудовувалось на схилах балки. Люди селились в місцях, вигідних для проживання, де була вода, ліс, земля для обробки. Село має кілька урочищ, наймолодшим з яких є кут „Ізвори”. Основним заняттям білівчан було сільське господарство. Найбільш розвинутими галузями були: землеробство, тваринництво і садівництво. Тільки незначна частина селян займалася домашніми промислами: гончарством, деревообробкою. Найбільш поширеним ремеслом мешканців Білівців було ткацтво. Для нього використовували волокно з льону і коноплі, овечу вовну і козячу шерсть. Прядінням займалися жінки переважно в зимовий період. В цей же час проходив процес виготовлення полотна та сукна на простих верстатах (кроснах). З полотна виготовляли натільну білизну, рушники, з грубих ниток – верети (рядно), налавники, обіці. З шерстяних ниток ткали скорці (килими). Із сукна шили верхній одяг.

В селі є школа, Будинок культури на 450 місць, бібліотека. За роки Радянської влади з Білівців вийшло 30 вчителів, 4 лікарі, 6 агрономів, 4 інженери та багато інших спеціалістів; за цей час зведено понад 350 добротних будинків. [1]

Село за часів Першої та Другої світових воєн:

Події Першої світової війни негативно позначились на економіці села. Бойові дії, які проходили неподалік, привели до руйнувань та запустіння. В селі був на пості 16 Замурський прикордонний полк, солдатам якого потрібні були житло та їжа. Ще більше погіршилось становище жителів села за період румунського панування в краї. Жорстке поводження з селянами, грабежі, заборона всього українського, і в першу чергу, рідної мови.

Початок війни, напад фашистської Німеччини на нашу країну поклали кінець мирному життю. 24 березня 1944 року село визволили війська 2-го Українського фронту. Десятки білівчан героїчно бились в рядах Червоної Армії проти гітлерівських окупантів. Багато з них нагороджено орденами і медалями за мужність і відвагу. Але 105 чоловік з 296 загинули на благо нашої держави.

Після війни радянська влада позбавила селян їх власності – земель. У 1947 році у Білівцях було організовано колгосп «Червона зірка» з 16 господарств. Після розпаду СРСР, занепад колгоспів у Білівцях значна частина земель передана у приватну власність [2].

Відомі люди села:

1. Максимчук Валентин Юхимович [3] - «Почесний розвідник надр». Такої відзнаки удостоєний Валентин Юхимович Максимчук, який народився 26 грудня 1950 року в с. Білівці Хотинського району. Доктор фізико-математичних наук, професор, дійсний член (академік) Української нафтогазової академії, Почесний розвідник надр. Закінчив Івано-Франківський інститут нафти та газу (1973). Трудову діяльність розпочав у Львівському філіалі математичної фізики Інституту математики АН УРСР. Без відриву від виробництва з 1978 по 1982 рік навчався в аспірантурі Інституту земного магнетизму, іоносфери та поширення радіохвиль АН СРСР (ІЗМІРАН). У 1983 р. захистив кандидатську, а 1997 року в Інституті геофізики ім. С. І. Субботіна НАН України — докторську дисертацію. Вчене звання професора кафедри польової нафтогазової геофізики присвоєно у 2006 році. З 2003 року Валентин Юхимович очолює Карпатське відділення Інституту геофізики ім. С. І. Субботіна НАН України. За монографію «Динаміка аномального поля Землі» В. Ю. Максимчуку із співавторами присуджено іменну премію НАН України (2004 р.) ім. академіка С. І. Субботіна. Геологічна спільнота, Президія НАН України та Держава високо оцінили внесок В. Ю. Максимчука у розвиток вітчизняної геофізики. Нагороджений орденом «За заслуги» III ступеня (2008).

2. [Мельник Людмила Василівна](#) [4]. Закінчила факультет журналістики Львівського держуніверситету ім. Івана Франка. З 1996 року — редактор телебачення Чернівецької облдержтелерадіокомпанії. Створила телепрограму «Відвертість»-про актуальну і болючу тему наркоманії, пошуку людини самої себе в цьому світі. З 2000 р. працювала у відділі молодіжних програм, з 2011-го — завідувач відділу художніх програм. Автор телевізійних програм: «Молодіжна студія», «Вісник», «Формула успіху». Лауреат Всеукраїнського фестивалю телерадіопрограм «Калинові острови-98». Номінант науково-популярного видання «Інформаційний простір Буковини на початку третього тисячоліття».

3. Кіріяк В'ячеслав Іванович [5]. В'ячеслав успадкував любов до музики від своєї мами- Марії Данилівни-постійної учасниці місцевої художньої самодіяльності. Любов до музики й художнього слова злились воедино в його душі. Він працював членом спілки письменників в Хотинському районі. Згодом, В'ячеслав Іванович працював у філармонії, Будинку офіцерів, нині працює художнім керівником Чернівецького комерційного технікуму. До сьогодні не полишає своєї творчої діяльності В'ячеслав автор багатьох віршів та пісень російською та українською мовами. Серед них «Сад дитинства», «Лаутари», «Новорічна», які співає Ольга Добрянська та дует «Писанка». Також він не забув про рідний край, написав слова та музику пісня Білівецькі тумани[6], у які розповідається про маленьку батьківщину-Білівці.

Цікаві факти:

У селі висадили 10 гектарів лаванди. Це буде найбільше лавандове поле в Україні. За словами голови Хотинської територіальної громади Андрія Дранчука, хочуть також робити з лаванди для косметологічних потреб олію. Також тут хочуть відкрити спа-салон. Проект вже подали до Державного фонду

регіонального розвитку, щоб створити нову туристичну локацію.

Білівці- прекрасне моє село.

У даній доповіді було досліджено політичне, економічне життя рідного села. Також розповідається про історію з дня існування і до теперішніх днів, життєвий шлях відомих людей походженням з мальовничого села-Білівці.

Село назавжди залишається рідним і близьким моєму серцю, адже тут я народилась і тут промайнули найкращі роки дитинства. Я ніколи не забуду природу, яка мене оточувала: поля, сади, найпрекрасніший спів птахів, квіти.

Ця вся краса назавжди закарбувалась у моїй пам'яті. І я ніколи не забуду ці прекрасні моменти мого дитинства. Адже можна хіба забути про своє коріння ? Однозначно можна відповісти, що ні.

Література

2. <https://bukportret.info/hotinskiy-rayon/bilivtsi/istoriya-bilivtsi/>
3. <https://uk.freejournal.org/263692/1/bilivtsi-dnistrovskiy-rayon.html>
4. <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
5. <https://bukportret.info/hotinskiy-rayon/bilivtsi/vidatni-osobistosti-bilivtsi/>
6. <https://www.youtube.com/watch?v=miSv-Vy4mK4>

Рошко Н.Б , Фаб'ян К.В.

ПВНЗ «Буковинський університет»

Зміни в обліку заробітної плати

Питання оплати праці є завжди актуальне. Заробітна плата - є не тільки важливим мотивуючим чинником, а й джерелом існування людей.

Мінімальна зарплата - це встановлений законом мінімум оплати праці, який роботодавець зобов'язаний виплатити працівникові [3]. У більшості країн світу, де встановлена МЗП, вона становить 50-60% від середньої зарплати по країні. На розмір мінімальної заробітної плати орієнтуються багато роботодавців, а для деяких працівників це весь місячний заробіток.

Перше підвищення мінімальної зарплати пройшло за місяць до початку 2022 року. У 2022 році пройшов другий етап.

З 1 грудня 2021 року мінімальна зарплата зросла з 6000 до 6500 гривень на місяць, у погодинному розмірі — 39,26 гривні. З 1 жовтня 2022 року мінімальна зарплата склала 6700 гривень, у погодинному розмірі — 40,46 гривні.

Розмір мінімальної зарплати вказано до вирахування податків. Якщо ж відняти від встановленої суми ПДФО і військовий збір, то вийде 5232,50 і 5393 гривень на місяць.

Мінімальна зарплата медиків, за указом Президента України, а згодом і міністр охорони здоров'я запевнили, що з 2022 року мінімальна зарплата лікаря становитиме 20 000 грн, середнього медперсоналу — 13 500 грн.

Розмір мінімальної зарплати, як і прожиткового мінімуму, постійно зростає разом з інфляцією. Розмір виплат, як правило, зростає незначно. Експерти стверджують, що різко підвищувати мінімальну зарплату не можна – це викличе зростання інфляції.

Єдиний соціальний внесок (ЄСВ) - це обов'язковий платіж до системи загальнообов'язкового державного соціального страхування. ЄСВ – не належить до утримань, Внесок нараховують окремо та сплачує роботодавець за власний рахунок (підприємство, ФОП) як додаткове нарахування на фонд заробітної плати працівників [1].

Не нараховують ЄСВ на:

- суму вихідної допомоги при звільненні та інші виплати, що не належать до фонду оплати праці (крім лікарняних і допомоги при вагітності та народженні дитини);
- суму компенсації за невикористану відпустку, якщо її виплачують після звільнення працівника, так як працедавець уже не несе відповідальності перед ФСС по працівнику після його звільнення.

У випадку із перехідними відпускними, лікарняними, декретними для визначення бази нарахування ЄСВ потрібно провести помісячний розподіл сум.

Заробітну плату своїм працівникам роботодавець має виплачувати регулярно в робочі дні в строки, визначені у колективному договорі. Причому не рідше ніж двічі на місяць та з інтервалом не більш як 16 календарних днів. Якщо день виплати заробітної плати припадає на вихідний, святковий або неробочий день, виплатіть її напередодні. Ці вимоги стосуються всіх роботодавців: як юридичних осіб, так і фізичних осіб — підприємців. Тож аванс виплачуйте із 16-го по 22-ге число, а зарплату — з 1-го по 7-ме число наступного місяця. Пропишіть у колдоговорі або нормативному акті роботодавця конкретні дати, а не проміжки часу. Графік виплат погодьте з профкомом, а за його відсутності — з представником трудового колективу.

За порушення встановлених строків виплати працівникам зарплати більш ніж за один місяць, виплату її не у повному обсязі можуть покарати фінансовими санкціями (ст. 265 Кодексу законів про працю України). Штраф становитиме трикратний розмір мінімальної зарплати, встановленої законом на момент виявлення порушення (наразі — 19500 грн). Крім того, в разі порушення строків виплати зарплати посадових осіб можуть притягнути до адміністративної відповідальності згідно зі ст. 41 Кодексу про адміністративні правопорушення України. Це — штраф від 30 до 100 неоподатковуваних мінімумів доходів громадян (нмдг) (від 510 до 1700 грн) за перше порушення і від 100 до 300 нмдг (від 1700 до 5100 грн) за повторне порушення протягом року, якщо особу вже піддавали адміністративному стягненню або зарплату не виплатили вчасно неповнолітньому працівникові, вагітній жінці, самотньому батьку, матері чи особі, що їх замінює та виховує дитину віком до 14 років або дитину-інваліда.

За невивплату зарплати передбачено й кримінальну відповідальність. До неї можуть притягнути за безпідставну невивплату зарплати працівникам понад один місяць, якщо керівник підприємства, установи, організації або фізична

особа — підприємець зробили це навмисно. Такі дії загрожують штрафом від 500 до 1000 нмдг або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на строк до двох років із позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років (ст. 175 Кримінального кодексу України).

Війна вплинула на всі можливі сфери життєдіяльності України, у тому числі й на трудові відносини, які зазнали відповідних змін.

24 березня 2022 року набрав чинності Закон України "Про організацію трудових відносин в умовах воєнного стану", відповідно до якого на період дії воєнного стану вводяться обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина відповідно до статей 43, 44 Конституції України.

Відповідно до статті 10 Закону:

- Заробітна плата виплачується працівнику на умовах, визначених трудовим договором.
- Роботодавець повинен вживати всіх можливих заходів для забезпечення реалізації права працівників на своєчасне отримання заробітної плати.
- Роботодавець звільняється від відповідальності за порушення зобов'язання щодо строків оплати праці, якщо доведе, що це порушення сталося внаслідок ведення бойових дій або дії інших обставин непереборної сили.
- Звільнення роботодавця від відповідальності за несвоєчасну оплату праці не звільняє його від обов'язку виплати заробітної плати.
- У разі неможливості своєчасної виплати заробітної плати внаслідок ведення бойових дій, строк виплати заробітної плати може бути відтермінований до моменту відновлення діяльності підприємства.

Тобто Закон не позбавляє працівників доплат, надбавок, премій та інших гарантій в оплаті праці. Однак інші норми Закону розширюють права роботодавців, що може вплинути на розмір заробітної плати працівників та її отримання.

Отже, можна дійти до висновку, що прийнятий Закон під час військового стану сильно вплинув на всі сфери життя людей в Україні, а мінімальна зарплата змінюється щороку й 2022 не виняток.

Література

1. Лисиченко О.О., Атамас П.Й., Атамас О.П. Фінансовий облік: навчальний посібник / За заг. ред. к.е.н, проф. П.Й. Атамаса. К.: «ЦУЛ», 2019. 356 с.
2. Карпенко В. В. Бухгалтерський облік: навчальний посібник / В. В. Карпенко, В. І. Успенко ; Харк. нац. ун-т буд-ва та архітектури. – Харків : Лідер, 2016. – 609 с.
3. Канцір І. А. Фінансовий облік : теоретичні та прикладні аспекти : навч. посібник / І. А. Канцір, І. Є. Старко, М. М. Антонійчук ; Львів. техн.-екон. коледж, Нац. ун-т "Львів. політехніка". – Львів : Растр-7, 2017. – 292 с.

Кредитування стимуляція бізнесу країни

Економіка зросте завтра, якщо сьогодні їй дати імпульс до розвитку. Ніхто не сперечається і з тим, що для розвитку економіки банки повинні активно кредитувати, передусім - бізнес.

Кредитування набуває особливої ваги тоді, коли потрібні структурні зміни розподілу суспільного капіталу. В цій якості банки - санітари економіки.

Метою цієї публікації є розкриття кредиту як соціального явища - охарактеризувати види, зміст а також особливості правового регулювання кредитних відносин.

Слово "кредит" походить від латинського "creditum", що означає "позика", "борг". У самому базовому сенсі кредит – це передача від одного власника до іншого на деякий час у користування цінностей, найчастіше в грошовому або товарному еквіваленті, на умовах зворотності, терміновості і платності. У цьому виді економічних відносин беруть участь: Кредитор – особа, яка надає кошти для тимчасового користування.

Позичальник – це особа, яка за плату за відсотки по кредиту бере кошти кредитора в користування.

Специфічні умови, які прописані в кредитному договорі і визначають формат відносин, а також права, обов'язки і обов'язки їх учасників.

Кредитування є дуже важливою і розвиненою сферою економічних відносин. Через це сьогодні існує багато різних видів кредитів. Розглянемо основні з них [1]:

- Споживчі. Видаються готівкою для задоволення особистих потреб позичальника. Найчастіше це певна покупка або купівля послуги.
- Автокредити. Це цільовий споживчий кредит, який витрачається спеціально на придбання автомобіля. Він зазвичай видається на більш вигідних умовах, але передбачає більше формальностей.
- Мікропозики. Це невеличкі по сумі кредити на короткий термін з найпростішими умовами і мінімальними вимогами до позичальників.
- Іпотечні. Це кредити на велику суму і величезні терміни, які можуть бути розраховані на десятиліття. Вони видаються на придбання житла, а також саме житло стає предметом застави в кредитному договорі.

Для розвитку бізнесу як правило, такі кредити видаються на більш вигідних умовах та для конкретних бізнес-проектів, тобто відкриття або розвитку бізнесу.

- Комерційні. Існує кілька різновидів, які полегшують ведення бізнесу. Сюди входять овердрафти, комерційна іпотека, товарні кредити.

Є три основні принципи, на яких будується вся сфера кредитування. Якщо більш точніше, то це [2]:

- Зворотність. Мається на увазі обов'язкове повернення боргових цінностей в установленому вигляді від позичальника до кредитора. Це найважливіший

принцип, від якого безпосередньо залежить функціонування кредитора. Тому йому приділяється максимальна увага в кредитних договорах.

- Терміновість. Цей принцип говорить про те, що позикові кошти повинні бути не просто повернуті, а чітко в термін, зазначений і прописаний в кредитному договорі.

- Платність. Це обов'язок позичальника платити за можливість користатися коштами, взятими у кредитора. Це може бути одноразова плата або регулярні платежі в зазначеному обсязі та часі.

Існує ряд додаткових принципів, але вищеперераховані є основними.

Потреба у кредитах також виникає у зв'язку з особливостями індивідуального кругообігу коштів госпрозрахункових підприємств і організацій [3].

Завдяки кредиту: зменшується час на задоволення господарських та особистих потреб; він виступає як опора сучасної економіки, невід'ємний елемент економічного розвитку; кредитори мають можливість отримати додаткові грошові кошти при передачі певної суми вільних ресурсів позичальнику.

В результаті у підприємств може утворюватись як тимчасовий надлишок коштів, що накопичується у фондах розвитку виробництва так і потреба в додаткових грошових ресурсах для технічного переоснащення або виробничого будівництва у випадку недостатності власних накопичень, тобто виникає потреба у кредиті. Але характеру об'єктивної необхідності він набув лише за умов становлення і розвитку товарно-грошових відносин.

Ця необхідність була зумовлена особливостями взаємовідносин між товаровиробниками: коли продавцю потрібно було продавати товар, а в покупця не було грошей, щоб його купити (тому що він ще не виготовив або не продав свій), виникала потреба у передачі продавцем покупцеві товару з відстрочкою платежу, в кредит. Кредитні відносини, як бачимо, зародилися ще на ранніх етапах простого товарного виробництва. Однак у своїх зрілих формах вони набули розвитку лише за умов ринкової економіки, коли кредит надається здебільшого для задоволення підприємницьких потреб. Особлива роль в організації кредитних відносин належить банкам.

На мою думку, без кредитної підтримки неможливо забезпечити швидке та цивілізоване становлення нових підприємств малого та середнього бізнесу, запровадження нових технологій та видів підприємницької діяльності в економічному просторі, що актуально в період військового стану в країні та стимулює бізнес.

Водночас кредит необхідний для підтримки безперервного кругообігу фондів підприємств, обслуговування процесу реалізації продуктів виробництва, що набуває особливого значення за ринкових умов. Отже, суть кредиту полягає в тому, що це рух вартості на засадах поверненості в інтересах реалізації суспільних потреб.

Література

1. Варцаба В.І. Облік у банках (у таблицях і схемах): Навч. посіб./ Варцаба В.І., Машіко К.С. – Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2016. – 184с.

ЗМІСТ

Морараш Г. Нікора М. Кіронда Р. Інформаційні системи і технології в економіці: Сучасні виклики і тенденції	3
Дудник Т. Декуш Н Система електронного анкетування «викладач очима студента»	5
Лавренюк Х. Управління кар'єрою	7
Стринадко О. Вплив covid-19 на світову економіку.....	9
Дем'ян А. Сутність, види та закономірності розвитку інфляції.....	10
Вирнов О. Грошовий ринок	12
Лисак В. Еволюція грошових систем	14
Гергега А. Сутність та функція грошей.....	17
Лавренюк Х. Валюта та валютні відносини	19
Вирнов О. Фінансовий капітал	20
Браїлко В. Чи потрібна освіта сьогодні	22
Мирна Д. Домашнє насилля	24
Саїнчук Д. Легалізація грального бізнесу. Кримінальні злочини	35
Зеля Р. Запобігання корупції в Україні та країнах ЄС: порівняльний аналіз.....	44
Кожокар Д. Захист конфіденційної інформації в базах даних	56
Продан П. Презумпції в цивільному процесуальному праві	58
Пелипчук С.М Федорчук Д. Організація набору та відбору персоналу.....	68
Пелипчук С.М., Даскалюк Д. Методичні підходи щодо оцінки управлінської діяльності персоналу	70
Коліщук М. Національне антикорупційне бюро України	74
Гаврилюк А. “Кадровий голод” у лавах національної поліції	84
Унгурян І. Інститут адвокатури в Україні та світі: порівняльно-правовий аналіз	91
Штерма Т.В. Міцней А. Облік і аналіз формування та виконання доходної частини місцевого бюджету	101
Кімаковська В. Правовий конфлікт: теоретичний аналіз, шляхи вирішення і удосконалення	105

Герега А. Моє рідне село	111
Рошко Н.Б , Фаб'ян К.В. Зміни в обліку заробітної плати	114
Рошко Н.Б.,Гатеж М.Г Кредитування стимуляція бізнесу країни.....	117